

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ

**ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ
ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**

(Με γεωγραφική αναφορά στην περιοχή

ευθύνης του τμήματος)

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

*Πλαλή Μαριάνθη
Σιαφάκας Χαράλαμπος
Ράπτης Σπύρος*

Απρίλιος 2006

Λαμία

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ

**ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ
ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Πλαλή Μαριάνθη

Σιαφάκας Χαράλαμπος

Ράπτης Σπύρος

Απρίλιος 2006

Λαμία

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της εργασίας είναι η τεκμηρίωση απόψεων και προτάσεων στα πλαίσια της συνολικής αντιμετώπισης τόσο των περιβαλλοντικών θεμάτων όσο και της αναπτυξιακής προοπτικής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

Η εργασία κατά κύριο λόγο επικεντρώνεται στην ποιοτική ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, στη διερεύνηση προοπτικών και ιδιαιτεροτήτων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και στη διατύπωση συμπερασμάτων και προτάσεων για την προστασία του περιβάλλοντος, τη διασφάλιση της αειφόρου ανάπτυξης και την ανάδειξη των γενικών κατευθύνσεων της αναπτυξιακής στρατηγικής. Προτάσεις διατυπώνονται και προς το ΤΕΕ-ΤΑΣ για περαιτέρω σχετικές δράσεις που μπορούν να αναληφθούν στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του.

Παρά το ότι η παρούσα εργασία καλύπτει ευρύτατο φάσμα, δεν έχει ως αντικείμενο την υποβολή μελετών και σχεδίων, προς συμπλήρωση ή αντικατάσταση αυτών που έχουν κατά καιρούς εκπονηθεί.

Η δομή της εργασίας έχει ως εξής:

Στο **Κεφάλαιο 2.1 (ΦΑΣΗ Α)** γίνεται επισκόπηση του στρατηγικού σχεδιασμού, που αφορά στο χωροταξικό σχεδιασμό και στην ανάπτυξη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (ΠΣΕ). Στο **Κεφάλαιο 2.2** προσεγγίζονται και παρουσιάζονται συνοπτικά οι πολιτικές και το νομικό πλαίσιο που σχετίζονται με την προστασία του περιβάλλοντος και τον περιβαλλοντικό σχεδιασμό. Το **Κεφάλαιο 2.3** επικεντρώνεται στην αναπτυξιακή και περιβαλλοντική διάσταση των μεγάλων έργων και δικτύων υποδομής, που αποτελούν το σκελετό της Περιφέρειας. Το **Κεφάλαιο 2.4** αναφέρεται στα λοιπά έργα υποδομής. Το **Κεφάλαιο 2.5** αναφέρεται στις επιπτώσεις των τομεακών κατευθύνσεων και δράσεων, που σχετίζονται τόσο με την περιβαλλοντική προστασία όσο και με την αξιοποίηση των προοπτικών και ιδιαιτεροτήτων της περιοχής.

Συμπληρώνοντας την ανάλυση των τομεακών κατευθύνσεων, στο **Κεφάλαιο 2.6** καταγράφονται και εν συντομία αναλύονται τα ιδιαίτερα περιβαλλοντικά ζητήματα της περιοχής. Η προσέγγιση επικεντρώνεται τόσο σε διάφορες επί μέρους γεωγραφικές ενότητες της ΠΣΕ όσο και σε ζητήματα με σημειακή διασπορά (π.χ. κατανομή ΧΥΤΑ, ιχθυοκαλλιέργειες κλπ.). Στο **Κεφάλαιο 3.1 (ΦΑΣΗ Β)** επιχειρείται ανακεφαλαίωση των γενικών προβλημάτων και προοπτικών της ΠΣΕ ώστε να διευκολυνθεί ο επαναπροσδιορισμός των στρατηγικών. Στο **Κεφάλαιο 3.2** τα προβλήματα και οι προοπτικές εντοπίζονται στους Νομούς της περιοχής. Στο **Κεφάλαιο 3.3** διατυπώνονται οι βασικές προτάσεις για την επίλυση των εντοπισμένων προβλημάτων. Τέλος, το **Κεφάλαιο 3.4** επικεντρώνεται σε προτάσεις που αφορούν στην αξιοποίηση του ρόλου και των αρμοδιοτήτων του ΤΕΕ-ΤΑΣ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
2.	ΦΑΣΗ Α: ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	5
2.1	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	5
2.1.1	Γενικά στοιχεία, αντίληψη και στόχοι για τη θέση της ΠΣΕ	5
2.1.2	Αναφορά στις περιβαλλοντικές προτεραιότητες του χωροταξικού σχεδιασμού	8
2.1.3	Αντιμτώπιση του Φυσικού και Πολιτιστικού Περιβάλλοντος	10
2.2	ΔΙΚΤΥΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	13
2.2.1	Πολιτική και θεσμικό πλαίσιο	13
2.2.2	Καταγραφή θεσμοθετημένων και μη θεσμοθετημένων περιοχών με περιβαλλοντικό ενδιαφέρον	24
2.3	ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ-ΔΙΚΤΥΑ	27
2.3.1	Οδικά και Σιδηροδρομικά Δίκτυα	27
2.3.2	Έργα	28
2.3.2.1	ΠΑΘΕ	28
2.3.2.2	Αυτοκινητόδρομος Κεντρικής Ελλάδας Ε65	29
2.3.2.3	Λοιπά Οδικά Έργα	29
2.3.2.4	Σιδηροδρομικά Έργα	30
2.3.3	Συμπεράσματα - Προοπτικές	30
2.3.3.1	Στρατηγική σημασία του Οδικού δικτύου	30
2.3.3.2	Προσπελασιμότητα προς όφελος της ισόρροπης ανάπτυξης	31
2.4	ΛΟΙΠΑ ΈΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ	31
2.4.1	Ενεργειακά δίκτυα	31
2.4.2	Τηλεπικοινωνίες	32
2.4.2.1	Οργάνωση μεταφορικής υποδομής	32
2.4.2.2	Κύρια Λιμενική Υποδομή	33
2.4.2.3	Αεροδρόμια- Ελικοδρόμια	33
2.5	ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΕΣ ΤΟΜΕΑΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	34
2.5.1	Ενέργεια και η Ελληνική πολιτική για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας	34
2.5.1.1	Γενικά - Υπάρχουσα κατάσταση στην Ελλάδα	34
2.5.1.2	Θεσμικό πλαίσιο	35
2.5.1.3	Υφιστάμενη κατάσταση στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	37
2.5.1.4	ΑΠΕ και τοπικές κοινωνίες	38
2.5.2	Μεταλλεύματα	38
2.5.3	Ιχθυοκαλλιέργειες	43
2.5.3.1	Γενικά – Ιστορικά στοιχεία	43
2.5.3.2	Υπάρχουσα κατάσταση - Νομοθεσία	44
2.5.3.3	Προοπτικές	47
2.6	ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ	49
2.6.1	Οινόφυτα-Σχηματάρι	49
2.6.2	Ζώνη NATURA 2000 Σπερχειού	50
2.6.3	Άξονας Καρπενήσι-Προυσός	53
2.6.4	Ορεινός Όγκος Παρνασσού	54
2.6.5	Δελφικό Τοπίο	55
2.6.6	Χωροθέτηση-Επέκταση ΒΙ.ΠΕ., ΒΙ.ΠΑ., ΒΙΟ.ΠΑ., & Τεχνοπόλεων	57
2.6.7	Χωροθέτηση και Οργάνωση Χ.Υ.Τ.Α.	60
2.6.7.1	Εισαγωγή	60
2.6.7.2	Εθνικός και Περιφερειακός Σχεδιασμός	60
2.6.7.3	Περιφερειακός Σχεδιασμός ΔΣΑ Στερεάς Ελλάδας	63
2.6.7.4	Εναλλακτική διαχείριση στερεών αποβλήτων	65
2.6.7.5	Υφιστάμενη κατάσταση στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	65
2.6.7.6	Στρατηγική σε σχέση με τους ΧΥΤΑ	68
2.6.7.7	Κατάσταση ανά νομό- Προτάσεις	69
2.6.7.8	Διαχείριση Αστικών Λυμάτων –Βιολογικοί Καθαρισμοί	72

3.	ΦΑΣΗ Β': ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΣΕ.....	74
3.1	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ: ΑΝΑΚΑΙΦΑΛΛΙΩΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ.....	74
3.1.1	<i>Γενικά Συμπεράσματα.....</i>	<i>74</i>
3.2	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΟΧΗ.....	80
3.3	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΝΤΟΠΙΣΜΕΝΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ.....	85
3.3.1	<i>Αναθεώρηση-Προτάσεις Στρατηγικού Σχεδιασμού.....</i>	<i>85</i>
3.3.2	<i>Αναθεώρηση-Προτάσεις Θεσμοθετημένου Χωροταξικού Σχεδιασμού.....</i>	<i>87</i>
3.3.3	<i>Στρατηγικές Προτάσεις κατά Νομό.....</i>	<i>88</i>
3.4	Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΕΕ-ΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΠΣΕ	

2. ΦΑΣΗ Α: ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

2.1 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

2.1.1 Γενικά στοιχεία, αντίληψη και στόχοι για τη θέση της ΠΣΕ

Σύμφωνα με το θεσμοθετημένο Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης - ΠΠΧΣΑΑ (ΦΕΚ 1469B/9-10-03), η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος (ΠΣΕ) έχει πληθυσμό 605.329 άτομα (ΕΣΥΕ, 2001), που αποτελεί το 5,25% του πληθυσμού της χώρας. Ωστόσο, ο πληθυσμός της Περιφέρειας βαίνει μειούμενος σε σχέση με την εξέλιξη του πληθυσμού της χώρας και κατά κύριο λόγο είναι συγκεντρωμένος στις πεδινές και παραλιακές εκτάσεις. Η οικιστική πίεση στο περιβάλλον δημιουργεί προβλήματα κυρίως στα κέντρα των οικισμών αλλά και στις ευαίσθητες πεδινές παραγωγικές παραλιακές περιοχές με την έξαρση του φαινομένου να εντοπίζεται κυρίως στον Μαλιακό και Ευβοϊκό Κόλπο.

Σχετικά με τη θέση της ΠΣΕ στη χώρα, το ΠΠΧΣΑΑ εκτιμά πως υπάρχουν προοπτικές και δυνατότητες αναβάθμισης, αφού η γεωγραφική της θέση παρέχει ευκαιρίες ανοιγμάτων και διασυνδέσεων με όλα τα επίπεδα των υπερκείμενων χωρικών συνόλων που δημιουργούν οι εξελισσόμενες υποδομές σε εθνικό επίπεδο (π.χ. άξονας ΠΑΘΕ, διαγώνιος άξονας Λαμίας- Αμφισσας- Πάτρας, άξονας Ε-65, οριζόντιος άξονας Θήβα- Χαλκίδα- Κύμη).

Ως προς τα αναπτυξιακά μεγέθη, η ΠΣΕ «κατέχει ιδιαίτερη θέση και ρόλο στην εθνική οικονομία λόγω της βιομηχανικής της παραγωγής και της ευρωπαϊκής εμβέλειας των ορυκτών της πόρων και της συνδεδεμένης με αυτούς βιομηχανίας». Ωστόσο, ο σχετικά μεγάλος βαθμός βιομηχανικής εξειδίκευσης και χωρικής συγκέντρωσης (Οινόφυτα – Σχηματάρι) της εν λόγω διοικητικής οντότητας θα πρέπει να αντιμετωπιστεί και ως ενδεχόμενο πρόβλημα σε περίπτωση που η εξειδίκευση της παραγωγής μετατραπεί σε εξάρτηση με χαμηλή δυνατότητα διαρθρωτικών αλλαγών. Σημειώνεται ότι η ευελιξία των περιφερειών στο σύγχρονο επιχειρηματικό περιβάλλον και στην ανταγωνιστικότητα των χωρικών ενοτήτων αποτελεί τις περισσότερες φορές συγκριτικό πλεονέκτημα για την επίτευξη των στόχων της περιφερειακής ανάπτυξης.

Ωστόσο, «οι πολλαπλές» κατά το ΠΠΧΣΑΑ δυνατότητες της Περιφέρειας στον κλάδο των ΑΠΕ (υψηλό αιολικό, υδάτινο και γεωθερμικό δυναμικό) εκτιμάται ότι μπορούν να προσελκύσουν επενδύσεις στον ενεργειακό τομέα, παρά τα μέχρι σήμερα προβλήματα και ασάφειες σχετικά με τη χωροθέτηση των εγκαταστάσεων και την χαμηλή απορρόφηση των ωφελειών από τοπικές οικονομίες. Συμπληρωματικές προτάσεις τομεακής ανάπτυξης αφορούν σε τυποποίηση των τοπικά παραγόμενων προϊόντων και προσανατολισμό των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Επίσης, το ΠΠΧΣΑΑ κάνει αναφορά στην έντονα παραδοσιακή **παραγωγική διάρθρωση** της περιοχής, χαρακτηρίζοντάς την «ως ιδιαίτερα ευάλωτη στην προοπτική των νέων συνθηκών οικονομικής ανάπτυξης, ιδιαίτερα σε σχέση με τη γεωργική παραγωγή και τις σύγχρονες απαιτήσεις στους τομείς έρευνας και νέων τεχνολογιών». Η παραδοσιακή δομή και οι αργές αναπροσαρμογές του αγροτικού τομέα στις αναγκαίες διαρθρωτικές αλλαγές, σε συνδυασμό με την χαμηλή ανταγωνιστικότητα των μεταποιημένων αγροτικών προϊόντων αποτελούν αρνητικά στοιχεία του πρωτογενούς τομέα. Αντίθετα, ως δυναμικός θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ο κλάδος των ιχθυοκαλλιεργειών, παρά τα προβλήματα χωροθέτησης και συγκέντρωσης που συχνά προκύπτουν. Επίσης, αναφορά γίνεται και στις δυνατότητες των βιολογικών καλλιεργειών αλλά και στην ανάγκη δημιουργίας των δικτύων προώθησης των προϊόντων τόσο στον πεδινό όσο και στον ορεινό χώρο της Περιφέρειας.

Τέλος, ο τριτογενής τομέας συμμετέχει με το μεγαλύτερο ποσοστό (46,9%) στη διαμόρφωση του Περιφερειακού ΑΕΠ. Τόσο η συγκέντρωση διοικητικών υπηρεσιών στα μεγάλα αστικά κέντρα όσο και η σταδιακή ανάπτυξη των κλάδων που σχετίζονται με τον τουρισμό έχουν αναδείξει τον τριτογενή τομέα σε αναπτυξιακή ατμομηχανή της Περιφέρειας.

Παρά το ότι η συγκεκριμένη εργασία δεν αφορά σε λεπτομερή ανάλυση των οικονομικών και δημογραφικών μεγεθών, θα πρέπει να γίνει αναφορά σε κάποια δυναμικά και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Περιφέρειας, ώστε να συνεχίσουν να αποτελούν αντικείμενο προβληματισμού για τις προοπτικές της περιοχής. Σύμφωνα με την ανάλυση του ΠΠΧΣΑΑ, το **κατά κεφαλήν ΑΕΠ** της ΠΣΕ παρουσιάζεται κατά περίπου 30 % υψηλότερο του αντίστοιχου σε εθνικό επίπεδο, κυρίως λόγω της μετεγκατάστασης των βιομηχανικών μονάδων από την Αττική στις περιοχές των Οινόφυτων και του Σχηματαρίου.

Επίσης το υψηλό κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας δεν είναι κατ' ανάγκη και κατά κεφαλήν εισόδημα των κατοίκων της λόγω των διαρροών εισοδήματος από τα όρια της ΠΣΕ προς την Αττική μέσω του φαινομένου των καθημερινών μετακινήσεων των εργαζομένων (commuting). Επιπροσθέτως, σημαντική είναι

- η καταγραφή της μετατόπισης απασχολούμενων από τον πρωτογενή στον τριτογενή τομέα,
- η εξωτερική μετανάστευση και
- η σταθερή αύξηση της ανεργίας για λόγους αποβιομηχάνισης, ανάπτυξης νέων κλάδων και μετατοπίσεων του εργατικού δυναμικού σε άλλους κλάδους.

Γενικώς θα λέγαμε ότι παρατηρείται μια αδυναμία ενσωμάτωσης των σύγχρονων μεθόδων παραγωγής στην παραγωγική δομή της ΠΣΕ. Επίσης, **κλάδοι εκειδίκευσης**, όπως η παραγωγή ενέργειας και η αξιοποίηση του πολιτιστικού προϊόντος και των ιαματικών λουτρών, οι οποίοι θα μπορούσαν να αποτελέσουν την αιχμή της οικονομικής βάσης της περιοχής, βρίσκονται σε λανθάνουσα κατάσταση για διάφορους λόγους, όπως η χαμηλού βαθμού επιχειρηματικότητα, η ανεπάρκεια ή ασάφεια θεσμικών πλαισίων και νομοτεχνικοί περιορισμοί.

Θεωρείται πλέον επιτακτική ανάγκη να διερευνηθούν οι δυνατότητες ενσωμάτωσης νέων τεχνολογιών περιβαλλοντικά φιλικών σε όλες τις παραγωγικές δραστηριότητες της Περιφέρειας. Στόχος δεν είναι μόνο η διασφάλιση της περιβαλλοντικής προστασίας, αλλά και η τόνωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων της περιοχής (αγροτικών, βιομηχανικών, τουριστικών κλπ.). Πιο συγκεκριμένα απαιτείται η ανάδειξη ενός σύγχρονου αναπτυξιακού πλαισίου το οποίο θα μπορούσε:

- να διευκολύνει την υιοθέτηση τεχνογνωσίας και νέων τεχνολογιών μέσω των υφιστάμενων δυνατοτήτων χρηματοδότησης
- να αξιοποιεί των δίκτυα πληροφορίας από παρόμοιες και επιτυχείς οικονομίες κλίμακας και συσπείρωσης

- να προωθεί την ακαδημαϊκή και εταιρική ερευνητική δραστηριότητα και την ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων στις παραγωγικές διαδικασίες για την υλοποίηση καινοτόμων δράσεων
- να αξιοποιεί τόσο τις υφιστάμενες και προγραμματισμένες φυσικές υποδομές της ευρύτερης περιοχής όσο και τις δυνατότητες διαρκούς βελτίωσης των άυλων υποδομών και κυρίως εκείνων που σχετίζονται με τη δια βίου εκπαίδευση και κατάρτιση του εργατικού δυναμικού

2.1.2 Αναφορά στις περιβαλλοντικές προτεραιότητες του χωροταξικού σχεδιασμού

Η εικόνα, περιβαλλοντική αξία και αναπτυξιακή προοπτική της ΠΣΕ θα μπορούσε να συνοψιστεί σε σχετική παράγραφο του ΠΠΧΣΑΑ, όπου αναφέρονται τα παρακάτω: Η Περιφέρεια «κατέχει πολύ υψηλή θέση στον τομέα της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς λόγω του πολύπλοκου γεωγραφικού χαρακτήρα της με τον ιδιότυπο νησιωτικό χώρο, τις εκτεταμένες ορεινές και τις επιμήκεις ακτές, τους πολυπληθείς υγροτόπους και τις εσωτερικές θάλασσες, τα πολιτιστικά τοπία και μνημεία διεθνούς και εθνικής σημασίας και τις προστατευόμενες περιοχές του δικτύου NATURA 2000».

Ο χωροταξικός σχεδιασμός της Περιφέρειας κάνει αναφορά στα «**αυθεντικά οικοσυστήματα ιδιαίτερης σημασίας**», που καλύπτουν το 1/3 της έκτασης. Μάλιστα το 50% των καταγεγραμμένων οικοσυστημάτων έχει ενταχθεί σε κάποιο καθεστώς προστασίας. Επίσης, αναφορά γίνεται στο **πολιτιστικό περιβάλλον** της περιοχής και στο απόθεμα τόπων, τοπίων και κτιρίων. Πράγματι, η Περιφέρεια διαθέτει:

- ιστορικούς τόπους και διαδρομές,
- τοποθεσίες με ιστορικό και αρχαιολογικό ενδιαφέρον,
- μνημεία και τοπία ιστορικής μνήμης και πολιτισμού,

- κτίρια υψηλής αισθητικής και πολιτιστικής αξίας (π.χ. μοναστήρια, νεοκλασικά κτίρια, εκκλησίες, παλαιά δημόσια κτίρια και σχολεία κλπ.),
- πατροπαράδοτα γεγονότα και πολιτιστικά δρώμενα με ιστορικό, ψυχαγωγικό και λαογραφικό ενδιαφέρον

Αναλυτική αναφορά των θεσμοθετημένων και μη θεσμοθετημένων χώρων υψηλής περιβαλλοντικής και πολιτιστικής σημασίας γίνεται στο κεφάλαιο που αφορά στο δίκτυο των περιβαλλοντικά ενδιαφερόντων περιοχών.

Οι **γενικοί στόχοι** για την ανάπτυξη και τον προσανατολισμό της Περιφέρειας αφορούν κυρίως σε αξιοποίηση των τομεακών και χωρικών δυνατοτήτων της περιοχής. Οι εν λόγω στόχοι θα μπορούσαν να ομαδοποιηθούν και να συνοψιστούν στις ακόλουθες **στρατηγικές κατευθύνσεις** περιφερειακής ανάπτυξης:

- Προώθηση της έρευνας, της καινοτομίας και της τεχνογνωσίας με παράλληλη ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών τόσο στις παραγωγικές διαδικασίες όσο και στο πλαίσιο δράσεων προστασίας του περιβάλλοντος.
- Αναδιάρθρωση της παραγωγής στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα βάσει των κατευθύνσεων που παρέχονται τόσο από την Ε.Ε. (π.χ. ΚΑΠ) όσο και από τις αγορές των προϊόντων στο διεθνές περιβάλλον ανταγωνισμού.
- Αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων της περιοχής με παράλληλη αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος και των σχετικών υπηρεσιών για την ανάπτυξη ειδικών μορφών ποιοτικού τουρισμού.
- Αξιοποίηση μέσω κατάλληλου θεσμικού πλαισίου του ενεργειακού δυναμικού της περιοχής, καθώς και των λοιπών υποδομών, οι οποίες, σε συνδυασμό με τη θέση της Περιφέρειας, καθιστούν την εν λόγω διοικητική ενότητα σε κόμβο των σχετικών δικτύων.

- Οργάνωση του οικιστικού δικτύου, το οποίο μέσω συντονισμένων προσπαθειών ουσιαστικής αποκέντρωσης, τοπικής ανάπτυξης και ολοκλήρωσης υποδομών μπορεί να συνδράμει στην ορθολογική κατανομή των ιδιωτικών και δημοσίων αναπτυξιακών δράσεων, αμβλύνοντας παράλληλα τις ενδοπεριφερειακές ανισότητες και την ένταση των συγκρούσεων χρήσεων γης.

Το εν λόγω θεσμοθετημένο πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης αντιστοιχεί στις προδιαγραφές που ετέθησαν από το Ν.2742/1999 και παρέχει αναπτυξιακές προτάσεις και προτεραιότητες στη διοίκηση της ΠΣΕ και στους πρωτοβάθμιους και δευτεροβάθμιους ΟΤΑ. Επίσης, χρησιμοποιεί τα περισσότερα από τα εργαλεία χωροταξικού σχεδιασμού και περιβαλλοντικής προστασίας που παρέχονται από τους νόμους του κράτους και τις κοινοτικές οδηγίες. Ωστόσο, η εφαρμογή του ΠΠΧΣΑΑ και η υλοποίηση των προτάσεών του εξαρτώνται από την ενεργοποίηση των ενδογενών δυνάμεων της κάθε περιοχής, από το βαθμό αποκεντρωτικής διάθεσης που θα μπορούσε να επιδείξει η κεντρική διοίκηση και από το συντονισμό και οργάνωση μεταξύ των επιπέδων διοίκησης, αυτοδιοίκησης και ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Το ΠΠΧΣΑΑ αποτελεί ένα σύνολο κατευθυντήριων αρχών, που συχνά επηρεάζουν τις αποφάσεις των οργάνων της πολιτείας και της Τ.Α.. Όμως, μέχρι τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, παρατηρούνται συχνά αδυναμίες εφαρμογής, υλοποίησης και προσανατολισμού των προτεινόμενων δράσεων κυρίως λόγω:

- των προβλημάτων καταμερισμού αρμοδιοτήτων και συντονισμού των διαφόρων φορέων και γενικότερα τα γραφειοκρατικά προβλήματα και λόγω
- των αδυναμιών στήριξης και ενεργοποίησης της ιδιωτικής πρωτοβουλίας εξ αιτίας των προβλημάτων κεφαλαιακής επάρκειας και υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου

2.1.3 Αντιμετώπιση του Φυσικού και Πολιτιστικού Περιβάλλοντος

Γενικά το περιβάλλον φαίνεται να αποτελεί προτεραιότητα τόσο για τους πολίτες όσο και για τα επίπεδα διοίκησης και τοπικής αυτοδιοίκησης της ΠΣΕ. Ωστόσο, πολλές φορές η προστασία του περιβάλλοντος χρησιμοποιείται από οργανωμένα συμφέροντα ή ομάδες πολιτών ως μέσο πίεσης για την αποφυγή επιχειρηματικών δράσεων και την αναστολή διοικητικών κατευθύνσεων.

Το φαινόμενο παρατηρείται, όχι μόνο στην ΠΣΕ, αλλά στο σύνολο της επικράτειας. Σε κάποιες περιπτώσεις η ανάγκη περιβαλλοντικής προστασίας προβάλλεται ως επιτακτική, ενώ σε άλλες παρακάμπτονται οι θεσμοθετημένες κατευθύνσεις ή απλά συμπεριλαμβάνονται σε ένα σύνολο απαραίτητων ενεργειών διαδικαστικού χαρακτήρα. Επίσης, η απουσία περιβαλλοντικής παιδείας, σε συνδυασμό με τη σταδιακή εξαφάνιση των εννοιών της συμβίωσης και της παραδοσιακής οικοανάπτυξης, έχει επιτρέψει την άκριτη υποδοχή της άναρχης ανάπτυξης ευαίσθητων περιοχών. Το φαινόμενο αυτό εμφανίζεται κυρίως σε ορεινές περιοχές και σε παράκτιες ζώνες με έντονο τουριστικό ενδιαφέρον και οικιστικές πιέσεις. Γενικό συμπέρασμα είναι ότι το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον βρίσκονται σε άμεση σχέση εξάρτησης με τις έννοιες του συμφέροντος και της οικονομικής εκμετάλλευσης.

Δυστυχώς οι ΟΤΑ συχνά υποκύπτουν σε πιέσεις τοπικών συμφερόντων γνωμοδοτώντας άλλοτε θετικά και άλλοτε αρνητικά για παρόμοιες επεμβάσεις χωροθέτησης δραστηριοτήτων, προβάλλοντας το περιβάλλον ανάλογα με την κατάσταση που έχουν να αντιμετωπίσουν. Ομοίως σε πολλές περιπτώσεις τα ανώτερα επίπεδα διοίκησης υιοθετούν άκριτα και χωρίς επεξεργασία τις προτάσεις τοπικών αρχών, θέλοντας να αποφύγουν πολιτικές διαμάχες με τις τοπικές κοινωνίες. Ο συγκεκριμένος **αποσπασματικός χαρακτήρας αντιμετώπισης του περιβαλλοντικού σχεδιασμού και της αειφόρου ανάπτυξης**, σε συνδυασμό με τις ασάφειες και ανεπάρκειες του θεσμικού πλαισίου και των ελεγκτικών μηχανισμών, αποτελούν τροχοπέδη στις μεγάλες αναπτυξιακές επιλογές των διαφόρων χωρικών ενότητων.

Αντίθετα με το φυσικό περιβάλλον, το οποίο ακόμα και σήμερα εκλαμβάνεται ως περιστασιακό και κατά περίπτωση αντικείμενο προστασίας, τα **στοιχεία του πολιτιστικού περιβάλλοντος** φαίνεται ότι εντάσσονται καλύτερα σε διάφορα θεσμοθετημένα ή εθιμικά καθεστώτα προστασίας. Άλλωστε, τα σημεία ενδιαφέροντος συχνά αποτελούν τμήμα της καθημερινής ζωής των κατοίκων και κατά κανόνα είναι αναγνωρίσιμα από τους πολίτες. Εξάλλου έχει γίνει κατανοητό ότι τα εν λόγω πολιτιστικά στοιχεία αποτελούν πόλους έλξης τουριστικών ροών και κατά συνέπεια στηρίζουν τις τοπικές οικονομίες.

Προβλήματα εμφανίζονται όταν αρχαιολογικοί και ιστορικοί χώροι, ιστορικά και πολιτιστικά μνημεία και τοπία αδυνατούν να αναδειχτούν και να συντηρηθούν όπως θα έπρεπε, καθώς και στις περιπτώσεις όπου γίνεται εκμετάλλευση όμορων ακινήτων με χωροθέτηση διαφόρων επιχειρήσεων, ή ακόμα και με τοποθέτηση διαφημιστικών πινακίδων. Τα προβλήματα της πρώτης κατηγορίας μπορούν να επιλυθούν με κινητοποίηση της τοπικής κοινωνίας, πολιτών – αρχών - ιδιωτικής πρωτοβουλίας, ώστε να εξασφαλιστούν τα απαιτούμενα κεφάλαια. Για τα προβλήματα της δεύτερης κατηγορίας επιτακτική είναι η οριοθέτηση των πολιτιστικών χώρων και η απομάκρυνση στοιχείων που δεν συνάδουν με την προβολή και αξιοποίησή τους.

2.2 ΔΙΚΤΥΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

2.2.1 Πολιτική και θεσμικό πλαίσιο

Η πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος, στα αρχικά στάδιά της, προσέγγισε το περιβάλλον, ως εύθραυστο πολύτιμο στοιχείο, που χρειαζόταν απόλυτη η σχετική προστασία από τις πιέσεις των γρήγορων αλλαγών. Ωστόσο, τα πρώτα στάδια της περιβαλλοντικής πολιτικής εφαρμόστηκαν από την κεντρική διοίκηση αποσπασματικά στη χώρα μας. Στη συνέχεια εμφανίστηκε μια τάση σύγκρουσης σε διεθνές επίπεδο ανάμεσα στις επιδιώξεις προστασίας του περιβάλλοντος και στις επιδιώξεις της εντατικής ανάπτυξης. Ήδη από την πρώτη περιβαλλοντική διάσκεψη του ΟΗΕ στη Στοκχόλμη το 1972, είχε υιοθετηθεί η άποψη ότι η προστασία του περιβάλλοντος και η οικονομική ανάπτυξη είναι «οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος». Η σύγκρουση αυτή οφείλεται στη συνειδητοποίηση ότι οι ζημιές στο περιβάλλον συνεπάγονται, εκτός των άλλων, ζημιές στη δημόσια υγεία και υψηλό κοινωνικό κόστος. Αναφέρεται ότι η σύγκρουση μεταξύ των διαφορετικών προσεγγίσεων για την προστασία του περιβάλλοντος έλαβε χώρα και σε επίπεδο περιφερειών, καθώς η περιφέρεια κατέστη το χωρικό επίπεδο, στο οποίο άρχισε να εμφανίζεται και να γίνεται αισθητή και μετρήσιμη η υποβάθμιση του περιβάλλοντος και οι δυσμενείς οικονομικές επιπτώσεις. Σήμερα έχει υιοθετηθεί η αντίληψη σχετικά με το οικονομικό κόστος της περιβαλλοντικής υποβάθμισης και τα οικονομικά οφέλη που προκύπτουν από μια πολιτική ανάπτυξης συνδυασμένη με την προστασία του περιβάλλοντος. Στη διαμόρφωση της παραπάνω άποψης σημαντικό ρόλο έπαιξε η έκθεση της Παγκόσμιας Επιτροπής για το Περιβάλλον, γνωστή και ως Έκθεση Brundland. Σύμφωνα με την εν λόγω Έκθεση ο όρος βιώσιμη ανάπτυξη σημαίνει την ανάπτυξη εκείνη που ικανοποιεί τις ανάγκες της παρούσας γενεάς χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιούν τις δικές τους ανάγκες.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η ΕΟΚ με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη του 1985, θεσπίζει την περιβαλλοντική προστασία, ως αναγκαία συνιστώσα των άλλων πολιτικών της Κοινότητας (Άρθρο 130, Παρ. 2). Στη συνέχεια, το 5^ο Πρόγραμμα Δράσης για το περιβάλλον (1992) έχει ως κύριο στόχο τη βιώσιμη (αειφόρο) ανάπτυξη, που καθιερώνεται ως η νέα στρατηγική της Κοινότητας.

Σημειώνεται ότι τα Προγράμματα Δράσης για το περιβάλλον αποτελούν τους εκπεφρασμένους στρατηγικούς στόχους της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής πολιτικής. Το 1^ο και το 2^ο Πρόγραμμα Δράσης αναφέρονται στην ανάγκη και τα μέσα αποκατάστασης των ζημιών. Το 3^ο Πρόγραμμα αναφέρεται στην ανάγκη και τα μέσα της πρόληψης ενώ το 4^ο Πρόγραμμα Δράσης απαιτεί τη συνύπαρξη της περιβαλλοντικής πολιτικής με την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Γενικώς η Ε.Ε. καθιέρωσε αυστηρότερα πρότυπα ποιότητας του περιβάλλοντος, αύξησε τις χρηματοδοτήσεις και τις επενδύσεις για το σκοπό αυτό, βελτίωσε την πληροφόρηση και τη διαφάνεια των θεσμών και κατέστησε αποτελεσματικότερη την επιβολή της κοινοτικής νομοθεσίας.

Όσον αφορά στη χώρα μας, σύμφωνα με το ΥΠΕΧΩΔΕ (Εξειδίκευση Προδιαγραφών Ε.Χ.Μ., 1992), δημιουργήθηκαν σταδιακά οι δομές για:

- Πολιτική διαχείρισης του περιβάλλοντος
- Πολιτική γης
- Πολιτική ελέγχου και στήριξη ελεγκτικών μηχανισμών
- Πολιτική και πλαίσια χρηματοδότησης
- Πολιτική κινήτρων
- Ενίσχυση των ερευνών
- Αναπτυξιακή πολιτική στα πλαίσια της αειφόρου ανάπτυξης
- Πλαίσιο διαχείρισης φυσικών πόρων
- Περιφερειακή, χωροταξική και πολεοδομική πολιτική

Παρά το ότι η συγκεκριμένη εργασία επικεντρώνεται ουσιαστικά στις κατευθύνσεις της περιφερειακής και χωροταξικής πολιτικής της ΠΣΕ, που αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος, θα μπορούσαν να επισημανθούν προβλήματα, προοπτικές και προτάσεις που αφορούν και στις υπόλοιπες πολιτικές, που αναφέρονται στο προηγούμενο εδάφιο.

Οι παραπάνω πολιτικές δύναται να ασκηθούν σε επίπεδο διοικητικής περιφέρειας, τόσο μέσω των θεσμοθετημένων αρμοδιοτήτων των περιφερειών (π.χ. οικονομικός προγραμματισμός) όσο και μέσω των διαδικασιών συμμετοχικού σχεδιασμού με συντονισμό των ΟΤΑ και των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων.

Σταδιακά ενσωματώνεται η **αρχή του σχεδιασμού** ότι η περιβαλλοντική προστασία αποτελεί βασική και αναπόσπαστη παράμετρο της αναπτυξιακής διαδικασίας. Σήμερα όλα τα αναπτυξιακά σχέδια και προγράμματα ενσωματώνουν την **περιβαλλοντική διάσταση** και αναγνωρίζεται η ανάγκη να συσχετιστούν με τη χωροταξία τα προβλήματα του περιβάλλοντος στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- Επιπτώσεις και οχλήσεις που προκαλούνται από τη ρύθμιση του γεωγραφικού χώρου σε ότι αφορά την κατανομή των παραγωγικών δραστηριοτήτων, το σχεδιασμό και κατασκευή των δικτύων υποδομής και τη λειτουργία του συστήματος των αστικών κέντρων
- Προστασία και διαφύλαξη των φυσικών στοιχείων και ιδιαίτερα των φυσικών-πλουτοπαραγωγικών πόρων, τα φυσικά οικοσυστήματα και τους αποδέκτες κάθε είδους αποβλήτων (π.χ. εθνικοί δρυμοί, υγροβιότοποι, ευαίσθητες ζώνες κλπ.)
- Αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών ατυχημάτων και των φυσικών καταστροφών, που σχετίζονται με το σχεδιασμό και την περιφερειακή ανάπτυξη
- Εντοπισμός και αντιμετώπιση καταστάσεων υποβάθμισης του περιβάλλοντος σε ιδιαίτερου χαρακτήρα ζώνες και περιοχές, όπως τον παράκτιο, νησιωτικό και ορεινό χώρο, που προκαλούνται από πιέσεις και συγκρούσεις χρήσεων γης

Συνεπώς ο σχεδιασμός του χώρου ταυτίζεται ουσιαστικά με το σχεδιασμό του περιβάλλοντος αφού ο χώρος έχει το ίδιο σχεδόν περιεχόμενο με αυτό της έννοιας του περιβάλλοντος, ενώ η διαχείριση και οργάνωση του χώρου σε εθνική, περιφερειακή και τοπική κλίμακα ισοδυναμεί με διαχείριση και προστασία του περιβάλλοντος.

Το **Σύνταγμα του 1975** (Άρθρο 24, Παρ.1) επιρρίπτει στο κράτος «την υποχρέωση να προστατεύει με ιδιαίτερα προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον». Στο ίδιο Άρθρο (Παρ. 2) αναφέρεται ότι «η χωροταξική αναδιάρθρωση της χώρας, η διαμόρφωση, η ανάπτυξη, η πολεοδόμηση και η επέκταση των πόλεων και των οικιστικών γενικά περιοχών υπάγεται στη ρυθμιστική αρμοδιότητα του κράτους...». Επίσης, με το Άρθρο 24 του Συντάγματος επιτάσσεται η προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων και «απαγορεύεται η μεταβολή χρήσης των δασών και των δασικών εκτάσεων» (άπαξ δάσος, εσαεί δάσος). Τέλος, σύμφωνα με την Παρ. 6 του ίδιου άρθρου του Συντάγματος, «τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία προστατεύονται από το κράτος».

Όσον αφορά τη σχετική νομοθεσία των δύο περασμένων δεκαετιών, αυτή εστιάζει κυρίως στη μεσαία και μικρή χωρική κλίμακα, ενώ απουσιάζει ένα πλαίσιο εθνικού χωροταξικού σχεδιασμού με στρατηγικό χαρακτήρα. Πιο συγκεκριμένα, ο **νόμος 1337/1983** εισήγαγε τα θεσμικά εργαλεία των Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου και των ΓΠΣ. Αργότερα ο **νόμος 1650/1986**, που έχει ως σκοπό τη «θέσπιση θεμελιωδών κανόνων και την καθιέρωση κριτηρίων και μηχανισμών για την προστασία του περιβάλλοντος», προέβλεψε τις Ζώνες Προστασίας της Φύσης, ενισχύοντας τα νομοτεχνικά εργαλεία περιβαλλοντικής προστασίας μέσω του χωροταξικού σχεδιασμού και περιφερειακού προγραμματισμού (Κεφάλαιο Δ', Άρθρα 18-22 & Κεφάλαιο Ε', Άρθρα 23-24). Αναλυτικά, στα Άρθρα 18 και 19, ως ζώνες προστασίας ορίζονται:

- οι Περιοχές Απόλυτης Προστασίας της Φύσης
- οι Περιοχές Προστασίας της Φύσης
- τα Εθνικά Πάρκα
- οι Προστατευόμενοι Φυσικοί Σχηματισμοί, τα Προστατευόμενα Τοπία και Στοιχεία του Τοπίου
- οι Περιοχές Οικονομικής Ανάπτυξης

Οι παραπάνω ζώνες προστασίας της φύσης και του τοπίου συμπληρώνουν κάποια εργαλεία περιβαλλοντικής προστασίας που είχαν εισαχθεί παλαιότερα μέσω της δασικής νομοθεσίας και συγκεκριμένα με το Ν.Δ. 86/1969, το Ν. 996/1971 και τον Ν. 998/1979 που προέβλεπαν την ίδρυση και διαχειριστική λειτουργία εθνικών δρυμών, αισθητικών δασών και εκτάσεων που κηρύσσονται ως διατηρητέα μνημεία της φύσης καθώς επίσης και ελεγχόμενων κυνηγετικών περιοχών. Συγκεκριμένα:

- Το Ν.Δ. 86/69 «Περί Δασικού Κώδικα», που κωδικοποίησε τη μέχρι τότε ισχύουσα Δασική Νομοθεσία. Όταν, το 1969, ο νομοθέτης αποφάσισε να βελτιώσει και να κωδικοποιήσει σε ένα Νόμο, για λόγους πρακτικούς, την μέχρι τότε ισχύουσα Δασική νομοθεσία, περιέλαβε, αυτούσιες σχεδόν, τις διατάξεις που αναφέρονταν στην ειδική προστασία ορισμένων οικοσυστημάτων. Έτσι, στο νέο Νόμο (Ν.Δ. 86/1969 «Περί Δασικού Κώδικα»), περιλήφθηκαν τα άρθρα 69 μέχρι και 72 του Ν. 4173/1929, που αναφέρονται στις προστατευόμενες φυσικές περιοχές. Επίσης, οι διατάξεις περί «Εθνικών Δρυμών», του Νόμου 856/1937 επαναλήφθηκαν, με μικρές τροποποιήσεις, λόγω μεσολάβησης κοινωνικών και οικονομικών αλλαγών, με τα άρθρα 54, 55, και 78 μέχρι και 81, στον νέο πλέον Δασικό Κώδικα.
- Το Ν.Δ. 996/71, που τροποποίησε αρκετές διατάξεις του Δασικού Κώδικα και συγκεκριμενοποίησε αρκετά τις διατάξεις περί Εθνικών Δρυμών, καθορίζοντας και συγκεκριμένες απαγορεύσεις. Ακόμα, με τον τελευταίο αυτό Νόμο, θεσμοθετήθηκαν και δύο ακόμα κατηγορίες προστατευόμενων φυσικών περιοχών. Τα Αισθητικά Δάση, που, κατά το νόμο, είναι δάση και δασικά τοπία, που παρουσιάζουν ιδιαίτερη αισθητική, υγιεινή και τουριστική σημασία, για το κοινωνικό σύνολο και, επιπλέον, παρουσιάζουν ιδιαίτερη σημασία, από άποψη προστασίας της χλωρίδας, της πανίδας και του φυσικού κάλλους. Τα Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης, δηλαδή εκτάσεις, που παρουσιάζουν ιδιαίτερο παλαιοντολογικό, γεωμορφολογικό και ιστορικό ενδιαφέρον, ή δένδρα ή συστάδες δένδρων, υγρότοποι και σπάνια είδη φυτών, που έχουν ιδιαίτερη βοτανική, φυτογεωγραφική, αισθητική και ιστορική σημασία.

- Ο Ν. 177/75, που τροποποίησε τις διατάξεις περί Θήρας του Ν.Δ. 86/1969 και εκσυγχρόνισε τις διατάξεις περί των «Καταφυγίων Θηραμάτων» (που ήδη με το Ν. 2637/98, μετατράπηκαν σε «Καταφύγια Άγριας Ζωής») και των «Ελεγχόμενων Κυνηγετικών Περιοχών»,
- Το Π.Δ. 453/77, με το οποίο καθορίστηκαν οι όροι διαχείρισης και λειτουργίας των Ελεγχόμενων Κυνηγετικών Περιοχών.

Επίσης, στο Άρθρο 23 του Νόμου 1650/1987 παρέχεται η δυνατότητα χαρακτηρισμού Ζωνών Ειδικών Περιβαλλοντικών Ενισχύσεων σε περιοχές με φυσικούς αποδέκτες που παρουσιάζουν κρίσιμα περιβαλλοντικά προβλήματα και δεν πληρούν τις κατευθυντήριες ή οριακές τιμές των παραμέτρων ποιότητας. Τέλος, στο Άρθρο 24 προβλέπονται οι Ζώνες Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων, που αφορούν σε σχεδιασμό περιοχών προς οργάνωση και ανάπτυξη βιομηχανικών, λατομικών, μεταλλευτικών, τουριστικών και αγροτικών δραστηριοτήτων. Τα Άρθρα από 7-17 του Κεφαλαίου Γ' του Ν.1650/1986 αφορούν σε:

- ποιότητα ατμόσφαιρας και θέματα παρακολούθησης
- μέτρα για την προστασία της ατμόσφαιρας
- ποιότητα νερών και δίκτυο παρακολούθησης
- μέτρα για την προστασία των υδάτων
- μέτρα για την προστασία του εδάφους
- στερεά απόβλητα
- συσκευασία προϊόντων και επιβάρυνση από μέσα μεταφοράς
- προστασία από θόρυβο
- επικίνδυνες ουσίες και παρασκευάσματα
- παρακολούθηση των φυσικών αποδεκτών
- λειτουργία και συντήρηση εγκαταστάσεων επεξεργασίας αποβλήτων
- μέτρα προστασίας από ραδιενέργεια.

Σύμφωνα με αυτά τα δύο νομοθετήματα (Ν.1337/1983 & Ν.1650/1986) και κάποια σχετικά **προγράμματα**, όπως το πρόγραμμα Ενιαίας Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης και το ENVIREG, εκπονήθηκαν αρκετές Ειδικές Χωροταξικές Μελέτες με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος και την οργανωμένη κατανομή και χωροθέτηση των δραστηριοτήτων.

Σε ακόμα χαμηλότερη κλίμακα ασκείται ακόμα και σήμερα η λεγόμενη «**σημειακή**» **χωροταξία**, η οποία βασίζεται κατά κύριο λόγο στις κατευθύνσεις του Ν.1650/1986 και στη σχετική κοινοτική οδηγία (ΚΥΑ 69269/5387/25-10-90 περί ΜΠΕ και ΕΠΜ), που προβλέπουν προεγκρίσεις χωροθέτησης δραστηριοτήτων και εγκρίσεις περιβαλλοντικών όρων. Επίσης, ο «σχεδιασμός σημειακής προστασίας» δύναται να βασιστεί στο χαρακτηρισμό των προστατευόμενων φυσικών σχηματισμών, τοπίων και στοιχείων του τοπίου, όπως ορίζονται στην Παράγραφο 4 του Άρθρου 19 του Ν.1650/1986.

Ο Ν.2742/1999 **περί χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης** έχει ως στόχους την προστασία και την αποκατάσταση του περιβάλλοντος, τη διατήρηση των οικολογικών και πολιτιστικών αποθεμάτων και την ισόρροπη κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη και συνοχή. Πρόκειται δηλαδή για ένα νομοθέτημα το οποίο αντιμετωπίζει από κοινού το περιβάλλον και την ανάπτυξη και αναγνωρίζει τη σημασία του σχεδιασμού στην ορθολογική, οργανωμένη και αειφορική διαχείριση των φυσικών και οικονομικών πόρων της χώρας, θέτοντας και τις αντίστοιχες αρχές. Από πλευράς διοικητικού συντονισμού συγκροτείται διυπουργική επιτροπή συντονισμού χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης και ειδική επιστημονική γραμματεία στο ΥΠΕΧΩΔΕ. Επίσης, συνίσταται στο ΥΠΕΧΩΔΕ το Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης με γνωμοδοτικό και συμβουλευτικό ρόλο για το σχεδιασμό και την υλοποίηση των Γενικών και Ειδικών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού. Παράλληλα, γίνεται προσπάθεια συλλογής και επεξεργασίας επιστημονικής πληροφορίας μέσω της ίδρυσης του Εθνικού Κέντρου Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης και εντείνονται οι προσπάθειες ορθολογικής διαχείρισης μέσω της σύστασης Επιτροπής Παρακολούθησης των Προστατευόμενων Περιοχών του Ν. 1650/1986.

Το **Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης** αποτελεί σύνολο κειμένων και διαγραμμάτων, ως βάση αναφοράς για το συντονισμό και την εναρμόνιση των επί μέρους πολιτικών, προγραμμάτων και επενδυτικών σχεδίων του Κράτους, των δημόσιων νομικών προσώπων και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού που έχουν σημαντικές επιπτώσεις στη συνοχή και ανάπτυξη του εθνικού χώρου, στα πλαίσια της διεθνούς θέσεως και των υποχρεώσεων της χώρας.

Τα **Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού**, που συμπληρώνουν και εναρμονίζονται με τις γενικές κατευθύνσεις του Γενικού Πλαισίου αποτελούν λεπτομερή πλαίσια τομειακού προγραμματισμού και σχεδιασμού ειδικών γεωγραφικών ενοτήτων. Σημαντικότερη θεσμική παρέμβαση του Νόμου αποτελούν τα **Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης**, τα οποία συνοδεύονται και από λεπτομερές πρόγραμμα δράσης και εξειδικεύονται σε επιμέρους ενέργειες, ρυθμίσεις, δράσεις, διαχειριστικό και οικονομικό προγραμματισμό.

Γενικώς θα λέγαμε ότι με το Ν. 2742/1999 γίνεται μια προσπάθεια κάθετου και οριζόντιου συντονισμού μεταξύ αρμόδιων φορέων για το χωροταξικό σχεδιασμό, την περιβαλλοντική προστασία, τον οικονομικό προγραμματισμό και την ανάπτυξη των περιφερειών. Ουσιαστικά, ο συντονισμός των πολιτικών κατευθύνσεων, των τάσεων των αγορών και των φορέων προβάλλεται στο γεωγραφικό επίπεδο της διοικητικής περιφέρειας, μέσα από τα θεσμοθετημένα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού. Τα εν λόγω πλαίσια σχεδιασμού δίνουν με την σειρά τους τις γενικές κατευθύνσεις τόσο για τη λειτουργία των μηχανισμών της ελεύθερης αγοράς και της διοίκησης όσο και για την εναρμόνιση των θεσμικών ρυθμίσεων του χώρου σε τοπικό ή και νομαρχιακό επίπεδο (π.χ. ρυθμιστικά σχέδια, ΖΟΕ, ΖΠΦΤ, ΖΕΠΕ, ΠΕΡΠΟ, ΠΟΑΠΔ, ΕΧΜ, ΓΠΣ, ΣΧΟΟΑΠ, ΣΟΑΠ κλπ.). Επίσης, παρέχεται η δυνατότητα ίδρυσης νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου για την παρακολούθηση, διοίκηση, λειτουργία και διαχείριση των περιοχών προστασίας και των θεσμοθετημένων ζωνών ρύθμισης του χώρου. Παράλληλα, δίνονται κατευθύνσεις για τη σύσταση Δ.Σ., ενώ καθορίζονται οι αρμοδιότητες του Δ.Σ. και αποσαφηνίζονται οι δυνατότητες εξεύρεσης οικονομικών πόρων.

Στο θεσμικό πλαίσιο που αφορά στην περιβαλλοντική προστασία μέσω χωρικών ρυθμίσεων και χωροταξικού σχεδιασμού θα μπορούσαν να ενταχθούν και οι στρατηγικές κατευθύνσεις και τα νομοθετήματα, που αναφέρονται στην **προστασία των ακτών και των ορεινών περιοχών**. Η ΠΣΕ διαθέτει μεγάλο μήκος ακτογραμμών και η ενδοχώρα της καλύπτεται κατά ένα μεγάλο ποσοστό από ορεινούς όγκους.

Φαινόμενα συγκρούσεων χρήσεων γης και δραστηριοτήτων εντοπίζονται και στην εν λόγω περιφέρεια. Λιμάνια, εγκαταστάσεις αποθήκευσης καυσίμων, λατομεία αδρανών υλικών, αγροτικές δραστηριότητες με χημικές εισροές, τουριστικές εγκαταστάσεις, άναρχες αναπτύξεις παραθεριστικών κατοικιών, αποθήκες, ελαιοτριβεία έρχονται σε αντίθεση με τις παραδοσιακές δραστηριότητες και αποτελούν συχνά σημαντικές εστίες ρύπανσης και μόλυνσης. Σχετικά με την ορθολογική διαχείριση των ακτών, που συνήθως αποτελούν πολύπλοκα και ευάλωτα φυσικά οικοσυστήματα, ο Ν. 2344/1940 «περί αιγιαλού και παραλίας» εξακολουθεί να αποτελεί και σήμερα τη βασική εξειδικευμένη στρατηγική κατεύθυνση νομικού περιεχομένου. Κατά τα λοιπά η νομοθεσία του χωροταξικού σχεδιασμού και της περιβαλλοντικής προστασίας, μέσω των εργαλείων των Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου και των Ειδικών Χωροταξικών Μελετών, έδωσε τις κατευθύνσεις για ορθολογική διαχείριση και σχεδιασμό των χρήσεων στις παραθαλάσσιες περιοχές. Ωστόσο, ακόμα και με τη χρησιμοποίηση των εργαλείων σχεδιασμού, που παρέχονται από τους Ν. 1650/1986 (π.χ. ΠΟΑΠΔ, Άρθρο 24) και 2742/1999 (π.χ. ΠΕΡΠΟ), πρακτικά προβλήματα τεχνικού, νομικού και πολιτικού – κοινωνικού χαρακτήρα μειώνουν την αποτελεσματικότητα των συγκεκριμένων παρεμβάσεων. Γενικώς θα λέγαμε ότι σε εθνικό επίπεδο παρατηρείται καταστρατήγηση των επιβαλλόμενων περιορισμών και ρυθμίσεων μέσω παράνομης μετατροπής χρήσεων.

Σχετικά με τη **διαχείριση των ορεινών όγκων**, το θεσμικό πλαίσιο περιβαλλοντικής προστασίας διαμορφώνεται κυρίως από τη δασική νομοθεσία και τα γνωστά εργαλεία χωροταξικού και περιβαλλοντικού σχεδιασμού, που προβλέπονται από το Ν. 2742/1999 και το Ν. 1650/1986.

Στο οπλοστάσιο των θεσμικών εργαλείων περιβαλλοντικής προστασίας και πολιτιστικής ανάδειξης εντάσσονται και κάποιες διατάξεις του Ν.2508/1997 περί βιώσιμης οικιστικής ανάπτυξης.

Ωστόσο, οι εν λόγω διατάξεις αναφέρονται σε αστικό και περιαστικό χώρο και αφορούν σε αστικές αναπλάσεις μικρής και μεγάλης κλίμακας, προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, ελεγχόμενες επεκτάσεις των πόλεων και των οικισμών.

Συμπληρωματικά αναφέρεται ο Ν. 2545/1997 «περί βιομηχανικών και επιχειρηματικών περιοχών Β.Ε.ΠΕ.». Πρόκειται για νόμο που σκοπεύει στη διάκριση, χωροθέτηση, οριοθέτηση, πολεοδότηση, οργάνωση και διαχείριση περιοχών επιχειρηματικού ενδιαφέροντος. Ουσιαστικά αναθεωρείται και επαναπροσδιορίζεται η έννοια της Βιομηχανικής Περιοχής (ΒΙ.ΠΕ.), ενώ εισάγονται νέοι ορισμοί και εργαλεία χωροταξίας και περιφερειακής ανάπτυξης όπως:

- Βιομηχανικό Πάρκο (ΒΙ.ΠΑ.),
- Βιοτεχνικό Πάρκο (ΒΙΟ.ΠΑ.),
- Τεχνόπολη και
- Περιοχή Οργανωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης.

Πρόκειται για νόμο, που ενώ ενισχύει και προωθεί το ρόλο της ιδιωτικής πρωτοβουλίας στη χωροταξία και την περιφερειακή ανάπτυξη, ταυτόχρονα δίνει στις αρμόδιες αρχές της Δημόσιας Διοίκησης τη δυνατότητα και τα μέσα ελέγχου της θεσμοθέτησης, οργάνωσης και λειτουργίας των Β.Ε.Π.Ε. Σημειώνεται ότι παρά τον τομεακό χαρακτήρα των διακεκριμένων ζωνών τα αποτελέσματα σε χωρικό επίπεδο είναι σημαντικά.

Πρόσφατα προκηρύχθηκε μελέτη του Εθνικού Χωροταξικού Πλαισίου, η οποία θα λάβει χαρακτήρα νομοθετήματος. Πρόκειται για πλαίσιο στόχων, αρχών, κατευθύνσεων, γενικών και ειδικών διατάξεων και κανονιστικών ρυθμίσεων, το οποίο θα θεσμοθετηθεί και θα αφορά στο ανώτερο επίπεδο χωροταξικού και περιβαλλοντικού σχεδιασμού. Το εν λόγω πλαίσιο αναμένεται να συμπληρώνεται με ειδικές χωροταξικές μελέτες τομεακού χαρακτήρα. Μεταξύ άλλων, προτεραιότητα αποτελεί η θεσμοθέτηση κανόνων διαφάνειας και προδιαγραφών για τη χωροθέτηση τόσο των ΑΠΕ όσο και των τουριστικών χρήσεων. Επίσης, ειδικά χωρικά σύνολα, όπως οι παράκτιες ζώνες και οι ορεινές περιοχές, αναμένεται να διέπονται από γενικές στρατηγικές κατευθύνσεις προστασίας και ανάπτυξης, που θα συμπληρώνουν το σημερινό θεσμικό και προγραμματικό κενό.

Οι ειδικές χωροταξικές μελέτες και το εθνικό χωροταξικό πλαίσιο πρόκειται να αποκρυσταλλώσουν την κατάσταση που αντιμετωπίζεται στον διοικητικό χάρτη από πολυδαίδαλες γραφειοκρατικές διαδικασίες, συγκρούσεις και αλληλεπικαλύψεις αρμοδιοτήτων, κατά περίπτωση εκδιδόμενες εγκυκλίους και νομολογίες. Αποτέλεσμα του συνδυασμού των αναμενόμενων θεσμικών πλαισίων θα είναι η διευκόλυνση των επενδύσεων και η μείωση του επιχειρηματικού κινδύνου μέσω της εξασφάλισης σταθερών συνθηκών θεσμικού χαρακτήρα.

Τέλος αναφορά πρέπει να γίνει στις γενικές **αρχές πολιτιστικής ανάδειξης και ενσωμάτωσης**, όπως αναπτύχθηκαν και επικυρώθηκαν από τη Σύμβαση της Γρανάδας (Οκτώβριος, 1985). Σύμφωνα με τη Σύμβαση προκειμένου να αποτραπούν ανεπανόρθωτες ζημιές πρέπει να αναληφθούν, εκεί όπου είναι ακόμη δυνατόν, ενεργά προγράμματα συντήρησης και ανάδειξης πολιτιστικών και αρχιτεκτονικών μνημείων και συνόλων. Τα κράτη τα οποία υπέγραψαν τη Σύμβαση της Γρανάδας, της 3ης Οκτωβρίου 1985, για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Ευρώπης δεσμεύτηκαν να υιοθετήσουν μία εξελικτική προσέγγιση, δηλαδή να διατηρήσουν την κληρονομιά και να διασφαλίσουν τη διατήρησή της με συνεκτίμηση, ταυτόχρονα, των αναγκών της σύγχρονης κοινωνίας - με άλλα λόγια, να προωθήσουν την αποκαλούμενη «ολοκληρωμένη συντήρηση» των μνημείων (Σχέδιο Ανάπτυξης Κοινοτικού Χώρου, 1997). Συνεπώς, η πρόταση ανάπτυξης της Περιφέρειας θα πρέπει όχι μόνο να προστατεύει αλλά και να αναδεικνύει όποια αρχαιολογικά, ιστορικά, πολιτιστικά, λαογραφικά και αρχιτεκτονικά μνημεία υπάρχουν, ενσωματώνοντάς τα και προβάλλοντας τα, ως σημαντικές συνιστώσες της ανάπτυξης. Σημειώνεται ότι, για παράδειγμα, κάποιες από τις παλαιές βιομηχανικές και βιοτεχνικές εγκαταστάσεις (π.χ. σιλό, κτίρια αποθηκών, μύλοι, υφαντουργεία, βυρσοδεψεία κλπ.) και κάποια παραδοσιακά σύνολα (οικισμοί, στάβλοι κλπ.) θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν ως σύμβολα ιστορικής μνήμης καθώς επίσης και ως αναπόσπαστα στοιχεία πολεοδομικής, κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής εξέλιξης της περιοχής. Είναι γεγονός ότι, σε χώρες της Ευρώπης, παλιοί χώροι παραγωγής, αποθήκευσης κλπ. αποκαθίστανται και μέσω κατάλληλου χωρικού σχεδιασμού λαμβάνουν εμπορικές χρήσεις (π.χ. εστιατόρια, εμπορικά κέντρα, γραφεία, γκαλερί, εκθεσιακά κέντρα, μικρά θεματικά πάρκα κλπ.) και αποτελούν πόλους έλξης και σημεία τουριστικού, εμπορικού, πολιτιστικού και κοινωνικού ενδιαφέροντος.

2.2.2 Καταγραφή θεσμοθετημένων και μη θεσμοθετημένων περιοχών με περιβαλλοντικό ενδιαφέρον

Οι θεσμοθετημένοι **Εθνικοί Δρυμοί** της ΠΣΕ είναι η Οίτη (Εκταση: 70.000 στρέμ., Κήρυξη: 1966) και ο Παρνασσός (Εκταση: 36.000 στρέμ., Κήρυξη 1938). Οι συγκεκριμένες περιοχές έχουν χαρακτηριστεί και «Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές» (S.P.A.) βάσει της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ.

Στην κατηγορία «**Αισθητικά Δάση**» συνήθως εντάσσονται τοπία με ιδιαίτερο αισθητικό και οικολογικό ενδιαφέρον και έχουν ως σκοπό, εκτός από την προστασία και διατήρηση της φύσης, να δώσουν την ευκαιρία στο κοινό, να γνωρίσει και να απολαύσει το φυσικό περιβάλλον, με διάφορες δραστηριότητες αναψυχής. Στην εν λόγω κατηγορία δεν υπάρχει ιδιαίτερη συμμετοχή της ΠΣΕ. Παρά το σχετικά υψηλό δείκτη δασοκάλυψης της Περιφέρειας μόνο το Δάσος Τιθορέας έχει κηρυχθεί αισθητικό δάσος (Εκταση: 200 εκτάρια, Κήρυξη: 1979 με το Π.Δ. 13/2/1979). Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το υψηλής οικολογικής και αισθητικής αξίας δάσος «Κοκάλια», που βρίσκεται στα όρια Ευρυτανίας και Φθιώτιδας, θα έπρεπε να ενταχθεί στην εν λόγω κατηγορία προστατευόμενων περιοχών. Ομοίως, το δάσος οξιάς στη Δυτική-Νοτιοδυτική Φθιώτιδα (Γαρδίκι - Σπερχειάδα), μοναδικής ομορφιάς και ενδιαφέρουσας βιοποικιλότητας θα μπορούσε να ενταχθεί στα αισθητικά δάση, ως το νοτιότερο δάσος οξιάς της Ευρώπης.

Στην **κατηγορία των Διατηρητέων Μνημείων της Φύσης** υπάρχει σημαντικό απόθεμα προς ένταξη. Σχεδόν όλες οι διοικητικές ή γεωγραφικές ενότητες της Περιφέρειας διαθέτουν αξιοσημείωτα στοιχεία φυσικής ομορφιάς. Κορυφές, καταρράχτες, ακτές, φαράγγια, ποτάμια-κοιλάδες και άλλα φυσικά στοιχεία θα μπορούσαν να αναδειχθούν ακόμα και χωρίς να απαιτείται η θεσμοθέτησή τους, που πολλές φορές απαιτεί χρόνο. Ωστόσο, αναγκαία είναι η καταγραφή τους και η δημιουργία κατάλληλης βάσης δεδομένων με σκοπό τη διερεύνηση δυνατοτήτων ένταξής τους σε δίκτυα προστασίας, διαχείρισης και αξιοποίησης.

Στις **Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές** θα μπορούσαμε να επισημάνουμε την ΕΚΠ Παρνασσίδας στην Φωκίδα και στα **Καταφύγια Άγριας Ζωής** το δάσος Ι.Μ. Αγάθωνος του Ν. Φθιώτιδας.

Όσον αφορά στις **περιοχές της Συνθήκης RAMSAR** (υγροβιότοποι διεθνούς σημασίας), από το 1979 έχει συμπεριληφθεί ο υγροβιότοπος «Αγ. Παρασκευής-Λαμίας» στη Φθιώτιδα (S.P.A., Οδηγία 79/409/ΕΟΚ).

Τέλος στο δίκτυο **NATURA**, που καλύπτει το 15,6 % της έκτασης της ΠΣΕ, έχουν ενταχθεί ή βρίσκονται υπό ένταξη οι ακόλουθες περιοχές:

A/A	ΚΩΔ. ΑΡ.	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΤΥΠΟΣ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΈΚΤΑΣΗ (Ha)
				ΒΟΙΩΤΙΑ	
179	GR2410001	pSCI	B	ΛΙΜΝΕΣ ΥΔΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΙΜΝΗ - ΣΥΣΤΗΜΑ ΒΟΙΩΤΙΚΟΥ ΚΗΦΙΣΣΟΥ	11606.50
180	GR2410002	SPA	H	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ	3695.00
				ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ	
188	GR2430001	pSCI	B	ΟΡΟΣ ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΣ (ΒΕΛΟΥΧΙ)	3407.87
				ΦΘΙΩΤΙΑ	
189	GR2440002	pSCI	I	ΚΟΙΛΑΔΑ & ΕΚΒΟΛΕΣ ΣΠΕΡΧΕΙΟΥ - ΜΑΛΙΑΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ	47547.07
190	GR2440003	pSCI	K	ΦΑΡΑΓΓΙ ΓΟΡΓΟΠΟΤΑΜΟΥ	523.02
191	GR2440004	pSCI	G	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΟΙΤΗΣ	7151.16
192	GR2440005	SPA	H	ΥΓΡΟΤΟΠΟΣ ΕΚΒΟΛΩΝ (ΔΕΛΤΑ) ΣΠΕΡΧΙΟΥ	3966.00
193	GR2440006	pSCI	B	ΟΡΟΣ ΚΑΛΛΙΔΡΟΜΟ	6684.83
194	GR2440007	SPA	F	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΟΙΤΗΣ - ΚΟΙΛΑΔΑ ΑΣΩΠΟΥ	13088.00
				ΦΩΚΙΑ	
195	GR2450001	pSCI	B	ΟΡΗ ΒΑΡΔΟΥΣΙΑ	19373.53
196	GR2450002	pSCI	B	ΟΡΟΣ ΓΚΙΩΝΑ	21879.82
197	GR2450004	pSCI	B	ΠΑΡΑΛΙΑΚΗ ΖΩΝΗ ΑΠΟ ΝΑΥΠΑΚΤΟ ΕΩΣ ΙΤΕΑ	10827.34
198	GR2450005	pSCI	I	ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΠΑΡΑΝΑΣΣΟΣ - ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΠΑΡΑΝΑΣΣΟΥ - ΔΑΣΟΣ ΤΙΘΩΡΕΑΣ	18422.57
199	GR2450007	SPA	J	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΓΚΙΩΝΑ, ΧΑΡΑΔΡΑ ΡΕΚΑ, ΛΑΖΟΡΕΜΑ ΚΑΙ ΒΑΘΙΑ ΛΑΚΚΑ	10547.00

Σύμφωνα με το ΥΠΕΧΩΔΕ (2005), πρόκειται για τις «**Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)**» (Special Protection Areas - SPA) για την Ορνιθοπανίδα, όπως ορίζονται στην Οδηγία 79/409/ΕΚ , και τους «**Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ)** » (Sites of Community Importance - SCI), όπως ορίζονται στην Οδηγία 92/43/ΕΚ. Οι ΖΕΠ, μετά τον χαρακτηρισμό τους από τα Κράτη Μέλη, εντάσσονται αυτόματα στο Δίκτυο Natura 2000, και η διαχείρισή τους ακολουθεί τις διατάξεις του άρθρου 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΚ.

Αντίθετα, για την ένταξη των ΤΚΣ πραγματοποιείται επιστημονική αξιολόγηση και διαπραγμάτευση μεταξύ των Κρατών Μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των κατά οικολογική ενότητα Βιογεωγραφικών Σεμιναρίων. Η οριστικοποίηση του καταλόγου των Τόπων Κοινοτικής Σημασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο βαίνει προς ολοκλήρωση όσον αφορά την Μεσογειακή ζώνη, στην οποία ανήκει εξ ολοκλήρου η Ελλάδα. Μετά την οριστικοποίηση του καταλόγου των ΤΚΣ, τα Κράτη Μέλη υποχρεούνται να κηρύξουν τις περιοχές αυτές ως «**Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ)**» (Special Areas of Conservation - SAC)» το αργότερο μέσα σε μια εξαετία.

2.3 ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ-ΔΙΚΤΥΑ

2.3.1 Οδικά και Σιδηροδρομικά Δίκτυα

Υπάρχουσα κατάσταση

Είναι γεγονός ότι η ανάπτυξη των δικτύων μεταφορών αποτέλεσε για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας την υπ' αριθμό ένα προτεραιότητα στα Επιχειρησιακά Προγράμματα. Μέσα από τα ΠΕΠ έχουν υλοποιηθεί παρεμβάσεις σε κύριους οδικούς άξονες, στο εθνικό και επαρχιακό οδικό δίκτυο, καθώς και σε έργα δημοτικής και διαδημοτικής οδοποιίας. Από τα τομεακά προγράμματα κατασκευάστηκε επίσης ένα σημαντικό τμήμα του ΠΑΘΕ που διασχίζει την ανατολική πλευρά της Στερεάς Ελλάδας, ενώ αναβαθμίστηκε και το σιδηροδρομικό δίκτυο σε κάποια τμήματα.

Είναι όμως γεγονός ότι μετά από 3 Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης, ο ΠΑΘΕ, ως τμήμα των διευρωπαϊκών δικτύων, δεν έχει ολοκληρωθεί σε ένα μεγάλο και ιδιαίτερα επικίνδυνο τμήμα του. Παράλληλα, δεν έχουν γίνει τα απαιτούμενα έργα για να εξασφαλίσουν τη σύνδεση της Στερεάς Ελλάδας με την Ιόνια και την Εγνατία οδό.

Οδικό δίκτυο:

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας διασχίζεται από τους κυριότερους οδικούς άξονες της Κεντρικής Ελλάδας:

- Την ιεραρχικά υψηλότερη κατηγορία, η οποία αντιστοιχεί στο πρωτεύον διεθνές / εθνικό δίκτυο 1) ΑΘΗΝΑ - ΛΑΜΙΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ (ΠΑΘΕ), 2) ΛΑΜΙΑ – ΑΜΦΙΣΣΑ – ΑΝΤΙΡΡΙΟ - ΠΑΤΡΑ, 3) ΛΑΜΙΑ - ΚΑΡΔΙΤΣΑ - ΤΡΙΚΑΛΑ (Ε65), 4) ΘΗΒΑ – ΕΛΕΥΣΙΝΑ (παλιά Εθνική Οδός).
- Τη δεύτερη κατηγορία, η οποία αντιστοιχεί στο δευτερεύον διεθνές / εθνικό δίκτυο: 1) ΘΗΒΑ – ΛΙΒΑΔΕΙΑ - ΙΤΕΑ (Παράκαμψη Δελφών) 2) ΛΑΜΙΑ – ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ - ΑΓΡΙΝΙΟ και 3) ΛΙΒΑΔΕΙΑ - ΛΑΜΙΑ - ΔΟΜΟΚΟΣ.

Ως ειδική κατηγορία του διαπεριφερειακού/ εθνικού δικτύου προτείνεται ο τουριστικός οδικός άξονας ΝΑΥΠΑΚΤΟΣ - ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ - ΚΑΡΔΙΤΣΑ / ΛΙΜΝΗ ΠΛΑΣΤΗΡΑ.

Σιδηροδρομικό δίκτυο:

Η σιδηροδρομική υποδομή της περιφέρειας αποτελεί τμήμα της αναβαθμιζόμενης διπλής διεθνούς γραμμής Πειραιώς - Αθηνών - Θεσσαλονίκης - Ειδομένης και εξυπηρετεί τα περισσότερα κύρια αστικά κέντρα της περιφέρειας μετά την αναβάθμιση και της γραμμής προς Χαλκίδα με την προαστιακού τύπου σύνδεση με την Αθήνα. Η επέκταση της χρήσης του δικτύου είναι ευκατία και μακροπρόθεσμα εφικτή (Αμφισσα-τοπικές γραμμές για εξυπηρέτηση ΒΙ.ΠΕ.- Λιμάνι Στυλίδας, κλπ.).

2.3.2 Έργα

2.3.2.1 ΠΑΘΕ

Έχουν γίνει σημαντικά έργα στον ΠΑΘΕ, τα οποία έχουν χρηματοδοτηθεί από Ευρωπαϊκά κονδύλια. Ειδικότερα, το τμήμα Αθήνα - Υλίκη χρηματοδοτήθηκε από το Α' ΚΠΣ, ενώ το τμήμα Πελασγία - Λάρισα χρηματοδοτήθηκε από το Β' ΚΠΣ. Και τα δυο αυτά τμήματα βρίσκονται σε λειτουργία.

Κατά το Γ' ΚΠΣ, στο Ε.Π. «Οδικοί Άξονες, Λιμάνια & Αστική Ανάπτυξη» απορροφήσεις εντοπίζονται μόνο για την ολοκλήρωση τμημάτων-έργων του Β' ΚΠΣ στην περιοχή της Βοιωτίας.

Στο Ε.Π. ΟΑΛΑΑ υπάρχουν ακόμα τρία σχετικά μέτρα - έργα τα οποία όμως αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα και είτε έχουν ακυρωθεί είτε δεν έχουν ακόμα ενεργοποιηθεί.

Συγκεκριμένα:

- Η ζεύξη του Μαλιακού κόλπου, (Μέτρο 1.2: Τμήματα ΠΑΘΕ με παραχώρηση), έχει ακυρωθεί.
- Η Ε.Ο. Σχηματάρι - Χαλκίδα (Μέτρο 1.4: Συνδέσεις ΠΑΘΕ) έχει δημοπρατηθεί το 2005 με χρηματοδότηση από το ΠΕΠ και υλοποίηση ως Δημόσιο Έργο (αναμένεται να ξεκινήσει σύντομα).

- Αυτοκινητόδρομος Κεντρικής Ελλάδας (Μέτρο 3.1): υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις στο αντικείμενο του Μέτρου που προκύπτουν από την ακύρωση της ζεύξης του Μαλιακού και την προτεινόμενη αναβάθμιση σε Αυτοκινητόδρομο του Πετάλου του Μαλιακού μήκους 57,4 χλμ. Κατά την 4η Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π. αποφασίστηκε τα έργα αναβάθμισης στο Πέταλο του Μαλιακού να περιληφθούν στο Μέτρο 3.1 και να χρηματοδοτηθούν ως δημόσιο έργο.

Σε ό,τι αφορά αποτελέσματα και επιπτώσεις των έως τώρα παρεμβάσεων, εκτιμάται ότι με την ολοκλήρωση των προγραμματιζόμενων παρεμβάσεων στον ΠΑΘΕ, ο χρόνος πρόσβασης στη Λαμία (κέντρο της Περιφέρειας) από Θεσσαλονίκη και Αθήνα θα μειωθεί κατά 11% και 28% αντίστοιχα.

2.3.2.2 Αυτοκινητόδρομος Κεντρικής Ελλάδας E65

Πρόκειται για το σημαντικό έργο της διασύνδεσης ΠΑΘΕ – Εγνατίας Οδού. Το έργο βρίσκεται σε συνάφεια με δράσεις των ΠΕΠ Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας, που χρηματοδοτούν τα υπόλοιπα τμήματα του Άξονα E65. Τα επί μέρους τμήματα του Αυτοκινητόδρομου Κεντρικής Ελλάδος που υλοποιούνται από το ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας είναι το τμήμα Α/Κ Σκάρφειας – Α/Κ Λαμίας μήκους 26χλμ. και το τμήμα Α/Κ Γραμμένης - Καρπενησίου - Α/Κ Καρδίτσας, μήκους 62χλμ. Η υλοποίηση του έργου αυτού εκτιμάται ότι θα συντομεύσει κατά πολύ τη χρονοαπόσταση της διαδρομής, πετυχαίνοντας παράλληλα σημαντικές αυξήσεις της κυκλοφοριακής ικανότητας και της οδικής ασφάλειας.

2.3.2.3 Λοιπά Οδικά Έργα

Μέσω των ΠΕΠ και με τη βοήθεια των ΚΠΣ έχουν πραγματοποιηθεί παρεμβάσεις στο λοιπό εθνικό και επαρχιακό οδικό δίκτυο, που κατά κύριο λόγο στοχεύουν στην μείωση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι ορεινές περιοχές της Περιφέρειας. Πολλά έργα έχουν χρηματοδοτηθεί από το Α΄ και Β΄ ΚΠΣ και ενδεικτικά αναφέρονται η βελτίωση της παλαιάς Εθνικής Οδού Λαμίας-Δομοκού, η σήραγγα Τυμφρηστού, η οδός Κάστρο-Ορχομενός και η παράκαμψη Αμφισσας. Έργα οδοποιίας έχουν ενταχθεί και στο Γ΄ ΚΠΣ, ενώ και μέσω του ΠΕΠ υπάρχουν ακόμα σημαντικά διαθέσιμα κονδύλια.

2.3.2.4 Σιδηροδρομικά Έργα

Η αναβάθμιση του σιδηροδρομικού δικτύου στην ΠΣΕ χρηματοδοτήθηκε κυρίως κατά την περίοδο του Γ' ΚΠΣ. Σε αυτό περιλαμβάνονται και δυο από τα πλέον δύσκολα κατασκευαστικά τμήματα της πρωτεύουσας σιδηροδρομικής γραμμής της Χώρας Αθήνα -Θεσσαλονίκη - Ειδομένη, η αναβάθμιση του τμήματος Τιθορέας- Λιανοκλαδίου και η νέα γραμμή Λιανοκλάδι- Δομοκός, έργα τα οποία απαιτούν ακόμα χρόνια για να ολοκληρωθούν.

Το μέτρο-έργο του προαστιακού σιδηρόδρομου Αθήνα - Χαλκίδα έχει ωριμάσει και αναμένεται να δημοπρατηθεί. Η σύνδεση της Λιβαδειάς και της Θήβας με την πρωτεύουσα μέσω προαστιακού σιδηροδρόμου παραμένει ακόμη ως αίτημα μετά την ολοκλήρωση της διπλής γραμμής .

2.3.3 Συμπεράσματα - Προοπτικές

2.3.3.1 Στρατηγική σημασία του Οδικού δικτύου

Οι οδικοί άξονες της Κεντρικής Ελλάδας είναι πολύ σημαντικοί για την επίτευξη των ακόλουθων στόχων που έχουν τεθεί:

- Ανάπτυξη των εθνικής, διαπεριφερειακής και περιφερειακής σημασίας διασυνδέσεων της χώρας για την προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης και της οικονομικής συνοχής, για την αντιμετώπιση των ενδοπεριφερειακής σημασίας προβλημάτων μεταφορών και για την ολοκλήρωση του συστήματος μεταφορών της χώρας σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
- Βελτίωση των συνθηκών ασφαλείας στις μεταφορές και η εξασφάλιση των συνθηκών για τον περιορισμό των ατυχημάτων - ειδικότερα των τροχαίων - σε επίπεδα ανάλογα με εκείνα των άλλων χωρών-μελών της Ε.Ε.
- Ανάπτυξη και βελτίωση των Διευρωπαϊκών Δικτύων.

2.3.3.2 Προσπελασιμότητα προς όφελος της ισόρροπης ανάπτυξης

Η ολοκλήρωση του μεγάλου οδικού έργου του άξονα ΠΑΘΕ, αλλά και της σιδηροδρομικής γραμμής Αθήνα -Θεσσαλονίκη - Ειδομένη, που θα αυξήσει την χρήση τραίνου για εμπορικές μεταφορές, εκτιμάται ότι θα έχει θετικά αποτελέσματα, τόσο στην ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων λόγω μείωσης του κόστους, όσο και στην προστασία του περιβάλλοντος λόγω μείωσης της εκπομπής ρύπων. Παράλληλα, η βελτίωση των δικτύων διασύνδεσης της ΠΣΕ με την Ήπειρο και τη Θεσσαλία (μέσω του άξονα Ε65 και της Εγνατίας) θα αναπτύξει την περιορισμένη σήμερα οικονομική συνεργασία με αυτές τις Περιφέρειες.

Πέρα από την ολοκλήρωση των μεταφορικών υποδομών εθνικής σημασίας, απαιτείται η ολοκλήρωση της μεταφορικής σύνδεσης του ιστού της Περιφέρειας για τη διάχυση των αναπτυξιακών προοπτικών στην ενδοχώρα και τη στήριξη των οικονομικών δραστηριοτήτων ενός μεγάλου τμήματος της περιοχής το οποίο θεωρείται μειονεκτικό. Ιδιαίτερα τονίζεται η ανάγκη βελτίωσης της προσπελασιμότητας στην βόρεια και νότια Εύβοια. Η βελτίωση των μεταφορικών υποδομών αποδεδειγμένα οδηγεί στη μείωση του ελλείμματος που παρουσιάζουν οι κοινωνικές υποδομές, αφού διευκολύνεται η πρόσβαση από την περιφέρεια στις υπηρεσίες των Αθηνών και άλλων μεγάλων πόλεων.

2.4 ΛΟΙΠΑ ΈΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

2.4.1 Ενεργειακά δίκτυα

Η ΠΣΕ διασχίζεται από τα δίκτυα μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου. Τροφοδοτείται με ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται στη γειτονική Εύβοια και ειδικότερα στο Αλιβέρι και στο πεδίο αιολικής ενέργειας της Νότιας Εύβοιας. Παράλληλα, όλες οι μεγάλες ενεργοβόρες βιομηχανίες ενθαρρύνονται για τη συμπαραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

Επίσης τροφοδοτείται με φυσικό αέριο από το νέο αγωγό, που προβλέπεται να εξυπηρετήσει τις πόλεις Λαμία, συμπεριλαμβανομένης και της ΒΙΠΕ Λαμίας, Θήβα, Λιβαδειά, Άμφισσα, Οινόφυτα- Σχηματάρι και Δίστομο- Αντίκυρα (παραγωγή αλουμινίου).

2.4.2 Τηλεπικοινωνίες

Όσον αφορά στις τηλεπικοινωνίες και στις συνδεδεμένες νέες υψηλές εξειδικεύσεις που συνδέονται με την Κοινωνία της Πληροφορίας, προτείνεται η ανάπτυξη κομβικών υποδομών επιπέδου στην αστική περιοχή της Λαμίας και η κατά προτεραιότητα υποστήριξη όλων των κέντρων 2^{ου} και άνω βαθμού, με ειδικές υποδομές, καθώς επίσης και των κέντρων του ορεινού και νησιωτικού χώρου. Θα πρέπει επίσης να επιδιωχθεί επέκταση των υποδομών γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος (ενέργεια - τηλεπικοινωνίες) στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές, ώστε να βοηθηθεί η συμπλήρωση των εισοδημάτων από την γεωργία.

2.4.2.1 Οργάνωση μεταφορικής υποδομής

Η ανάπτυξη, ταξινόμηση και ιεράρχηση των μεταφορικών υποδομών έγινε με στόχο:

- την εξυπηρέτηση του ρόλου που προγραμματίζεται να έχουν στη χωροταξική δομή της Περιφέρειας (πόλοι και άξονες ανάπτυξης, χωρικές ενότητες 3ου επιπέδου και σύνθετες χωρικές ενότητες ειδικές παραγωγικές εγκαταστάσεις) και παράλληλα
- την ελαχιστοποίηση του περιβαλλοντικού κόστους ειδικά στους τομείς φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Βασικοί επιχειρησιακοί στόχοι είναι:

- η βελτίωση της λειτουργικότητας και αποδοτικότητας με προώθηση συνδυασμένων μεταφορών και χρήση του σιδηροδρόμου και των λιμένων
- η διασύνδεση των ιεραρχικών επιπέδων των δικτύων η ενσωμάτωση των κόμβων (Σταθμοί, Λιμάνια) στη λειτουργία και το σχεδιασμό των αστικών περιοχών, καθώς επίσης και
- η προσαρμογή των τεχνικών χαρακτηριστικών στην ευαισθησία του περιβάλλοντος.

2.4.2.2 Κύρια Λιμενική Υποδομή

Η Περιφέρεια διαθέτει ορισμένα λιμάνια, εμπορικά και επιβατικά, καθώς και πολλά αλιευτικά καταφύγια. Υπάρχουν πολλά περιθώρια αναβάθμισης των λιμενικών υποδομών και προτείνεται η ένταξη των παρακάτω λιμανιών σε κόμβους συνδυασμένων μεταφορών στους διαπεριφερειακούς /ενδοπεριφερειακούς στόχους ως εξής :

- ως εθνικής εμβέλειας η Μαρίνα της Ιτέας.
- ως διαπεριφερειακής εμβέλειας το Λιμάνι Ιτέας, το Επιβατικό Λιμάνι Αγ. Κων/νου (γραμμή Αγ. Κων/νος - Σποράδες) και το Εμπορικό Λιμάνι Στυλίδας, το Πορθμείο Γλύφας - Αγιοκάμπου και τα τουριστικά λιμάνια που σχεδιάζονται από τον ΕΟΤ και εντάσσονται στο σχεδιασμό του ΠΠΧΣΑΑ.

2.4.2.3 Αεροδρόμια- Ελικοδρόμια

Στην περιφέρεια δεν υπάρχουν αεροδρόμια. Προτείνεται η δημιουργία ελικοδρομιών στην στις ευρύτερες χωρικές ενότητες των Δελφών και του Καρπενησίου.

2.5 ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΕΣ ΤΟΜΕΑΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

2.5.1 Ενέργεια και η Ελληνική πολιτική για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

2.5.1.1 Γενικά - Υπάρχουσα κατάσταση στην Ελλάδα

Η χώρα μας έχει την τύχη να διαθέτει ένα ιδιαίτερα ευνοημένο φυσικό περιβάλλον, πλούσιο σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας οι οποίες είναι θεωρητικά ανεξάντλητες. Η χρήση των πηγών αυτών καθίσταται ολοένα και περισσότερο επιτακτική όχι μόνο λόγω της προοδευτικής εξάντλησης των αποθεμάτων των συμβατικών καυσίμων, αλλά και λόγω της ανάγκης περιορισμού της ρύπανσης του περιβάλλοντος. Η ενεργειακή κρίση δεν είναι απλώς ένα μελλοντικό σενάριο, αλλά μία πραγματικότητα που καθημερινά αποκτά όλο και πιο δραματικές μέχρι εφιαλτικές διαστάσεις.

Για να γίνουν αντιληπτές οι δυνατότητες και τα σημαντικά περιβαλλοντικά οφέλη από τη χρήση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) αξίζει να δοθούν τα ακόλουθα στοιχεία που αφορούν στην αιολική ενέργεια:

- Κάθε εγκατεστημένο MW ανεμογεννητριών στη χώρα μας αποτρέπει την έκλυση 3 χιλιάδων τόνων διοξειδίου του άνθρακα ετησίως, για την απορρόφηση του οποίου θα απαιτούνταν 200.000 δέντρα.
- Η λειτουργία ενός αιολικού πάρκου 10 MW παράγει την ετήσια ηλεκτρική ενέργεια που χρειάζονται 7.250 ελληνικά νοικοκυριά και εξοικονομεί περίπου 2.600 τόνους ισοδύναμου πετρελαίου, με προφανή συναλλαγματικά οφέλη.

Οι επιδόσεις της Ελλάδα στις ΑΠΕ είναι απογοητευτικές, ιδίως σε σύγκριση με τις βόρειες Ευρωπαϊκές χώρες. Η Ευρώπη έχει απεξαρτηθεί κατά 50% από το πετρέλαιο, ενώ η χώρα μας έχει θέσει το φιλόδοξο στόχο να φτάσει ως το 2010, σε αυτό που διεκδικεί η Ε.Ε., δηλαδή το 20% της ηλεκτρικής ενέργειας να παράγεται από ΑΠΕ και το 12% της συνολικής ενέργειας.

Αυτό ισοδυναμεί με παραγωγή ενέργειας 2000-2500 MW, αξιοποιώντας κυρίως το αιολικό δυναμικό, την ηλιακή ενέργεια και το επίγειο νερό. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το ποσοστό της συμμετοχής των ΑΠΕ στην ηλεκτροπαραγωγή της χώρας είναι σήμερα γύρω στο 10% και οφείλεται κυρίως στα υδροηλεκτρικά.

2.5.1.2 Θεσμικό πλαίσιο

Για τη μεγάλη υστέρηση της χώρας μας ευθύνεται κυρίως η έλλειψη χωροταξικού σχεδιασμού σε συνδυασμό με τις χρονοβόρες γραφειοκρατικές διαδικασίες, όμως πέρυσι το ΥΠΕΧΩΔΕ ξεκίνησε την κατάρτιση του Εθνικού Χωροταξικού Σχεδιασμού, στον οποίο περιλαμβάνεται Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο που αφορά στις ΑΠΕ. Το Πλαίσιο αυτό αναμένεται να καλύψει το κενό ως προς τις «θεσμικές απαιτήσεις» για εθνικό στρατηγικό σχεδιασμό και χωρική ένταξη των έργων ΑΠΕ. Πάντως αναφορικά με τα κίνητρα, αξίζει να αναφερθεί ότι για τις ΑΠΕ προβλέπεται ΦΠΑ 9% στην Ιταλία και τη Γαλλία, 5% στη Βρετανία, ενώ στην Ελλάδα 19%.

Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της αύξησης της διείσδυσης των ΑΠΕ στο ενεργειακό ισοζύγιο, απαιτείται ενίσχυση των δημόσιων πολιτικών, οι οποίες πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις αναπτυξιακές προτεραιότητες και ανάγκες κάθε περιφέρειας, διασφαλίζοντας συγχρόνως τα περιβαλλοντικά συγκριτικά πλεονεκτήματά της.

Οι χωροταξικές επιλογές θα πρέπει να εξασφαλίζουν τη συμμετοχή και συναίνεση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ειδικότερα απαιτούνται:

- Ισχυρά κίνητρα για την ενσωμάτωση των τεχνολογιών ΑΠΕ και εξοικονόμηση ενέργειας με έμφαση στην οικιακή κατανάλωση και στα δημόσια κτίρια.
- Εξορθολογισμός και απλοποίηση των διαδικασιών αδειοδότησης των ΑΠΕ, με κριτήριο την υψηλή προτεραιότητα τους για την επίτευξη των Εθνικών και κοινοτικών στόχων. Αναμένεται να έχει διαμορφωθεί ως το τέλος του έτους από το Υπουργείο Ανάπτυξης.
- Υλοποίηση από τη μεριά της ΔΕΗ των αναγκαίων έργων υποδομής –πάντοτε με περιβαλλοντικούς όρους– για την απορρόφηση της ηλεκτρικής ενέργειας που θα παράγεται από τα νέα έργα ΑΠΕ.

- Άμεση θεσμοθέτηση ενός Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού με σαφή κριτήρια για την χωροθέτηση των ΑΠΕ.
- Ισχυρά θεσμικά κίνητρα και νομοθετικά διασφαλισμένο ανταποδοτικό όφελος για τους Δήμους που προωθούν έργα ΑΠΕ στην περιοχή τους. Το θεσμικό πλαίσιο εκτιμάται ότι θα έχει ολοκληρωθεί μέχρι τον Ιούνιο του 2006. Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να διασφαλίζεται η προστασία του περιβάλλοντος, για την αποφυγή συγκρούσεων χρήσεων γης.

Το ειδικό πλαίσιο των ΑΠΕ περιλαμβάνει ιδιαίτερες αναφορές για έργα που ανήκουν στις επιμέρους κατηγορίες ηλεκτροπαραγωγής και ειδικότερα:

α) τους αιολικούς σταθμούς,

β) τα μικρά υδροηλεκτρικά έργα,

γ) τις λοιπές κατηγορίες έργων ΑΠΕ: ηλιακή ενέργεια, γεωθερμική ενέργεια, ενέργεια κυμάτων-παλιρροϊκή ενέργεια, βιομάζα, βιοαέρια, αέρια εκλυόμενα από χώρους υγειονομικής ταφής απορριμμάτων και από εγκαταστάσεις βιολογικού καθαρισμού, καθώς και συμπαραγωγή με χρήση κάποιων από τις προηγούμενες κατηγορίες.

Το Μέτρο 6.5 του Επιχειρησιακού Προγράμματος « Ανταγωνιστικότητα»

Σημαντικά κίνητρα με επιχορηγήσεις για επενδύσεις σε τομείς των ΑΠΕ έχουν ενταχθεί στο μέτρο 6.5 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Ανταγωνιστικότητα**» (ΕΠΑΝ) του ΥΠ.ΑΝ. Το Μέτρο αφορά σε «Προώθηση συστημάτων ΑΠΕ, Συμπαραγωγής στο ενεργειακό σύστημα της χώρας - Εξοικονόμηση Ενέργειας». Αρχικά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το καθεστώς ενίσχυσης Ν.323/01, το οποίο αργότερα τροποποιήθηκε ως Ν.428/04.

Ο Οδηγός Ενεργειακών Επενδύσεων (ΟΕΕ) περιγράφει το καθεστώς και τους όρους της δημόσιας ενίσχυσης **ενεργειακών επενδύσεων** μέσω των πόρων που διατίθενται για τον σκοπό αυτό. Γενικά αναφέρεται ότι αποδέκτης αυτής της οικονομικής ενίσχυσης μπορεί να είναι κάθε επιχείρηση του ιδιωτικού τομέα, ή επιχείρηση ΟΤΑ, ή Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου που ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα –τεχνολογία ώριμη και όχι στο στάδιο έρευνας και ανάπτυξης- και δε συμπεριλαμβάνεται στο δημόσιο τομέα.

Οι συγχρηματοδοτούμενες επενδύσεις θα πρέπει να συμμορφώνονται και με την Οδηγία 96/61 ΕΚ του Συμβουλίου, σχετικά με την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης, όπου αυτή ισχύει.

Οι επενδυτικές προτάσεις που υποβάλλονται αξιολογούνται από **Κύρια Επιτροπή Αξιολόγησης (ΚΕΑ)**, η οποία συγκροτείται με Απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης.

Ενδιάμεσοι Φορείς για την παρακολούθηση και διαχείριση των ιδιωτικών έργων που εντάσσονται είναι το **Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας** και στην ΠΣΕ η **Αναπτυξιακή Διαχειριστική Στερεάς Ελλάδος και Θεσσαλίας (ΑΝ.ΔΙΑ.)**

2.5.1.3 Υφιστάμενη κατάσταση στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

Η υφιστάμενη κατάσταση στην ΠΣΕ παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες :

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΟΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Α/Α	ΝΟΜΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΔΕΙΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	ΙΣΧΥΣ ΣΕ MW	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΔΕΙΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙΑΣ	ΙΣΧΥΣ ΣΕ MW
1	ΒΟΙΩΤΙΑΣ	6	97,65	2	1,2
2	ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	0	0	0	0
3	ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	1	44,2	0	0
4	ΦΩΚΙΔΑΣ	0	0	0	0
	Άθροισμα	7	141,85	2	1,2

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΙΚΡΩΝ ΥΔΡΟΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Α/Α	ΝΟΜΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΔΕΙΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	ΙΣΧΥΣ ΣΕ MW	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΔΕΙΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙΑΣ	ΙΣΧΥΣ ΣΕ MW
1	ΒΟΙΩΤΙΑΣ	4	3,2	2	1,41
2	ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	3	2,78	1	0,98
3	ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	9	13,28	4	7,455
4	ΦΩΚΙΔΑΣ	2	3,16	0	0
	Άθροισμα	18	22,42	7	9,845

Όπως φαίνεται από την εξέταση των παραπάνω πινάκων, λίγες επενδύσεις έχουν υλοποιηθεί μέχρι σήμερα στους ανωτέρω 4 νομούς της ΠΣΕ, ενώ αξίζει να αναφερθεί ότι στη γειτονική Εύβοια υπάρχει πλήθος αιολικών σταθμών.

Από τα παραπάνω και με βάση την πολιτική προώθησης των ΑΠΕ διαμορφώνεται η δυνατότητα περαιτέρω ανάπτυξης με συμμετοχή σε προγράμματα προώθησης ακόμη και του Δ' ΚΠΣ.

2.5.1.4 ΑΠΕ και τοπικές κοινωνίες

Προκειμένου να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι, πέρα από την μείωση της γραφειοκρατίας της αδειοδότησης, απαιτείται να πειστούν οι τοπικές κοινωνίες, στο χώρο των οποίων θα γίνουν τα αιολικά πάρκα, ότι θα αποκομίσουν και οι ίδιες οικονομικά, αναπτυξιακά και κοινωνικά οφέλη. Η ανάλυση και αποτίμηση της έως τώρα εγχώριας εμπειρίας έχει δείξει ότι σε περιοχές όπου υπήρξε προεργασία προσέγγισης, αρχική πληροφόρηση και ενημέρωση των τοπικών παραγόντων, αρχών και επιχειρηματιών, αλλά και ολόκληρης της κοινωνίας, η αποδοχή και η στήριξη των επενδύσεων είναι περίπου δεδομένη.

Πολλοί λόγοι επιβάλλουν επίσης τον περιφερειακό ενεργειακό προγραμματισμό με συγκεκριμένους στόχους και συμμετοχικές διαδικασίες, αναπόσπαστο τμήμα των οποίων είναι η συνεχής πληροφόρηση και ενημέρωση όλων των ενεργειακών χρηστών, αλλά και της κοινωνίας. Ο περιφερειακός ενεργειακός προγραμματισμός πρέπει να θεσμοθετηθεί και στη χώρα μας, με την ανάλογη λειτουργία και στήριξη περιφερειακών ενεργειακών κέντρων και γραφείων όπως γίνεται σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.5.2 Μεταλλεύματα

Τα θέματα μεταλλειοκτησίας –έτσι αποκαλείται η κυριότητα επί μεταλλείου- διέπονται από το **Μεταλλευτικό Κώδικα**, Ν.Δ/μα 210/1973 (ΦΕΚ 277Α), έτσι όπως έχει τροποποιηθεί από μεταγενέστερες θεσμικές διατάξεις.

Οι μεταλλευτικές εργασίες διέπονται (από άποψη ασφάλειας και ορθολογισμού) από τον **Κανονισμό Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών (ΚΜΛΕ)** που εκδόθηκε το 1984.

Για την έναρξη Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών σε μια περιοχή απαιτείται η λήψη νόμιμων αδειοδοτικών δικαιωμάτων για εκμετάλλευση. Ανάλογα με το είδος του ορυκτού προς εκμετάλλευση και την κυριότητα της έκτασης που ζητείται, η άδεια εκμετάλλευσης εκδίδεται από τον οικείο Νομόρχη, την οικεία Περιφέρεια, την αρμόδια Επιθεώρηση Μεταλλείων, ή το Υπουργείο Ανάπτυξης.

Ιδιαίτερα σημαντική από περιβαλλοντικής άποψης είναι η **Διαδικασία Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Π.Π.Ε.Α.) και Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (Ε.Π.Ο.)** για τα έργα και δραστηριότητες της Α κατηγορίας του Ν.3010/02, που εφαρμόζεται για την αδειοδότηση Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών. Σύμφωνα με τη διαδικασία αυτή, ο ενδιαφερόμενος φορέας ή ιδιώτης υποβάλλει αίτηση στην αρμόδια Υπηρεσία Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ, η οποία συνοδεύεται από φάκελο με τις προβλεπόμενες Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Στις μελέτες αυτές περιλαμβάνονται και τα μέτρα που πρόκειται να ληφθούν για τον περιορισμό ή την αποφυγή των δυσμενών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, καθώς κι αυτά για την αποκατάσταση των χώρων επέμβασης. Το υπουργείο διαβιβάζει τις μελέτες αυτές στα συναρμόδια υπουργεία και φορείς και μετά τις γνωμοδοτήσεις αυτών αποφασίζει για έγκριση ή μη περιβαλλοντικών όρων. Η απόφαση διαβιβάζεται στο οικείο νομαρχιακό συμβούλιο, το οποίο τη λαμβάνει υπόψη ενόψει της απόφασης για αδειοδότηση.

Για τα αδρανή υλικά έχει θεσπιστεί ο **καθορισμός λατομικών περιοχών (Ν.2115/93)**, εκτάσεις δηλαδή που προσφέρονται για την εκμετάλλευση λατομικών ορυκτών και μέσα στις οποίες, αλλά και σε απόσταση 1.000 μέτρων έξω από την οριογραμμή τους, απαγορεύεται κάθε άλλη οικοδομική δραστηριότητα. Σε πολλούς νομούς έχουν καθοριστεί λατομικές περιοχές και μόνο μέσα σ' αυτές δίνονται άδειες εκμετάλλευσης σε λατομεία. Σε περιπτώσεις όπου δεν έχουν καθοριστεί λατομικές περιοχές, ο νομάρχης αποφασίζει για ενδεχόμενες λειτουργίες λατομείων εκτός θεσμοθετημένων περιοχών. Επίσης, άδεια εκμετάλλευσης λατομείου αδρανών υλικών μπορεί να δοθεί εκτός των θεσμοθετημένων λατομικών περιοχών για την εκτέλεση έργων μεγάλης Εθνικής σημασίας.

Στην περιφέρεια των νομών Φωκίδας, Φθιώτιδας και Βοιωτίας υπάρχουν **εκμεταλλεύσεις μεταλλείων** από τις ακόλουθες εταιρείες:

- *S&B ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΟΡΥΚΤΑ Α.Ε.*, μαζί με την εξαγορασμένη ΒΩΞΙΤΕΣ ΕΛΙΚΩΝΟΣ, εκμεταλλεύεται βωξίτη στους νομούς Φωκίδας, Φθιώτιδας και Βοιωτίας. Έχει εγκαταστάσεις επεξεργασίας και φόρτωσης του μεταλλεύματος στην Ιτέα Φωκίδας.
- *ΔΕΛΦΟΙ ΔΙΣΤΟΜΟ Α.Ε.* εκμεταλλεύεται βωξίτη στους νομούς Φωκίδας και Βοιωτίας. Τροφοδοτεί το εργοστάσιο παραγωγής αλουμινίου στα Άσπρα Σπίτια Βοιωτίας.
- *ΕΛΜΙΝ Α.Ε.* εκμεταλλεύεται βωξίτη στους νομούς Φθιώτιδας και Φωκίδας. Έχει εγκαταστάσεις επεξεργασίας και φόρτωσης του μεταλλεύματος στην Αγία Μαρίνα Φθιώτιδας.
- *ΛΑΡΚΟ ΓΜΜΑΕ* εκμεταλλεύεται λατεριτικά κοιτάσματα στους νομούς Βοιωτίας, Φθιώτιδας και Εύβοιας. Τροφοδοτεί το εργοστάσιο της που βρίσκεται στη Λάρυμνα του νομού Φθιώτιδας για την παραγωγή σιδηρονικελίου και νικελίου.

Οι περισσότερες από τις εκμεταλλεύσεις των παραπάνω μεταλλείων είναι πλέον υπόγειες και υπάρχει η τάση συνεχούς περιορισμού των επιφανειακών εκμεταλλεύσεων.

- Μικρότερου μεγέθους από τις προηγούμενες είναι η εταιρεία *Ι. ΚΑΝΑΠΙΤΣΑ ΚΑΙ ΣΙΑ Ο.Ε.* που εκμεταλλεύεται επιφανειακά δολομίτη στην περιοχή Αχλάδι του Δήμου Αγ. Κωνσταντίνου στη Φθιώτιδα.

Βιομηχανικά Ορυκτά (κυρίως άργιλο για τσιμεντοβιομηχανία) εκμεταλλεύεται η εταιρεία *Α.Ε. ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ ΤΙΤΑΝ* στο νομό Βοιωτίας.

Τα λατομεία μαρμάρων και σχιστολιθικών πλακών στην περιοχή είναι κατά κανόνα μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις. Λατομεία μαρμάρων υπάρχουν κυρίως στο νομό Βοιωτίας και λατομεία σχιστολιθικών πλακών στο νομό Φωκίδας.

Στους νομούς Φθιώτιδας, Βοιωτίας και Ευρυτανίας έχουν οριστεί λατομικές περιοχές με Αποφάσεις Νομάρχη (δημοσιευμένες στο ΦΕΚ Β). Τα λατομεία αδρανών υλικών λειτουργούν μέσα στις περιοχές αυτές και άδειες εκμετάλλευσης έξω απ' αυτές μπορούν κατ' εξαίρεση να δοθούν μόνο για την εκτέλεση έργων εθνικής εμβέλειας.

Στο νομό Φωκίδας, όπου ως αδρανή χρησιμοποιούνται τα στείρα των βωξιτικών εκμεταλλεύσεων, δεν έχουν οριστεί λατομικές περιοχές και ο νομάρχης έχει δώσει άδεια μόνο σε δυο μικρά λατομεία στο Μαλανδρίνο και τη Βουνιχώρα.

Η **λειτουργία μεταλλείων και λατομείων** είναι μια σημαντικότερη οικονομική δραστηριότητα, τόσο σε τοπικό επίπεδο (με τις άμεσες και έμμεσες θέσεις εργασίας που προσφέρει και ως εκ τούτου την εισοδηματική ενίσχυση του τοπικού πληθυσμού), όσο και σε εθνικό επίπεδο με τη συμβολή στην ανάπτυξη της χώρας και την ενίσχυση των εξαγωγών. Αξίζει να σημειωθεί ότι όλες οι μεγάλες επιχειρήσεις του κλάδου εξάγουν το μεγαλύτερο μέρος των προϊόντων τους.

Η σημαντική αυτή δραστηριότητα δημιουργεί **περιβαλλοντικά προβλήματα**, τα κυριότερα από τα οποία είναι τα ακόλουθα:

- Αγονοποίηση των εκτάσεων στους χώρους όπου γίνονται επιφανειακές εξορύξεις
- Μεταβολές στο φυσικό ανάγλυφο και αισθητική αλλοίωση του τοπίου
- Παραγωγή στερεών, υγρών και αερίων αποβλήτων
- Μεταβολές της επιφανειακής απορροής των υδάτων και διαβρωτικά φαινόμενα
- Καταστροφή χλωρίδας και παρενόχληση πανίδας
- Ηχορύπανση
- Αύξηση κυκλοφορίας βαρέων οχημάτων

Η ανωτέρω **καταγραφή** είναι συνολική και τα προβλήματα αυτά δεν υπάρχουν στον ίδιο βαθμό για όλες τις εκμεταλλεύσεις μεταλλείων και λατομείων. Ανάλογα με το παραγόμενο ορυκτό, την εφαρμοζόμενη μέθοδο εκμετάλλευσης –κυρίως αν πρόκειται για επιφανειακή ή υπόγεια εκμετάλλευση-, τη θέση και τη μορφή των χώρων επέμβασης, τον χρησιμοποιούμενο εξοπλισμό και τα μέτρα που λαμβάνονται για τον περιορισμό των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένα από τα προβλήματα αυτά ενδέχεται να είναι ανύπαρκτα ή πολύ περιορισμένα.

Στη σύγχρονη εποχή υπάρχουν η **τεχνολογία** και η **τεχνογνωσία** όχι μόνο για την άμβλυνση των προαναφερθέντων προβλημάτων, αλλά και τη δημιουργία καλύτερων συνθηκών. Για παράδειγμα είναι δυνατόν άγονες εκτάσεις στις οποίες αναπτύσσεται κάποιο επιφανειακό λατομείο να αποδοθούν προς καλλιέργεια, αφού προβλεφθούν έγκαιρα κατάλληλα έργα αποκατάστασης περιβάλλοντος. Επίσης, μπορεί να γίνει η εκμετάλλευση με τέτοιο τρόπο ώστε στο χώρο του λατομείου να δημιουργηθεί χώρος αναψυχής της τοπικής κοινωνίας.

Σε κάθε περίπτωση τα μεταλλεία και λατομεία οφείλουν να λειτουργούν σύμφωνα με μελέτες εγκεκριμένες από τα Υπουργεία Ανάπτυξης και ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. Οι μελέτες αυτές περιλαμβάνουν τους **κανόνες ορθολογικής εκμετάλλευσης**, καθώς και τα μέτρα για τον περιορισμό και την αποκατάσταση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Σε περιπτώσεις πιστής εφαρμογής των μελετών οι περιβαλλοντικές οχλήσεις ελαχιστοποιούνται και η εξορυκτική δραστηριότητα γίνεται καλύτερα αποδεκτή από την τοπική κοινωνία.

Οι **μεγάλες επιχειρήσεις** που δραστηριοποιούνται στην περιοχή των νομών Φωκίδας, Βοιωτίας και Φθιώτιδας και παράγουν βωξίτη και σιδηρονικέλιο έχουν αντιληφθεί τη σημασία της προστασίας του περιβάλλοντος και εφαρμόζουν με μεγάλη πιστότητα τις υποχρεώσεις τους, με αποτέλεσμα το σημαντικό περιορισμό των περιβαλλοντικών οχλήσεων.

Οι υπόλοιπες επιχειρήσεις είναι τα λατομεία και πρόκειται κυρίως για **μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις**. Πολλές απ' αυτές, για ίδιους οικονομικούς λόγους ή από έλλειψη περιβαλλοντικής παιδείας και ευαισθησίας, λειτουργούν χωρίς να εφαρμόζουν με πιστότητα την περιβαλλοντική νομοθεσία και τους κανόνες ορθολογικής εκμετάλλευσης. Επιπροσθέτως, υπάρχουν και κάποιες περιπτώσεις λατομείων που λειτουργούν παράνομα ή ημιπαράνομα.

Το έργο των επιθεωρητών μεταλλείων να πείσουν τους εκμεταλλευτές των μικρών αυτών επιχειρήσεων να συμμορφωθούν προς τους κανόνες δεν είναι εύκολο, αφού πρόκειται κατά κανόνα για ανθρώπους χαμηλού και μέσου μορφωτικού επιπέδου, σε κάθε περίπτωση όμως αξίζει να ενταθούν οι προσπάθειές τους.

2.5.3 *Ιχθυοκαλλιέργειες*

2.5.3.1 Γενικά – Ιστορικά στοιχεία

Η **υδατοκαλλιέργεια** και ιδιαίτερα η **θαλασσοκαλλιέργεια** αποτελεί πλέον για την Ελλάδα ένα σημαντικό τομέα της πρωτογενούς παραγωγής με οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις.

Έως τις αρχές της δεκαετίας του '80 στην Ελλάδα ήταν γνωστές οι υδατοκαλλιέργειες εκτατικής μορφής των λιμνοθαλασσών καθώς και οι εντατικές υδατοκαλλιέργειες των Εσωτερικών Υδάτων, κυρίως της πέστροφας. Κατά την τελευταία δεκαπενταετία, οι εντατικές ιχθυοκαλλιέργειες θαλασσινών ειδών έχουν αναδειχθεί σε έναν από τους πλέον αναπτυσσόμενους τομείς και σήμερα η χώρα μας κατέχει την πρώτη θέση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και μεταξύ των Μεσογειακών χωρών, στην παραγωγή θαλασσινών ειδών εντατικής καλλιέργειας, που στηρίζονται:

- Στην αξιοποίηση των ιδανικών κλιματολογικών συνθηκών
- Στις ευνοϊκές φυσικοχημικές παραμέτρους των ελληνικών θαλασσών
- Στην κατάλληλη γεωμορφολογία των ακτών
- Στην πολιτική του Υπουργείου Γεωργίας
- Στη δραστηριότητα ικανών επενδυτών του κλάδου
- Στη διαρθρωτική πολιτική ενισχύσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το έτος 1986 λειτουργούσαν στη χώρα μας 12 μόνο Μονάδες εκτροφής θαλασσινών ψαριών, το έτος 1994 λειτουργούσαν 170 Μονάδες και το έτος 2001 περίπου 269 Μονάδες. Η μέση απόδοση ήταν 7.5 τόνους/μονάδα το 1986, 70 τόνους/μονάδα το 1994, ενώ σήμερα είναι πάνω από 150 τόνους/μονάδα.

Αντίστοιχα ραγδαία εξέλιξη σημειώθηκε και στον κλάδο της οστρακοκαλλιέργειας. Ειδικότερα αναφέρεται ότι η παραγωγή μυδιών αυξήθηκε από 230 τόνους το 1986, σε 7.580 τόνους το 1991, σε 16.700 τόνους το 1993 και σε 31.981 τόνους το 2001. Η σημαντικότερη οστρακοπαραγωγός περιοχή της χώρας είναι η περιοχή του Θερμαϊκού Κόλπου, ενώ στην ΠΣΕ η περιοχή του Μαλιακού Κόλπου.

Η εκμετάλλευση των πλεονεκτημάτων των φυσικοχημικών παραμέτρων των ελληνικών θαλασσών και της γεωμορφολογίας των ακτών με τα 17.000 χιλ. ακτογραμμών, συνετέλεσε στη ραγδαία ανάπτυξη του κλάδου των θαλασσοκαλλιεργειών με τη μέθοδο εκτροφής ευρύαλων ιχθύων σε πλωτούς κλωβούς. Έτσι, αυτός ο κλάδος διαδραματίζει σήμερα πρωταγωνιστικό ρόλο στη Μεσόγειο και στον χώρο της Ε.Ε.

2.5.3.2 Υπάρχουσα κατάσταση - Νομοθεσία

Είναι ήδη γνωστό ότι απαραίτητη προϋπόθεση για τη βιώσιμη και ορθολογική ανάπτυξη των υδατοκαλλιεργειών και ιδιαίτερα των θαλασσοκαλλιεργειών στη χώρα μας είναι ο **εντοπισμός και οριοθέτηση** από την πολιτεία περιοχών για την εγκατάσταση και λειτουργία των Μονάδων. Έτσι, αποφεύγονται πιθανές συγκρούσεις με άλλες ανταγωνιστικές δραστηριότητες και μπορεί να σχεδιαστεί και να αναπτυχθεί ο κλάδος των υδατοκαλλιεργειών σε σταθερές βάσεις.

Στη χώρα μας, λόγω της έλλειψης ολοκληρωμένου χωροταξικού σχεδιασμού και διαχειριστικού πλαισίου, η ραγδαία ανάπτυξη του κλάδου προηγήθηκε της χωροθέτησης. Σε πολλές περιπτώσεις αυτό δημιουργεί προβλήματα στην απρόσκοπτη λειτουργία των μονάδων υδατοκαλλιεργειών.

Προκειμένου να πραγματοποιηθεί ο χαρακτηρισμός και η οριοθέτηση θαλάσσιων και χερσαίων εκτάσεων ως **Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (ΠΟΑΥ)**, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 24 του Ν.1650/86 «για την προστασία του περιβάλλοντος», όπως αντικαταστάθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 10 του Ν.2742/99 «χωροταξικός σχεδιασμός και αιφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις», πρόσφατα εκδόθηκε από το ΥΠΕΧΩΔΕ (αρ. 17239/30-8-02) απόφαση καθορισμού δικαιολογητικών, διαδικασίας και προϋποθέσεων χωροθέτησης ΠΟΑΥ.

Το νομικό αυτό πλαίσιο δίνει τη δυνατότητα έναρξης της διαδικασίας χωροθέτησης και διαχείρισης των Μονάδων, ιδιαίτερα σε περιοχές με έντονη ανάπτυξη, όπως αυτή του **Β. Ευβοϊκού** και του **Μαλιακού Κόλπου**, όπου έχει ήδη εκπονηθεί η σχετική μελέτη που λαμβάνει υπόψη και τις επιπτώσεις στο περιβάλλον. Για την περιοχή του **Κορινθιακού Κόλπου** (Ν. Φωκίδας & Ν. Βοιωτίας) αναμένεται η εκπόνηση της αντίστοιχης μελέτης.

Ο εντοπισμός και η ανάδειξη κατάλληλων θαλάσσιων εκτάσεων (οριοθέτηση – χωροθέτηση ζωνών) για την ένταξη των λειτουργουσών και την ίδρυση νέων επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας, καθώς και των υποδομών υποστήριξής τους, θα γίνει με συνεκτίμηση των φυσικοχημικών παραμέτρων του περιβάλλοντος, των υπαρχουσών υποδομών και της αλληλεπίδρασης με άλλες δραστηριότητες και αναπτυσσόμενες χρήσεις με βάση τη νέα αντίληψη της βιώσιμης δραστηριότητας. Η προσέγγιση αυτή θα επιτρέψει την διαμόρφωση διαχειριστικών προτάσεων για τις υδατοκαλλιέργειες στην περιοχή, ώστε να αποτελέσει πολύτιμο εργαλείο για τους υδατοκαλλιεργητές, την τοπική κοινωνία, τις Δημόσιες Υπηρεσίες και άλλους τοπικούς παραγωγικούς και μη φορείς της περιοχής στον ορθολογικό σχεδιασμό των υδατοκαλλιεργειών σε σχέση και με άλλες δραστηριότητες.

Οι ΠΟΑΥ αποτελούν **Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων (Π.Ο.Α.Π.Δ.)**, οι οποίες σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία προσφέρονται για την ανάπτυξη παραγωγικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του πρωτογενούς, δευτερογενούς ή τριτογενούς τομέα, καθώς και δραστηριοτήτων ή επιχειρηματικών πρωτοβουλιών πειραματικού χαρακτήρα.

Αυτές χαρακτηρίζονται και οριοθετούνται με αίτηση **φορέα** οποιασδήποτε νομικής μορφής, τον οποίο συνιστούν ή στον οποίο συμμετέχουν φυσικά ή νομικά πρόσωπα του ιδιωτικού τομέα, νομικά πρόσωπα του ευρύτερου δημόσιου τομέα, καθώς και ενώσεις, σύνδεσμοι ή κοινοπραξίες των ανωτέρω. Η εδαφική έκταση των Π.Ο.Α.Π.Δ. πρέπει να ανήκει στην κυριότητα του συνιστώμενου φορέα ή να έχει παραχωρηθεί σε αυτόν η χρήση του με μακροχρόνια μίσθωση κατά τον χρόνο της υποβολής της αίτησης χαρακτηρισμού και οριοθέτησης της εκτάσεως. Στην περίπτωση των ΠΟΑΥ, ο φορέας αυτός αναλαμβάνει και τη διαχείριση, καθώς και την εκτέλεση και συντήρηση των βασικών έργων κοινωνικής και τεχνικής υποδομής. Ο χαρακτηρισμός των ΠΟΑΥ περιλαμβάνει μεταξύ άλλων τους όρους και τα μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος από την ίδρυση και λειτουργία της.

Σύμφωνα με την παράγραφο 11 του άρθρου 19 του νόμου 3208/2003 (ΦΕΚ Α 303 /2003), οι διαδικασίες και τα δικαιολογητικά μίσθωσης υδάτινων εκτάσεων, χορήγησης άδειας ίδρυσης και λειτουργίας μονάδων υδατοκαλλιέργειας και μίσθωσης δημόσιων ιχθυοτροφείων είναι πλέον **αρμοδιότητα της Περιφέρειας.**

Στην περιοχή Μαλιακού και Βόρειου Ευβοϊκού Κόλπου που έχει μελετηθεί προβλέπονται οι ακόλουθες ΠΟΑΥ που εντάσσονται στα διοικητικά όρια του νομού Φθιώτιδας:

- ΠΟΑΥ Διαύλου Ωρεών, με δυο ζώνες :Ανατολική και Δυτική
- ΠΟΑΥ Μαλιακού, με 3 ζώνες, οι 2 από τις οποίες προορίζονται για όστρακα.
- ΠΟΑΥ Αταλάντη- Μαλεσίνια- Λάρυμνα, με 6 ζώνες.

Οι ζώνες αυτών των ΠΟΑΥ θα περιλαμβάνουν τις κάτωθι δραστηριότητες:

- Υδατοκαλλιέργεια με έμφαση στην εκτροφή θαλασσινών/ευρυάλων ψαριών και στην εκτροφή οστράκων.
- Η ιχθυοκαλλιέργεια μπορεί να περιλαμβάνει πολυκαλλιέργεια αλλά και αξιοποίηση φυσικών ιχθυοτρόφων υδάτων.
- Η οστρακοκαλλιέργεια προσανατολίζεται κύρια στην μυδοκαλλιέργεια αλλά μπορεί να περιλαμβάνει και την εκτροφή άλλου τύπου οστράκων (κυδώνια, αχιβάδες κ.ά.)

Ωστόσο, άλλες παράλληλες δραστηριότητες που μπορεί να εξασκηθούν είναι:

- η ερασιτεχνική αλιεία,
- η υποβρύχια αλιεία,
- η παραγωγή δολωμάτων,
- ο καταδυτικός τουρισμός αλλά και
- ο συνδυασμός των υδατοκαλλιεργητικών με οικοτουριστικές δραστηριότητες.

Στην περιοχή του Κορινθιακού Κόλπου, όπου δεν έχει ακόμα εκπονηθεί αντίστοιχη μελέτη, λειτουργούν ορισμένες μικρές Μονάδες εκτροφής θαλασσινών ψαριών ή μυδιών.

Τα είδη που καλλιεργούνται και η ποσότητα που παράγεται από τις Μονάδες ελέγχονται από το Υπ. Γεωργίας με στόχο, τόσο τη σταθεροποίηση της παραγωγής και την προστασία της αγοράς των παραγόμενων προϊόντων, όσο και τη βιωσιμότητα των ιχθυοτροφικών επιχειρήσεων. Αυτός είναι ο λόγος που με τις αριθμ. 260727/24.08.1994 και 2581169/04.10.2000 εγκυκλίου είχαν ανασταλεί οι μισθώσεις νέων θαλάσσιων χώρων και η χορήγηση αδειών ίδρυσης μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας για τσιπούρα –λαβράκι και νέα είδη αντίστοιχα. Ήδη η παραγωγή των ειδών τσιπούρας – λαβρακιού στη χώρα μας έχει σταθεροποιηθεί, ενώ σε εξέλιξη και ανοδική πορεία βρίσκεται η παραγωγή των νέων ειδών, με ακόμη πολλά προβλήματα για επίτευξη μαζικών παραγωγών, λόγω των γνωστών προβλημάτων και της ιδιομορφίας που παρουσιάζει κάθε νέο είδος στον κύκλο εκτροφής, τη συμπεριφορά του, τη διατροφή του, τη διάθεση ιχθυδίων και την παραγωγή τους στους ιχθυογεννητικούς σταθμούς κ.ο.κ.

2.5.3.3 Προοπτικές

Η Γενική Δ/ση Αλιείας –Δ/ση Υδατ/γειών & Εσωτερικών Υδάτων του Υπουργείου Γεωργίας έχει γίνει δέκτης αιτημάτων επενδύτων, που ήδη δραστηριοποιούνται στον τομέα των υδατοκαλλιεργειών, αλλά και νέων, που θέλουν να επενδύσουν σ' αυτόν. Το Υπουργείο έχει ήδη εγκρίνει την ίδρυση μονάδων εκτροφής κόκκινου τόνου, μαγιάτικου, ροφού, μυλοκοπίου, γλώσσας και καλκανίου.

Από οικονομική σκοπιά έχει αποδειχθεί ότι η παραγόμενη ποσότητα ανά μονάδα έκτασης στις εκτροφές ψαριών, καθώς και το αντίστοιχο κέρδος, είναι όλα μεγαλύτερα από εκείνα των φυτικών και ζωικών καλλιεργειών.

Απ' ό,τι έχει διαφανεί, δυο από τους βασικούς παράγοντες που καθορίζουν την οικονομική κατάσταση των μονάδων εκτροφής είναι η τεχνική κατάρτιση του προσωπικού και οι διοικητικές ικανότητες του επιχειρηματία.

Η συνεισφορά της υδατοκαλλιέργειας στην εθνική οικονομία κρίνεται σημαντική κατά την τελευταία 15ετία, το ποσοστό συμμετοχής της μάλιστα στο Α.Ε.Π. βαίνει αυξανόμενο κάθε χρόνο. Αν η αγροτική πολιτική προσανατολιστεί προς τα προϊόντα των υδατοκαλλιεργειών και συνοδευτεί από ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα έρευνας αγορών, καθετοποίησης της παραγωγής, κρατικής – τραπεζικής και νομοθετικής στήριξης και τέλος συνεργασίας ανάμεσα στον κρατικό μηχανισμό, τα πανεπιστήμια, τα ερευνητικά Ινστιτούτα και τις μονάδες εκτροφής, τότε είναι δυνατόν να έχουμε έναν ακόμη δυναμικότερο κλάδο της ελληνικής αγροτικής οικονομίας.

2.6 ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

2.6.1 Οινόφυτα-Σχηματάρι

Στα Οινόφυτα έχει θεσμοθετηθεί ΓΠΣ, με αναφορά στον οικισμό. Ωστόσο, η ευρύτερη περιοχή, που χαρακτηρίζεται από διάσπαρτες βιομηχανικές και αποθηκευτικές χρήσεις δεν καλύπτεται από κάποια θεσμοθετημένη ζώνη χωροταξικής οργάνωσης, σύμφωνα με την ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης του ΠΠΧΣΑΑ. Αντίθετα η ευρύτερη περιοχή του Σχηματαρίου (Σχηματάρι- Βαθύ- Δήλεσι- Παραλία Αυλίδας), που παρουσιάζει όμοια χαρακτηριστικά με αυτή των Οινοφύτων, καλύπτεται από Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου. «Η μεγαλύτερη βιομηχανική ζώνη της Περιφέρειας είναι η μεγάλη άτυπη ΒΙΠΕ της ευρύτερης περιοχής Οινοφύτων- Σχηματαρίου, περιοχή με υποδομές αλλά χωρίς οργάνωση του χώρου και της προσφοράς γης», όπως αναφέρεται στην Απόφαση Έγκρισης του ΠΠΧΣΑΑ. Σημειώνεται ότι η συνήθης παρατήρηση ότι η διαμόρφωση των χρήσεων γης από τους μηχανισμούς της αγοράς γης προηγείται της θεσμοθετημένης χωροταξικής οργάνωσης ισχύει και στην περίπτωση των περιοχών Οινοφύτων και Σχηματαρίου. Βασικό αίτιο της ανωτέρας παρατήρησης υπήρξε η εξαιρετικά περιορισμένη προσφορά οργανωμένων ΒΙΠΕ κατά την περίοδο της μαζικής μετεγκατάστασης βιομηχανιών από την Αττική.

Γενικότερα για την ορθολογική οργάνωση της ευρύτερης περιοχής Οινοφύτων-Σχηματαρίου προτείνεται από το ΠΠΧΣΑΑ η οριοθέτηση της περιοχής για ειδικές χωροταξικές παρεμβάσεις. Συγκεκριμένα προτείνεται η θεσμοθέτηση ρυθμιστικού σχεδίου, που θα ρυθμίζει την οργάνωση της βιομηχανικής, βιοτεχνικής, αποθηκευτικής, διαμετακομιστικής και αγροτικής δραστηριότητας. Επίσης, προτείνεται ο σχεδιασμός οικιστικής ΖΟΕ για την περιοχή που ορίζεται από τα παράλια του Νοτίου Ευβοϊκού Κόλπου και την Εθνική Οδό.

Οι εν λόγω παρεμβάσεις αποσκοπούν σε μια μέσο-μακροπρόθεσμη οργάνωση του χώρου, στη συνοχή και συνάφεια των χρήσεων γης, στην προστασία του περιβάλλοντος και στον περιορισμό των αυθαίρετων λειτουργιών και αναπτύξεων. Βορειότερα η ευρύτερη περιοχή της Υλίκης προστατεύεται από ζώνη NATURA 2000 ενώ η περιοχή της Παραλίμνης έχει αναγνωριστεί ως προστατευόμενος υγροβιότοπος CORINE.

Οι επιβληθέντες περιορισμοί στη δόμηση και οι περιβαλλοντικές απαιτήσεις περιόρισαν σημαντικά την ανάπτυξη βιομηχανιών στην εν λόγω περιβαλλοντικά ενδιαφέρουσα χωρική ενότητα και αποτέλεσαν παράδειγμα ανασταλτικής και προληπτικής παρέμβασης με αναφορά την προστασία του περιβάλλοντος, των υδάτων και των οικοσυστημάτων.

2.6.2 Ζώνη NATURA 2000 Σπερχειού

Ο Σπερχειός ποταμός με τα παράχθια δάση και το δέλτα των εκβολών του, η πλούσια βιοποικιλότητα και η ποικιλομορφία του τοπίου, οι ακτές του Μαλλιακού και ο Εθνικός Δρυμός Οίτης αποτελούν ιδιαίτερα στοιχεία περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος και για το λόγο αυτό αποτελούν μια ευρύτερη περιοχή έκτασης 47.723 ha με θεσμοθετημένη προστασία.

Το πρόβλημα έγκειται κατά αρχήν στο γεγονός ότι η περιοχή αποτελεί το ζωτικό χώρο του νομού Φθιώτιδας αλλά και μια από τις πιο ενεργές χωρικές ενότητες της Περιφέρειας, όσον αφορά στην αγροτική παραγωγή, στο δευτερογενή τομέα, στις υπηρεσίες και τον τουρισμό και γενικότερα στην οικονομική δραστηριότητα. Επίσης, τα μεγάλα έργα μεταφορικών και συγκοινωνιακών υποδομών, όπως και τα έργα αντιπλημμυρικής προστασίας, αναιρούν από μόνα τους το καθεστώς προστασίας της περιοχής και συνεπώς, προκύπτουν ζητήματα ισονομίας και συνάφειας.

Αναδεικνύεται λοιπόν εκ των προτέρων η αντιφατικότητα μεταξύ στρατηγικών στόχων και αποτελεσμάτων, η αντιφατικότητα μεταξύ των προϊόντων του σχεδιασμού και των συμπερασμάτων των διαφόρων μελετών και η αντιφατικότητα των προτεινόμενων χρήσεων γης και της προτεινόμενης κατανομής των λειτουργιών. Σημαντικότερη ωστόσο αντίφαση, που έχει ήδη επισημανθεί στην παρούσα μελέτη, αποτελεί η συνήθης αστοχία των πρωτοβουλιών του κεντρικού σχεδιασμού, ο οποίος δε λαμβάνει υπόψη τις απόψεις των αυτοδιοικήσεων και των φορέων της περιοχής.

Με αναφορά στη συγκεκριμένη ζώνη περιβαλλοντικής προστασίας, προτείνεται η υιοθέτηση των γενικών κατευθύνσεων και αναπτυξιακών στρατηγικών, που ενσωματώνουν την περιβαλλοντική διάσταση και τις αρχές της αειφορίας. Προτείνεται:

- Επανεξέταση του θεσμικού καθεστώτος, το οποίο στις περισσότερες περιπτώσεις αποτελεί αντιγραφή παρόμοιων πρακτικών από άλλες περιοχές προστασίας, αλλά και του συστήματος αδειοδοτήσεων και λήψεων αποφάσεων. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η ανάγκη κατανόησης των τοπικών παραγωγικών ιδιαιτεροτήτων αλλά και η μεγάλη βαρύτητά τους στη δομή της οικονομίας της Περιφέρειας. Συνεπώς, η επικαιροποίηση των σχετικών νομοθετημάτων κρίνεται επιβεβλημένη, ώστε να μην προκύψουν ζητήματα, που σχετίζονται με την αναπτυξιακή προοπτική της περιοχής.
- Προώθηση των τοπικά παραγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών με επωνυμία προέλευσης, ώστε η αγορά να ανταμείβει την ποιότητα. Η εν λόγω πρόταση σαφώς απαιτεί παρεμβάσεις φυσικού αντικειμένου στην ευρύτερη περιοχή. Ωστόσο, σε περίπτωση που υιοθετηθεί και επιτευχθεί η χρήση μεθόδων βιολογικής καλλιέργειας, τα αποτελέσματα θα είναι θετικά, όσον αφορά στην προστασία των οικοσυστημάτων. Οι μη σημειακές (διάχυτες) πηγές ρύπανσης μπορούν να περιοριστούν σημαντικά, χωρίς να επηρεάζεται αρνητικά η προοπτική και η οικονομία της περιοχής.
- Δημιουργία οικονομικών κλίμακας περιβαλλοντικής προστασίας μέσα από ενσωμάτωση πράσινων τεχνολογιών που θα στηρίζουν και θα προωθούν τις βιολογικές καλλιέργειες, θα βοηθούν στην ανάπτυξη και λειτουργία βιολογικών καθαρισμών, θα υιοθετούν τις σύγχρονες πρακτικές και τεχνικές ανακύκλωσης, θα μειώνουν το κοινωνικό και οικονομικό κόστος επεξεργασίας και υγειονομικής ταφής απορριμμάτων και θα στηρίζουν την ενεργειακή παραγωγή και το ενεργειακό ισοζύγιο της Περιφέρειας. Η αξιοποίηση προγραμμάτων χρηματοδότησης τέτοιων έργων, σε συνδυασμό με την απλοποίηση του συστήματος λήψεων πολιτικών και διοικητικών αποφάσεων θα μπορούσε να επιλύσει το πρόβλημα ευκολότερα από τους μάλλον αυστηρούς και αντιφατικούς περιορισμούς των νομοθετημάτων. Συνεπώς, οι σημειακές πηγές ρύπανσης μπορούν να περιοριστούν αισθητά.

- Διατύπωση ενός σαφούς και κοινά αποδεκτού πλαισίου αρχών, στόχων και δράσεων, το οποίο θα δύναται να καταστεί γνωστό στο σύνολο των χρηστών, επιχειρηματιών και αποφασιζόντων της περιοχής. Σημαντικό επίτευγμα θα είναι η συμβατότητα και σύνδεση του εν λόγω πλαισίου με ένα ψηφιακό σύστημα καταγεγραμμένης περιβαλλοντικής και γεωγραφικής πληροφορίας (GIS και LIS).
- Υποστήριξη και προσπάθεια προώθησης του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού, συμπεριλαμβανομένων των δυνατοτήτων δημιουργίας περιοχών οργανωμένης τουριστικής ανάπτυξης (ΠΟΤΑ), βιοτεχνικών πάρκων και γενικών πολεοδομικών σχεδίων (ΓΠΣ) Δήμων, ώστε να ρυθμίζονται ορθολογικά οι χρήσεις γης κατά τρόπο που να συμβαδίζει με τις ανάγκες της εν λόγω ζώνης περιβαλλοντικής προστασίας. Σε διαφορετική περίπτωση θα ανακύψουν ανεξέλεγκτες αυθαιρεσίες και παράνομες δραστηριότητες, οι οποίες, ως συνήθως, θα προηγηθούν του περιβαλλοντικού σχεδιασμού, που απλά θα επαναπροσδιοριστεί και θα περιοριστεί στον καθυστερημένο κατασταλτικό του χαρακτήρα.
- Υποστήριξη και προώθηση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού (οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, ιαματικός τουρισμός, μοναστηριακός τουρισμός, τουρισμός περιπέτειας, κατασκηνωτικός και ορειβατικός τουρισμός κλπ.), που αξιοποιούν και προστατεύουν το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον. Κατάλληλες δράσεις και ήπιες παρεμβάσεις δεν θα πρέπει να αποφεύγονται στο όνομα της απόλυτης προστασίας. Σε διαφορετική περίπτωση τα αποτελέσματα θα είναι τα αντίθετα από τα επιδιωκόμενα

Συμπερασματικά πρέπει να τονιστεί η ανάγκη περιβαλλοντικής προστασίας κατά τρόπο, που δεν θα θέτει κινδύνους για την ανάπτυξη της περιοχής. Ταυτόχρονα θα πρέπει να αξιοποιηθούν οι παραδοσιακές μέθοδοι παραγωγής, οι οποίες συνέτειναν στην προστασία και τη διατήρηση των οικοσυστημάτων. Οι σύγχρονες τεχνολογίες θα πρέπει να ενταχθούν συστηματικά στις παραγωγικές και οικονομικές δραστηριότητες των τοπικών κοινωνιών, τόσο για την εξασφάλιση της προστασίας του περιβάλλοντος όσο και για την στήριξη και διασφάλιση των εισοδημάτων.

2.6.3 Άξονας Καρπενήσι-Προυσός

Παρά το ότι η περιοχή της Ευρυτανίας έχει αναδειχθεί από την UNESCO σε πρότυπο καθαρότητας της ατμόσφαιρας και του φυσικού περιβάλλοντος (UNESCO, 1991), υφίστανται έντονες **πιέσεις λόγω της τουριστικής ανάπτυξης**, οι οποίες θα πρέπει οπωσδήποτε να ελεγχθούν. Πιο συγκεκριμένα η ευρύτερη περιοχή των Δήμων Καρπενησίου και Ποταμιάς δέχονται πιέσεις οικιστικής ανάπτυξης, κυρίως σε ακίνητα «εκτός σχεδίου». Στην κοιλάδα του ποταμού Καρπενησιώτη παρατηρείται σταδιακή πύκνωση τουριστικών καταλυμάτων και παραθεριστικών κατοικιών αλλά και συνεχής αύξηση της έντασης των ροών οχημάτων στον άξονα Καρπενήσι – Προυσός. Ωστόσο, η κατεύθυνση των χρηματικών ενισχύσεων του LEADER + προς άλλες περιοχές (π.χ. Δήμος Δομνίστας) αγροτικής ανάπτυξης και αγροτουρισμού αναδεικνύουν νέους πόλους έλξης που συμπληρώνουν το τουριστικό προϊόν της Ευρυτανίας και απορροφούν μέρος της τουριστικής αγοράς. Παράλληλα, η ιδιωτική πρωτοβουλία και ο αναπροσανατολισμός της τοπικής παραγωγής συντείνουν στην προβολή και άλλων περιοχών όπως η Αγία Τριάδα, η Φραγγίστα κλπ.

Ενδεχομένως, ο νομός Ευρυτανίας θα πρέπει να εξεταστεί ως ενιαία χωρική οντότητα καθώς αποτελεί **υπόδειγμα ορεινού χώρου**, που προσανατολίζεται σε προώθηση των τοπικών προϊόντων, σε προβολή των παραδοσιακών σχέσεων συμβίωσης με τη φύση και σε ανάδειξη και ενσωμάτωση των ιστορικών, πολιτιστικών και φυσικών μνημείων, ως αναπόσπαστα στοιχεία της καθημερινής ζωής των κατοίκων και των επισκεπτών.

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην οχύρωση της περιοχής από κινδύνους φυσικών καταστροφών (κατολισθήσεις, πυρκαγιές κλπ.) που θα μπορούσαν να έχουν ολέθριες συνέπειες στο περιβάλλον και στην αναπτυξιακή ιδιαιτερότητα της συγκεκριμένης χωρικής οντότητας. Επίσης, μεγάλη έμφαση πρέπει να δοθεί στο σχεδιασμό των υποδομών και στη χωροθέτηση μονάδων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Χαρακτηριστικές είναι οι διαφορετικές απόψεις και θέσεις που εκφράζονται τόσο σε τοπικό όσο και περιφερειακό επίπεδο σχετικά με την εγκατάσταση αιολικών πάρκων σε συγκεκριμένες περιοχές. Παρά το μέχρι στιγμής θεσμικό κενό, εγκαταστάσεις τέτοιας κλίμακας θα πρέπει να αποφεύγονται σε περιοχές δασικού πλούτου και σύνθετων οικοσυστημάτων, καθώς επίσης και σε ιδιαίτερους γεωμορφολογικούς σχηματισμούς, που συνθέτουν το τοπίο.

2.6.4 Ορεινός Όγκος Παρνασσού

Ο ορεινός όγκος του Παρνασσού περιλαμβάνεται στις σημαντικότερες από περιβαλλοντικής άποψης περιοχές της χώρας, γι' αυτό άλλωστε και πολλά τμήματά του καλύπτονται από καθεστώς προστασίας. Ενδεικτικά αναφέρεται ο Εθνικός Δρυμός Παρνασσού, ο οποίος μαζί με τον αντίστοιχο του Ολύμπου είναι οι πρώτοι που θεσμοθετήθηκαν ήδη από το 1938. Σε καθεστώς προστασίας υπόκειται ο Αρχαιολογικός Χώρος των Δελφών και κατ' επέκταση το Δελφικό Τοπίο, καθώς και το Περιαστικό Δάσος Τιθορέας.

Παρά τα πολλά χρόνια που έχουν περάσει από την ίδρυση του Εθνικού Δρυμού Παρνασσού, ο σκοπός της δεν έχει εκπληρωθεί, αφού ελάχιστες οργανωμένες δράσεις έχουν υλοποιηθεί προς την κατεύθυνση της ανάδειξης των θετικών στοιχείων της περιοχής. Αυτό που κυρίως έχει γίνει είναι ότι έχουν εκδοθεί κάποιες απαγορευτικές διατάξεις με σκοπό την προστασία της χλωρίδας και της πανίδας, οι οποίες είχαν πενιχρά αποτελέσματα, όπως συνήθως συμβαίνει με τα μέτρα αποσπασματικού χαρακτήρα. Προς την ορθή κατεύθυνση της διαχείρισης και αξιοποίησης του δρυμού ιδρύθηκε με νομοθετήματα των ετών 2002-2003 ο Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Παρνασσού, που έχει έδρα την Αμφίκλεια.

Μέχρι την κατασκευή του Χιονοδρομικού Κέντρου Παρνασσού η τουριστική κίνηση ήταν συγκεντρωμένη κυρίως στον Αρχαιολογικό Χώρο των Δελφών, στη συνέχεια όμως επεκτάθηκε στην Αράχοβα και τους άλλους οικισμούς της περιοχής και κυρίως αυτός είναι ο λόγος που κατά τις δυο τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται ιδιαίτερη πληθυσμιακή ανάπτυξη των οικισμών, καθώς και έντονη ανοικοδόμηση για την εξυπηρέτηση της τουριστικής κίνησης.

Όπως συνήθως συμβαίνει σε τέτοιες περιπτώσεις στη χώρα μας, οι πιέσεις οικιστικής ανάπτυξης οδήγησαν σε άναρχη και πολλές φορές παράνομη δόμηση, τόσο στους υπάρχοντες οικισμούς, όσο και σε καινούριες περιοχές όπου ουσιαστικά δημιουργήθηκαν ολόκληροι νέοι οικισμοί μέσα σε ελάχιστα χρόνια και χωρίς σχεδιασμό. Ιδιαίτερα έντονο πρόβλημα δημιουργείται από την πολύ αυξημένη ροή οχημάτων μέσα στην Αράχοβα, αλλά και σε άλλους οικισμούς, ενώ και η ανεύρεση χώρων στάθμευσής τους κάθε άλλο παρά εύκολη είναι.

Εκτός από το Χιονοδρομικό Κέντρο, ο ορεινός όγκος του Παρνασσού έχει πολλές ακόμα δυνατότητες. Ωστόσο ελάχιστες απ' αυτές έχουν αξιοποιηθεί, όπως για παράδειγμα 2-3 χώροι κατασκηνώσεων με περιορισμένες ευκολίες, το στοιχειωδώς σημασμένο διεθνές μονοπάτι Ε4, ενώ για τους ορειβάτες υπάρχει μόνο ένα παλιό ορεινό καταφύγιο στην περιοχή Δρακοσπηλιά.

Τα περιθώρια αξιοποίησης της μεγάλης αυτής περιοχής είναι τεράστια και πέραν των προφανών ωφελειών για το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, πολύ μεγαλύτερες ωφέλειες θα προκύψουν για τους κατοίκους της περιοχής με δημιουργία θέσεων εργασίας, σημαντική αύξηση εισοδήματος και αύξηση της αξίας της γης.

Σε κάθε περίπτωση η ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος πρέπει να είναι πρωταρχική και ειδικά, λαμβάνοντας υπόψη ότι ο μεγαλύτερος κίνδυνος που διατρέχουν τα δάση είναι αυτός των πυρκαγιών. Στον Παρνασσό υπάρχει σχετικά ικανοποιητική αντιπυρική προστασία, πάντως υπάρχουν περιθώρια περαιτέρω βελτίωσης με αγορά κι άλλων πυροσβεστικών οχημάτων, δημιουργία περισσότερων πυροφυλακίων και διάνοιξη οδικών προσπελάσεων σε συγκεκριμένες περιοχές.

Συμπερασματικά θα μπορούσε να λεχθεί ότι η θεσμοθέτηση της προστασίας της περιοχής, όπως άλλωστε και κάθε περιοχής, δεν επαρκεί από μόνη της ούτε για τη διαφύλαξη ούτε για την ανάδειξη του περιβάλλοντος. Αυτό που απαιτείται είναι ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός και η υπεύθυνη και ολοκληρωμένη διαχείριση και μένει να φανεί εάν ο φορέας που πρόσφατα δημιουργήθηκε θα βοηθήσει προς αυτή την κατεύθυνση.

2.6.5 Δελφικό Τοπίο

Ο αρχαιολογικός χώρος των Δελφών περιλαμβάνεται στον κατάλογο των παγκοσμίων μνημείων της UNESCO (1987). Για την διαφύλαξη και προστασία τόσο του αρχαιολογικού χώρου, όσο και του ευρύτερου Δελφικού Τοπίου, εκδόθηκε η υπ' αριθ. ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ10/13624/725/27.3.1991 Απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού (ΦΕΚ 259 Τ.Β/1991) με την οποία καθορίστηκαν δυο ζώνες προστασίας έξω από τα όρια των νομίμων οικισμών.

Η ζώνη Α είναι απόλυτης προστασίας και σ' αυτήν απαγορεύεται παντελώς η δόμηση. Η ζώνη Β είναι σχετικής προστασίας και η παραπάνω απόφαση επιτρέπει τη δόμηση σ' αυτήν με όρους και περιορισμούς που θα καθορίζονται κατά τις κείμενες πολεοδομικές διατάξεις και μόνο ύστερα από πρόταση του Υπουργού Πολιτισμού.

Παρότι έχουν περάσει 14 χρόνια δεν έχει συντελεσθεί η διαδικασία καθορισμού των όρων και περιορισμών δόμησης για τη Β ζώνη προστασίας, γεγονός που έχει ουσιαστικά αναστείλει κάθε δυνατότητα δόμησης. Δεδομένου ότι η ζώνη αυτή είναι ευρύτατη και εκτείνεται μέχρι τα όρια των οικισμών της περιοχής, το πρόβλημα είναι σημαντικό και θίγει χιλιάδες κατοίκους. Οι πιέσεις οικιστικής ανάπτυξης μάλιστα συνεχώς το επιτείνουν. Απαίτηση πολλών είναι να καθοριστούν ζώνες πλάτους μερικών εκατοντάδων μέτρων περιμετρικά των υφισταμένων σχεδίων πόλεως όπου θα επιτρέπονται συγκεκριμένες χρήσεις γης.

Στην περιοχή καλλιεργείται κυρίως η ελιά και θα λέγαμε ότι το Δελφικό Τοπίο είναι ένας απέραντος ελαιώνας. Πρόταση πολλών, λοιπόν, είναι να επιτρέπεται μέσα στα μεγάλα κτήματα του ελαιώνα η ανέγερση κτισμάτων περιορισμένου μεγέθους και ύψους, με τετράρριχη κεραμοσκεπή στέγη, για αγροτική χρήση. Μάλιστα, προτείνεται να επιτρέπεται η ανέγερση μικρότερων κτισμάτων συγκεκριμένων αυστηρών προδιαγραφών, που θα χρησιμοποιούνται αποκλειστικά ως αγροτικές αποθήκες, μέσα στα μεγάλα κτήματα του ελαιώνα της ζώνης Α, εφόσον η απόσταση από αρχαιολογικά μνημεία είναι μεγάλη.

Το Δελφικό Τοπίο, πέραν της σημασίας του ως μνημείο της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, αποτελεί και μια περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους κυρίως χάρη στον ελαιώνα. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ελαιώνα αυτού πρόσφατα αναγνωρίστηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση ότι αποτελούν παγκόσμια μοναδικότητα. Στα πλαίσια αυτά, φέτος εγκρίθηκε το Μέτρο 3.14 «Προστασία Παραδοσιακού Ελαιώνα Άμφισσας», το οποίο εντάσσεται στον Άξονα 3 (Γεωργοπεριβαλλοντικά Μέτρα) του Εγγράφου Προγραμματισμού Αγροτικής Ανάπτυξης.

Σύμφωνα με αυτό το πρωτόγνωρο για την Ελλάδα μέτρο, θα δοθεί επί 5 χρόνια οικονομική ενίσχυση στους ελαιοκαλλιεργητές, προκειμένου να τους ενθαρρύνει να εφαρμόσουν καλλιεργητικές πρακτικές που ευνοούν τη διατήρηση και προστασία του ελαιώνα στην παρούσα μορφή του. Χωρίς αμφιβολία πρόκειται για μια δικαίωση των κατοίκων της περιοχής, οι οποίοι παρά τις αντίξοες οικονομικές συνθήκες και την εμπορική απαξίωση της ελιάς φρόντισαν τα κτήματά τους και διατήρησαν τον ελαιώνα σε άριστη κατάσταση.

Παρότι το νέο αυτό μέτρο δεν επαρκεί από μόνο του για να λύσει το σύνολο των προβλημάτων, δίνει ένα πρόσθετο κίνητρο, για μερικά χρόνια τουλάχιστον, ώστε να διασφαλιστεί το μέλλον του Δελφικού Τοπίου. Όμως, σε κάθε περίπτωση θα πρέπει και η Ελληνική Πολιτεία να ενσκήψει στα προαναφερθέντα προβλήματα δόμησης και να δώσει λύσεις κατάλληλες, οι οποίες φυσικά πρωτίστως θα διασφαλίζουν την προστασία του αρχαιολογικού χώρου και του ευρύτερου τοπίου.

2.6.6 Χωροθέτηση-Επέκταση ΒΙ.ΠΕ., ΒΙ.ΠΑ., ΒΙΟ.ΠΑ., & Τεχνοπόλεων.

Στο Νομό Φωκίδος έχει καθοριστεί Βιομηχανική Περιοχή έξω από την πρωτεύουσα Άμφισσα με την ΚΥΑ 3292/148/98 (ΦΕΚ 438 Β') των υπουργών Οικονομίας, Ανάπτυξης και ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Η περιοχή αποκαλείται Βιοτεχνικό Πάρκο Άμφισσας, έχει έκταση 360 στρέμματα περίπου και βρίσκεται στη θέση "Άγιος Χαράλαμπος", στα διοικητικά όρια του Δήμου Άμφισσας. Μελλοντικά η βιομηχανική-βιοτεχνική δραστηριότητα της περιοχής αναμένεται να συγκεντρωθεί στο Βιοτεχνικό Πάρκο, μέχρι στιγμής πάντως ελάχιστες επιχειρήσεις έχουν εγκατασταθεί σ' αυτό.

Στο Νομό Ευρυτανίας δεν υπάρχει και δεν προβλέπεται από το Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης κάποια οργανωμένη βιομηχανική ζώνη. Άλλωστε, ο αναπτυξιακός προσανατολισμός της περιοχής βασίζεται σε στρατηγικές αξιοποίησης του φυσικού περιβάλλοντος μέσω του τριτογενή τομέα και κυρίως του τουρισμού αλλά και σε οργάνωση της παραγωγικής βάσης μέσα στα πλαίσια του πρωτογενούς τομέα με μορφές ήπιας διαχείρισης.

Εξάλλου, λόγοι που σχετίζονται με την οικονομική βιωσιμότητα, τη λειτουργικότητα και την ανταγωνιστικότητα θα απέκλειαν οποιαδήποτε σκέψη για χωροθέτηση βιομηχανικής παραγωγής στο νομό Ευρυτανίας. Ωστόσο, θα μπορούσαν να αναδειχθούν εστίες βιοτεχνικής παραγωγής για τη μεταποίηση τοπικά παραγόμενων προϊόντων, κινητοποιώντας έτσι την τοπική ιδιωτική πρωτοβουλία και ισχυροποιώντας την εξαγωγική βάση του νομού. Το προσφερόμενο εργαλείο χωρικής οργάνωσης βιοτεχνιών (ΒΙΟ.ΠΑ.) θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί, σε περίπτωση θεσμοθέτησης ρυθμιστικού σχεδίου ή ΓΠΣ, μόνο στην πόλη του Καρπενησίου, εκμεταλλευόμενο τον πυρήνα της τουριστικής ανάπτυξης, το διοικητικό κέντρο, την τοπική αγορά, το ακτινοκεντρικό τοπικό οδικό δίκτυο και τον οδικό άξονα Αθήνα- Λαμία- Καρπενήσι.

Τέλος, άποψή μας είναι ότι η περιοχή δεν ενδείκνυται για χωροθέτηση Τεχνόπολης, κυρίως γιατί δεν προσφέρει τις προϋποθέσεις που απαιτούνται, ώστε η περιοχή να υπερισχύει έναντι εναλλακτικών επιλογών χωροθέτησης στο ευρύτερο ανταγωνιστικό πλαίσιο της εθνικής επικράτειας. Ωστόσο, η αξιοποίηση, ειδίκευση και ενίσχυση του αποκεντρωμένου ρόλου του ΤΕΙ, σε συνδυασμό με την ισχυροποίηση του ρόλου του ΕΘΙΑΓΕ και σε συνεργασία με την ιδιωτική πρωτοβουλία θα μπορούσε να αναδείξει ένα δίκτυο έρευνας με έμφαση στη δασοπονία, τις βιολογικές καλλιέργειες, την κτηνοτροφία και εν γένει την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα.

Στο Νομό Φθιώτιδας έχει καθοριστεί η Βιομηχανική Περιοχή Λαμίας, η οποία πολεοδομήθηκε με Π.Δ/ματα το 1985 και το 1990 (ΦΕΚ 275/31.5.1985 και 576/Δ/18.10.1990). Οι χρήσεις της γης είναι για Βιομηχανικά και Βιοτεχνικά οικοπέδα 1.034 στρ. (61, 9%) και οικοπέδα κοινόχρηστων εξυπηρετήσεων 95 στρ. (6%). Η υπόλοιπη έκταση καταλαμβάνεται από οδοποιία, πράσινο και χώρους διέλευσης αγωγών. Στο παραπάνω Π.Δ περιλαμβάνεται και κατάλογος βιομηχανικών δραστηριοτήτων που δεν επιτρέπεται να εγκατασταθούν στην ΒΙ.ΠΕ Λαμίας σαν αποτέλεσμα κινητοποιήσεων φορέων της περιοχής. Η εικόνα της ΒΙΠΕ ως προς τα διατεθέντα και αδιάθετα βιομηχανικά γήπεδα και τις εγκατεστημένες επιχειρήσεις τον Αύγουστο 2004, είναι η εξής:

- Πωλήσεις Βιομηχανικών οικοπέδων: 586,4 στρ. (57%)
- Υπόλοιπα Βιομηχανικά Οικόπεδα: 447,2 στρ. (43%)
- Αριθμός Εγκατεστημένων Επιχειρήσεων: 55
- Τρέχουσα τιμή πώλησης Βιομηχανικών Οικοπέδων: 24.500 €/στρ.

Επισημαίνεται ακόμα ότι προβλέπεται η πολεοδόμηση 50 επιπλέον στρεμμάτων στο νοτιοανατολικό άκρο του οικοπέδου.

Έχουν κατασκευαστεί τα έργα υποδομής σε όλη την έκταση της ΒΙ.ΠΕ, ήτοι δίκτυα ύδρευσης, αποχέτευσης όμβριων και ακαθάρτων, καθώς και οδοποιία μήκους 7.800 μ. περίπου. Έχει επίσης κατασκευαστεί ο κόμβος σύνδεσης της ΒΙ.ΠΕ με την **παλαιά εθνική οδό Λαμίας – Στυλίδας**, ο οποίος είναι ηλεκτροφωτισμένος. Εδώ επισημαίνουμε την ανάγκη να γίνουν **εργασίες βελτίωσης** στην οδό αυτή.

Η ΒΙΠΕ Λαμίας υδροδοτείται αυτόνομα από δίκτυο πέντε (5) γεωτρήσεων που έχουν ορυχτεί εντός της ΒΙΠΕ χωρητικότητας 2.000κ.μ. Το δίκτυο ακαθάρτων καταλήγει στην Κεντρική Μονάδα Επεξεργασίας Αποβλήτων εντός της ΒΙΠΕ η οποία λειτουργεί πλήρως και επεξεργάζεται τα υγρά απόβλητα των εγκαταστημένων επιχειρήσεων. Λόγω των προβλημάτων που προκύπτουν από τη γεωμορφολογία της περιοχής του αποδέκτη λυμάτων (ελάχιστες κλίσεις) το 2002 κατασκευάστηκε, με βάση προγραμματική σύμβαση μεταξύ ΕΤΒΑ και Δημοτικής Επιχείρησης Ύδρευσης Αποχέτευσης Λαμίας (ΔΕΥΑΛ), αγωγός μεταφοράς των επεξεργασμένων λυμάτων της ΒΙΠΕ Λαμίας στη Μονάδα Καθαρισμού Αποβλήτων του Δήμου Λαμίας.

Τέλος, αναφέρεται ότι ο **Νομός Βοιωτίας** είναι ο κατ' εξοχήν νομός όπου προσελκύει δραστηριότητες του δευτερογενούς τομέα. Από την περιοχή των Οينوφύτων μέχρι περίπου το 80^ο χλμ. Αθηνών-Λαμίας και εκατέρωθεν της Εθνικής Οδού έχουν αναπτυχθεί ή μετεγκατασταθεί βιομηχανικές μονάδες δημιουργώντας τις ισχυρότερες οικονομίες κλίμακας στην Περιφέρεια. Λόγω των συνεχώς αυξανόμενων πιέσεων χρήσεων γης έχει ήδη προταθεί από το ΠΠΧΣΑΑ θεσμοθέτηση ρυθμιστικών σχεδίων για την οργάνωση της περιοχής. Κάποιες διάσπαρτες μονάδες, μεταξύ των οποίων και η εθνικής σημασίας μονάδα παραγωγής αλουμινίου στα Άσπρα Σπίτια, αναμένεται να συνεχίσουν να αποτελούν αντικείμενο ελέγχου, αφού δεν εμπίπτουν στις διατάξεις τις προβλεπόμενες στις θεσμοθετημένες ζώνες.

2.6.7 Χωροθέτηση και Οργάνωση ΧΥΤΑ

2.6.7.1 Εισαγωγή

Γενικά μπορεί να αναφερθεί ότι το ζήτημα της διαχείρισης των απορριμμάτων αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι αρμόδιοι φορείς και οι τοπικές κοινωνίες. Η χωροθέτηση, υλοποίηση και λειτουργία Χώρων Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ) αποτελεί πρόβλημα που εμφανίζεται στο σύνολο της επικράτειας με ελάχιστες εξαιρέσεις. Οι νομοί της ΠΣΕ δεν αποτελούν εξαίρεση, όπως φαίνεται και στην ανάλυση που ακολουθεί.

Κάθε κάτοικος παράγει καθημερινά 1,2 κιλά απορρίμματα και εκτιμάται ότι τα επόμενα έτη θα σημειωθεί έξαρση στο φαινόμενο της ανεξέλεγκτης απόρριψης και διάθεσης των απορριμμάτων, καθώς μετά την έγκριση του Περιφερειακού Σχεδιασμού, ο χρόνος που απαιτείται από τις μελέτες και την εξασφάλιση χρηματοδότησης έως τη δημοπράτηση και ανάθεση ενός νέου έργου ΧΥΤΑ υπερβαίνει κατά κανόνα τα τέσσερα έτη, με την προϋπόθεση μάλιστα ότι δε θα προκύψουν επιπλοκές ή απρόβλεπτα εμπόδια. Τα προβλήματα χωροθέτησης ΧΥΤΑ και κατ' επέκταση μονάδων διάθεσης αποβλήτων είναι αντίστοιχα με εκείνα που αντιμετωπίζονται κατά τη χωροθέτηση και αδειοδότηση κάθε είδους βιομηχανικής μονάδας, στο μέγιστο όμως της κλίμακας των δυσκολιών.

2.6.7.2 Εθνικός και Περιφερειακός Σχεδιασμός

Στα πλαίσια των σχετικών Οδηγιών της Ε.Ε., οι γενικές αρχές διαχείρισης των αποβλήτων έχουν επαναπροσδιοριστεί, στοχεύοντας στην πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων, τον περιορισμό της χρήσης επικινδύνων υλικών, την επαναχρησιμοποίηση, την ανακύκλωση και την ανάκτηση ενέργειας. Στην Ελλάδα, ήδη έχουν γίνει σημαντικές προσπάθειες από την Πολιτεία για την εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας με τη κοινοτική καθώς και για την έγκαιρη ανάπτυξη των κατάλληλων υποδομών για την επίτευξη των επιμέρους στόχων των σχετικών οδηγιών.

Τα σχέδια διαχείρισης των στερεών αποβλήτων (ΔΣΑ) (waste management plans) αποτελούν μια κύρια απαίτηση της Κοινοτικής Νομοθεσίας και της Πολιτικής της Ε.Ε για τη διαχείριση των αποβλήτων και διαμορφώνουν τους βασικούς άξονες για τον καθορισμό της στρατηγικής και της πολιτικής διαχείρισης αποβλήτων σε Τοπικό, Περιφερειακό και Εθνικό επίπεδο. Για κάθε περιοχή η ύπαρξη σχεδίου διαχείρισης των στερεών αποβλήτων αποτελεί προϋπόθεση για την έγκριση της χρηματοδότησης σχετικών έργων, τόσο από την Ευρωπαϊκή Ένωση, όσο και από άλλες πηγές. Το γεγονός αυτό έχει τονισθεί με έμφαση προς όλες τις κατευθύνσεις, ιδίως για την χρηματοδότηση από Γ' ΚΠΣ κατά την περίοδο 2000-2006, αλλά και για τα υπόλοιπα χρηματοδοτικά μέσα που ισχύουν τώρα ή θα ισχύσουν μελλοντικά.

Οι ΚΥΑ 50910/2727/2003, ΚΥΑ 114218/1997, ΚΥΑ 29407/3508/2002, ο Νόμος 2939/2001 και τα εκτελεστικά του Π.Δ., με το υπόλοιπο θεσμικό πλαίσιο που έχει θεσπισθεί, έχουν δημιουργήσει το Νομοθετικό πλαίσιο για την συμμόρφωση με την Κοινοτική Νομοθεσία (Οδηγία 75/442/ΕΟΚ, Οδηγία 91/156/Ε.Ε, Οδηγία 94/62/ΕΚ κ.λπ.) στη χώρα μας και μόνο η προσεκτική εφαρμογή των προδιαγραφών, θα εξασφαλίσει την επιτυχία σε κάθε πρωτοβουλία για τη χρηματοδότηση από την Ε.Ε. Επίσης, πρόσφατα εκδόθηκε και η Κοινοτική Οδηγία 2004/12/ΕΚ, που τροποποιεί την Οδηγία 94/62/ΕΚ, για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας και αφορά στους στόχους που τίθενται από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων αυτών.

Σύμφωνα με το μέχρι πρότινος ισχύον θεσμικό πλαίσιο Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΔΣΑ) (ΚΥΑ 69728/824/96, ΚΥΑ 113944/97, ΚΥΑ 114218/97, ΚΥΑ 14312/1302/2000, σχετικές εγκύκλιοι κ.λπ.), το πρώτο στάδιο για την Ολοκληρωμένη ΔΣΑ, ήταν η κατάρτιση του πλαισίου Σχεδιασμού και ακολουθούσε η κυρίως Μελέτη Σχεδιασμού. Το πλαίσιο σχεδιασμού ΔΣΑ καταρτιζόταν σε επίπεδο Νομού, με ευθύνη της οικείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (Ν.Α.), ή σε περίπτωση αδυναμίας της, από την οικεία Περιφέρεια. Στη φάση αυτή, όταν ο σχεδιασμός καταρτιζόταν απ' τη Ν.Α., δεν προβλεπόταν απ' τη νομοθεσία παρεμβατικός ή συντονιστικός ρόλος της Περιφέρειας, του ΥΠΕΧΩΔΕ, ή άλλου φορέα.

Βάσει των ανωτέρω, οι περισσότερες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις στην Ελλάδα, σε διαφορετικές χρονικές περιόδους η καθεμία, ξεκίνησαν με την κατάρτιση του πλαισίου Σχεδιασμού ΔΣΑ σε επίπεδο Νομού και πολλές από αυτές προχώρησαν και στην κυρίως Μελέτη σχεδιασμού ΔΣΑ ή και σε επόμενα στάδια (Περιβαλλοντική Αδειοδότηση, Τεχνικές Προμελέτες εγκαταστάσεων ΔΣΑ, κ.λπ.).

Οι εγκεκριμένοι σχεδιασμοί ΔΣΑ, σύμφωνα με τη μέχρι τότε ισχύουσα Νομοθεσία, σε επίπεδο Νομού, αποστέλλονταν στο ΥΠΕΧΩΔΕ, του οποίου όπως προαναφέρθηκε δεν προβλεπόταν από την νομοθεσία παρεμβατικός ή συντονιστικός ρόλος. Έτσι, μετά από την ολοκλήρωση ενός κύκλου εκπόνησης μελετών ΔΣΑ σε επίπεδο Νομού και την επεξεργασία των στοιχείων τους, διαπιστώθηκαν προβλήματα τα οποία έπρεπε να επιλυθούν. Ενδεικτικά αναφέρονται τα ακόλουθα:

α) Ο συνολικός εκτιμώμενος προϋπολογισμός των προβλεπόμενων από τους Νομαρχιακούς Σχεδιασμούς έργων ΔΣΑ σε επίπεδο χώρας υπερέβαινε κατά πολύ τις δυνάμεις να διατεθούν πιστώσεις.

β) Σε πολλές περιπτώσεις, για την άμβλυνση τοπικών αντιδράσεων, εγκρίθηκε μεγαλύτερος αριθμός Διαχειριστικών Ενοτήτων (Δ.Ε.) και εγκαταστάσεων από αυτόν που θα δικαιολογούσαν τα απόλυτα τεχνικοοικονομικά μεγέθη.

γ) Δεν ήταν σαφής ο καθορισμός των στόχων που έπρεπε να επιτευχθούν σε σχέση με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία, ούτε ήταν σαφής και η επίτευξη των εθνικών στόχων.

Γι' αυτούς και άλλους λόγους κρίθηκε απαραίτητο να γίνει επανακαθορισμός των σχεδιασμών ΔΣΑ σε επίπεδο Περιφέρειας, ώστε να εξομαλυνθούν τα προβλήματα που είχαν εμφανιστεί. Έτσι, με την ΚΥΑ 50910/2727/2003 εγκρίθηκε ο Εθνικός Σχεδιασμός ΔΣΑ και καθορίστηκε ότι ο σχεδιασμός ΔΣΑ καταρτίζεται σε επίπεδο Περιφέρειας, ως Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΠΕ.Σ.Δ.Α.).

Ο Εθνικός Σχεδιασμός ΔΣΑ έχει θέσει τους ακόλουθους στόχους σε εθνικό επίπεδο:

(Α) Κατάρτιση Περιφερειακών Σχεδιασμών ΔΣΑ μέχρι 22/12/2005

(Β) Δημιουργία Συστημάτων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων σε όλες τις Περιφέρειες της Χώρας.

(Γ) Άδεια αποκατάστασης ανεξέλεγκτων χωματερών τελευταίας 20-ετίας: Μέχρι 22/06/2005

(Δ) Παύση όλων των ανεξέλεγκτων χωματερών και κάλυψη όλης της επικράτειας με ΧΥΤΑ: Μέχρι 31/12/2008.

(Ε) Για όλους τους λειτουργούντες ΧΥΤΑ πρέπει να γίνει εναρμόνισή τους και αναβάθμισή τους σύμφωνα με τις πρόσφατες νομοθετικές απαιτήσεις.

(ΣΤ) Σταδιακή μείωση της ποσότητας των βιοαποδομήσιμων αστικών αποβλήτων (ΒΑΑ) που οδηγούνται προς ΧΥΤΑ

(Ζ) Σταδιακή αύξηση του ποσοστού ανακύκλωσης/αξιοποίησης των παραγόμενων αποβλήτων συσκευασίας και άλλων προϊόντων

Επί της αρχής, οι γενικοί κανόνες που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά το σχεδιασμό της διαχείρισης των στερεών αποβλήτων στο σύνολο της χώρας προς την κατεύθυνση των παραπάνω στόχων έχουν ήδη συμπεριληφθεί στην εθνική νομοθεσία (ΚΥΑ 50910/2727/2003), και αναφέρονται κυρίως στην προώθηση της αξιοποίησης των αποβλήτων και ειδικότερα στην ανακύκλωση, λιπασματοποίηση ή παραγωγή βιοαερίου ή γενικά ανάκτηση υλικών/ενέργειας (άρθρο 17 Παράρτημα ΙΙ της ΚΥΑ 50910/2727/2003 κ.λπ.).

2.6.7.3 Περιφερειακός Σχεδιασμός ΔΣΑ Στερεάς Ελλάδας

Αξίζει να αναφερθεί η ύπαρξη τεσσάρων προγενέστερων Νομαρχιακών Σχεδιασμών, οι τρεις από τους οποίους είχαν εγκριθεί (στους νομούς Βοιωτίας, Φθιώτιδας και Φωκίδας) με ήδη καθορισμένες Διαχειριστικές Ενότητες και μεθόδους ΔΣΑ.

Μετά την έγκριση του Εθνικού Σχεδιασμού ΔΣΑ καταρτίστηκε στο επίπεδο της περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας το Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Π.Ε.Σ.Δ.Α.). Στη συνέχεια παρουσιάζονται συνοπτικά οι κυριότεροι στόχοι του ΠΕΣΔΑ Στερεάς Ελλάδας και τα αντίστοιχα χρονοδιαγράμματα των δεσμεύσεών του:

(Α) Άδεια αποκατάστασης ανεξέλεγκτων χωματερών τελευταίας 20-ετίας, μέχρι 22/06/2005.

(Β) Παύση όλων των ανεξέλεγκτων χωματερών και κάλυψη όλης της Περιφέρειας με ΧΥΤΑ, μέχρι 31/12/2008.

(Γ) Αναβάθμιση των λειτουργούντων ΧΥΤΑ και εναρμόνιση με τις πρόσφατες νομοθετικές απαιτήσεις, μέχρι το αργότερο 16/12/2009. Σε περίπτωση που κάποιος ΧΥΤΑ πάψει να λειτουργεί μέχρι τότε, δεν κρίνεται ούτε σκόπιμο ούτε βιώσιμο να γίνουν σημαντικές παρεμβάσεις, παρά μόνο όσες αφορούν ζητήματα μείζονος περιβαλλοντικής σημασίας και ίσως όσες θα διευκολύνουν και την αποδοτικότερη λειτουργία κατά τη φάση της αποκατάστασης αυτών.

(Δ) Σταδιακή μείωση της ποσότητας των βιοαποδομήσιμων αστικών αποβλήτων (ΒΑΑ) που οδηγούνται προς ΧΥΤΑ. Ενδεικτικά αναφέρονται οι ποσοτικοί στόχοι που έχουν τεθεί:

2010: μείωση στο 75% των ΒΑΑ που παράγονταν το 1995

2013: μείωση στο 50% των ΒΑΑ που παράγονταν το 1995

2020: μείωση στο 35% των ΒΑΑ που παράγονταν το 1995

(Ε) Σταδιακή αύξηση του ποσοστού ανακύκλωσης/ αξιοποίησης των παραγόμενων αποβλήτων συσκευασίας και άλλων προϊόντων. Έχουν τεθεί ποσοτικοί στόχοι και χρονοδιαγράμματα δεσμεύσεων για την ακόλουθη σειρά αποβλήτων:

(Ε1) Υλικά συσκευασίας

(Ε2) Ελαστικά επίσωτρα

(Ε3) Οχήματα Τέλους Κύκλου Ζωής (ΟΤΚΖ)

(Ε4) Απόβλητα Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού

(Ε5) Αδρανή Απόβλητα από Κατασκευές, Εκσκαφές, Κατεδαφίσεις

(Ε6) Ηλεκτρικές Στήλες & Συσσωρευτές

(Ε7) Διαχείριση Λιπαντικών – Ελαίων

(Ε8) Νοσοκομειακά & ιατρικά απόβλητα

2.6.7.4 Εναλλακτική διαχείριση στερεών αποβλήτων

Ένα από τα σημαντικότερα εναλλακτικά κίνητρα για την επίτευξη των στόχων του ΠΕΣΔΑ Στερεάς Ελλάδας είναι η συνεργασία των τοπικών φορέων διαχείρισης με τους υφιστάμενους ή υπό σύσταση Φορείς Εναλλακτικής Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων. Μερικά από τα οφέλη που θα προκύψουν από την υιοθέτηση του συστήματος εναλλακτικής διαχείρισης είναι:

- Μείωση των απαιτούμενων για τελική διάθεση χώρων και επιμήκυνση του χρόνου ζωής των υπαρχόντων ή μελλοντικών
- Μείωση της επικινδυνότητας των αποβλήτων που καταλήγουν σε ΧΥΤΑ
- Εξοικονόμηση πρώτων υλών και ενέργειας, μέσω της επαναχρησιμοποίησης, ανάκτησης ή ανακύκλωσης
- Ευαισθητοποίηση της κοινωνίας για περιβαλλοντικά θέματα
- Προώθηση του οικολογικού σχεδιασμού και της ολοκληρωμένης πολιτικής προϊόντων στις βιομηχανίες
- Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας

2.6.7.5 Υφιστάμενη κατάσταση στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

Κατ' αρχήν παρουσιάζεται συνοπτικά η υφιστάμενη κατάσταση διαχείρισης στερεών αποβλήτων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, ως προς τα έργα τελικής διάθεσης και επεξεργασίας:

Υπάρχουν τρεις ΧΥΤΑ που ήδη λειτουργούν. Πρόκειται για τους ΧΥΤΑ Λαμίας, Δομοκού και Λιβαδειάς, ενώ πρόκειται άμεσα να λειτουργήσει το **Κέντρο Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΚΔΑΥ)** Λαμίας. Επίσης, υπάρχουν τρία έργα για τα οποία έχει ήδη εγκριθεί η συγχρηματοδότηση της κατασκευής τους από το Ταμείο Συνοχής και επίκειται η δημοπράτηση και κατασκευή τους. Πρόκειται για τους ΧΥΤΑ Άμφισσας (διάρκειας ζωής 28 έτη), Θήβας (διάρκειας ζωής 10 έτη) και την επέκταση του υφιστάμενου ΧΥΤΑ Λιβαδειάς (διάρκειας ζωής 8 έτη).

Γενικά, αξιολογώντας το σύνολο του φάσματος της ΔΣΑ στη ΠΣΕ, προκύπτει ότι από την υφιστάμενη κατάσταση διαχείρισης προκαλούνται αρνητικές επιπτώσεις σε πολλούς τομείς της ζωής της περιοχής αναφοράς. Εκτός των αναμφισβήτητων περιβαλλοντικών επιπτώσεων, η υφιστάμενη κατάσταση ΔΣΑ έχει και κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις, καθώς και επιπτώσεις στην αναπτυξιακή πορεία της περιοχής. Από το όλο φάσμα της διαχείρισης των αποβλήτων, οι φάσεις της προσωρινής αποθήκευσης, συλλογής και μεταφοράς αντιμετωπίζονται σχετικά ικανοποιητικά σε επίπεδο περιοχής και εκτιμάται ότι έχει υπάρξει βελτίωση μετά την ίδρυση και λειτουργία των νέων «Καποδιστριακών» Δήμων. Θα πρέπει να σημειωθεί, πάντως, ότι δεν εφαρμόζονται ορθολογικά προγράμματα βασιζόμενα σε μελέτες, αλλά εμπειρικά συστήματα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αντισυμβαλλόμενη λειτουργία των συστημάτων, την καταπόνηση των εργαζομένων, την πιθανή άσκοπη χρήση εξοπλισμού, κλπ. Επίσης, σε κάποιες περιπτώσεις υπάρχουν ακόμη προβλήματα και ελλείψεις (π.χ. έλλειψη κάδων, ανεπάρκεια συστήματος καθαρισμού κάδων, συλλογή με ανοικτά οχήματα), τα οποία προκαλούν δυσμενείς περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις.

Τα σημαντικότερα προβλήματα εμφανίζονται στη φάση της τελικής διάθεσης των απορριμμάτων. Η διάθεση γίνεται κατά κανόνα σε ακατάλληλες τοποθεσίες, με ανεξέλεγκτο ή ημιελεγχόμενο τρόπο και χωρίς την κατάλληλη υποδομή. Εξαίρεση αποτελούν οι τρεις οργανωμένοι ΧΥΤΑ Λιβαδειάς, Δομοκού και Λαμίας. Η λειτουργία των **Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ)** ξεκίνησε και συνεχίζεται χωρίς να έχουν κατασκευαστεί τα απαιτούμενα έργα υποδομής, ενώ δεν έχουν ληφθεί και τα απαιτούμενα μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος. Έτσι, από πλευράς οργάνωσης των ΧΑΔΑ, εμφανίζονται μεταξύ άλλων οι κάτωθι σημαντικές ελλείψεις:

- α) Παντελής έλλειψη συστήματος στεγανοποίησης του πυθμένα και των πρανών των ΧΑΔΑ
- β) Μη ύπαρξη συστήματος συλλογής, επεξεργασίας και διάθεσης των στραγγισμάτων
- γ) Απουσία μέτρων ελεγχόμενης παραγωγής, επεξεργασίας και διάθεσης βιοαέριου
- δ) Μη επικάλυψη των απορριμμάτων
- ε) Απουσία αντιπλημμυρικών έργων
- στ) Μη πρόβλεψη αντιπυρικής προστασίας
- ζ) Ανυπαρξία κατάλληλης περιφράξης των ΧΑΔΑ, στις περισσότερες περιπτώσεις
- η) Ανυπαρξία έργων προκάλυψης και αισθητικής αναβάθμισης

Οι προαναφερθείσες ελλείψεις κρίνονται εξαιρετικά σημαντικές και καθιστούν τη διάθεση των απορριμμάτων κατά κύριο λόγο από ανεξέλεγκτη έως ημιελεγχόμενη. Με βάση τα ανωτέρω, η παρουσία και η λειτουργία των ΧΑΔΑ εγκυμονεί σημαντικούς κινδύνους για το περιβάλλον και τη δημόσια υγεία. Εκτός αυτών, η ύπαρξη και λειτουργία των ΧΑΔΑ, προκαλεί πληθώρα άλλων δευτερογενών επιπτώσεων, όπως κοινωνικές επιπτώσεις (π.χ. αντιδράσεις πληθυσμού, υποβάθμιση περιοχών), αναπτυξιακές επιπτώσεις (π.χ. όχληση τουριστικών δραστηριοτήτων, δραστηριοτήτων αναψυχής) κ.λπ.

Σήμερα στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, υφίστανται δεκάδες ανενεργοί ΧΑΔΑ, καθώς και δεκάδες ενεργοί, οι περισσότεροι από τους οποίους μπορεί να πρέπει να αντικατασταθούν από τους υφιστάμενους ΧΥΤΑ.

Οι τρεις ΧΥΤΑ Λαμίας, Δομοκού και Λιβαδειάς σε γενικές γραμμές λειτουργούν ικανοποιητικά, αν και λόγω της παλαιότερης κατασκευής τους εμφανίζουν ελλείψεις σε έργα υποδομής. Οποσδήποτε χρειάζονται αναβάθμιση, ενώ θα πρέπει να εναρμονιστούν σύμφωνα με τις πρόσφατες νομοθετικές απαιτήσεις.

2.6.7.6 Στρατηγική σε σχέση με τους ΧΥΤΑ

Η υγειονομική ταφή αποτελεί αναπόσπαστο στάδιο κάθε βιώσιμου ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης αποβλήτων. Οποιαδήποτε τεχνολογία ή συνδυασμός τεχνολογιών και να επιλεγεί, όσο πολύπλοκο και να εξελιγμένο να είναι ένα σύστημα διαχείρισης στερεών αποβλήτων, η ύπαρξη υπολειμμάτων επεξεργασίας και αποβλήτων που δεν μπορούν ή δεν πρέπει να τύχουν επεξεργασίας καθιστά αναγκαία την ύπαρξη ενός χώρου υγειονομικής ταφής.

Για τον λόγο αυτό, η κατασκευή και λειτουργία χώρων ταφής πρέπει να είναι το πρώτο βήμα της συνήθως σταδιακής ανάπτυξης των ολοκληρωμένων συστημάτων διαχείρισης αποβλήτων. Πρόκειται για ένα βήμα απαραίτητο σε κάθε σύστημα το οποίο συνεισφέρει θετικά στην περιβαλλοντικά ασφαλή διάθεση των αποβλήτων.

Η επιλογή της υγειονομικής ταφής των βιοαποδομήσιμων αποβλήτων δημιουργούν περιβαλλοντικές επιπτώσεις, όπως έκλυση βιοαερίου, οσμών και στραγγίσματα υψηλού ρυπαντικού φορτίου. Για τον λόγο αυτό, ο περιορισμός της ταφής βιοαποδομήσιμων αποβλήτων έχει σημαντικές θετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Με τον περιορισμό αυτό:

- Μειώνονται οι εκπομπές βιοαερίου και στραγγισμάτων.
- Περιορίζονται χρονικά οι λειτουργικές ανάγκες διαχείρισης βιοαερίου και στραγγισμάτων.
- Μειώνεται το λειτουργικό κόστος των ΧΥΤΑ.

Κάθε ΧΥΤΑ θα πρέπει να υιοθετήσει μια εναλλακτική επιλογή επεξεργασίας, προκειμένου να καλύψει την ανάγκη για την επεξεργασία των στερεών αποβλήτων πριν την υγειονομική ταφή. Τέτοιες εναλλακτικές επιλογές επεξεργασίας μπορεί να είναι:

- Εγκατάσταση μονάδας επεξεργασίας στερεών αποβλήτων
- Διαλογή στην πηγή και ανακύκλωση υλικών συσκευασίας
- Χωριστή συλλογή των αποβλήτων κήπου και βιολογική επεξεργασία

- Διαλογή των υπολειμμάτων τροφών στην πηγή και βιολογική επεξεργασία

Οι εξειδικευμένοι στόχοι του ΠΕΣΔΑ Στερεάς Ελλάδας για την μείωση των βιοαποδομήσιμων που οδηγούνται προς ταφή προϋποθέτει:

- Τη δρομολόγηση ολοκληρωμένων συστημάτων διαχείρισης στερεών αποβλήτων, τα οποία θα εκτρέπουν σημαντικές ποσότητες βιοαποδομήσιμων αποβλήτων από τους ΧΥΤΑ.
- Την καθιέρωση εργαλείων που θα αποτρέπουν την ταφή βιοαποδομήσιμων αποβλήτων.

2.6.7.7 Κατάσταση ανά νομό- Προτάσεις

1η Δ.Ε. Νομού Βοιωτίας συνολικού πληθυσμού 55.416 κατοίκων: Προτείνεται η κατασκευή ενός (1) ΧΥΤΑ ο οποίος θα εξυπηρετεί όλους τους Δήμους της Δ.Ε. συνολικής ετήσιας παραγωγής 23.092 τόνων στερεών αποβλήτων. Για τη συγκεκριμένη Δ.Ε. δεν κρίνεται απαραίτητη η κατασκευή Σταθμού Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ). Πρόκειται για την Δ.Ε. που ανήκει διοικητικά στον νομό Βοιωτίας (1η Δ.Ε. Ν. Βοιωτίας) και εξυπηρετείται προς το παρόν από τον Υφιστάμενο ΧΥΤΑ Λιβαδειάς με χρόνο ζωής 1,5 χρόνια ακόμα. Επίσης έχει εγκριθεί και λάβει χρηματοδότηση από το Ταμείο Συνοχής η κατασκευή της Β΄ Φάσης του ΧΥΤΑ Λιβαδειάς (επέκταση υφιστάμενου), με χρόνο ζωής 8 χρόνια. Μετά το κορεσμό του συγκεκριμένου ΧΥΤΑ, θα εξετασθεί το ενδεχόμενο εξυπηρέτησης των ως άνω ΟΤΑ από το ΧΥΤΑ όμορης Δ.Ε. ή νέα επέκταση του ίδιου ΧΥΤΑ, εφόσον είναι εφικτή, ή εξεύρεση νέου ΧΥΤΑ.

2η Δ.Ε. Νομού Βοιωτίας συνολικού πληθυσμού 75.669 κατοίκων: Προτείνεται η κατασκευή ενός (1) ΧΥΤΑ ο οποίος θα εξυπηρετεί όλους τους Δήμους της Δ.Ε. συνολικής ετήσιας παραγωγής 31.532 τόνων στερεών αποβλήτων. Για τη συγκεκριμένη Δ.Ε. δεν κρίνεται απαραίτητη η κατασκευή ΣΜΑ. Πρόκειται για την Δ.Ε. που ανήκει διοικητικά στον νομό Βοιωτίας (2η Δ.Ε. Ν. Βοιωτίας) και εξυπηρετείται προς το παρόν από τον Υφιστάμενο ΧΑΔΑ Θήβας.

Έχει εγκριθεί και λάβει χρηματοδότηση από το Ταμείο Συνοχής το έργο με τίτλο «Κατασκευή ΧΥΤΑ Θήβας –2ης Δ.Ε. Νομού Βοιωτίας και Έργα αποκατάστασης υφιστάμενου ΧΑΔΑ», με χρόνο ζωής 10 έτη. Μετά τον κορεσμό του ισχύουν αντίστοιχα όσα έχουν προαναφερθεί για τον ΧΥΤΑ Λιβαδειάς.

1^η Δ.Ε. Νομού Φθιώτιδας συνολικού πληθυσμού 14.793 κατοίκων: Προτείνεται η λειτουργία ενός (1) ΧΥΤΑ ο οποίος θα εξυπηρετεί όλους τους Δήμους της Δ.Ε. συνολικής ετήσιας παραγωγής 6.178 τόνων στερεών αποβλήτων. Πρόκειται την 1η Δ.Ε. Ν. Φθιώτιδος, η οποία εξυπηρετείται σήμερα από τον υφιστάμενο ΧΥΤΑ Δομοκού. Για την εξυπηρέτηση της Δ.Ε. αυτής δεν απαιτείται η κατασκευή ΣΜΑ. Μετά το κορεσμό του συγκεκριμένου ΧΥΤΑ, θα εξετασθεί το ενδεχόμενο εξυπηρέτησης των ως άνω ΟΤΑ από ΧΥΤΑ όμορης Δ.Ε. ή νέα επέκταση του ιδίου ΧΥΤΑ ή η εξεύρεση νέου ΧΥΤΑ.

2^η Δ.Ε. Νομού Φθιώτιδας συνολικού πληθυσμού 116.498 κατοίκων: Προτείνεται η κατασκευή ενός (1) ΧΥΤΑ ο οποίος θα εξυπηρετεί όλους τους Δήμους της Δ.Ε. συνολικής ετήσιας παραγωγής 48.652 τόνων στερεών αποβλήτων. Πρόκειται για την συνένωση της 2ης και 3ης Δ.Ε. του Νομαρχιακού Σχεδιασμού Ν. Φθιώτιδος και εξυπηρετείται προς το παρόν είτε από ενεργούς ΧΑΔΑ είτε από τον υφιστάμενο ΧΥΤΑ Λαμίας. Μετά τον κορεσμό του λειτουργούντος ΧΥΤΑ Λαμίας, προτείνεται η επέκτασή του (εφόσον είναι εφικτή) ή η εξεύρεση νέου ΧΥΤΑ. Επίσης κρίνεται σκόπιμη η κατασκευή ενός (1) ΣΜΑ. Ο ΣΜΑ θα εξυπηρετεί τους Δήμους της 2ης Δ.Ε. Ν. Φθιώτιδος, ήτοι τους Δήμους Αγ. Γεωργίου, Μακρακώμης και Σπερχειάδος και την Κοινότητα Αγ. Γεωργίου Τυμφρηστού, για τους οποίους ο Νομαρχιακός Σχεδιασμός είχε προτείνει την από κοινού εξυπηρέτησή τους από το ΧΥΤΑ Δομοκού.

3^η Δ.Ε. Νομού Φθιώτιδας συνολικού πληθυσμού 47.480 κατοίκων, προτείνεται η κατασκευή ενός (1) ΧΥΤΑ ο οποίος θα εξυπηρετεί όλους τους Δήμους της Δ.Ε. συνολικής ετήσιας παραγωγής 19.829 τόνων στερεών αποβλήτων. Πρόκειται για την 4η Δ.Ε. Ν. Φθιώτιδος, για την οποία κρίνεται σκόπιμη η κατασκευή τουλάχιστον ενός (1) ΣΜΑ, ο οποίος (ενδεικτικά) θα εξυπηρετεί τους Δήμους Αγίου Κων/νου, Αταλάντης, Δαφνουσίων και Καμένων Βούρλων. Οι άνω Δήμοι που εξυπηρετούνται από τον ΣΜΑ είναι ενδεικτικοί, δεδομένου ότι δεν είναι γνωστή η θέση του ΧΥΤΑ.

Στο Νομό Φωκίδος δε λειτουργεί ακόμα ΧΥΤΑ και τα απορρίμματα των οικισμών μεταφέρονται σε χωματερές. ΧΥΤΑ έχει χωροθετηθεί σε περιοχή μεταξύ Ιτέας και Σερνικακίου, έχει γίνει η προμελέτη, έχουν ληφθεί οι απαιτούμενες εγκρίσεις και είναι έτοιμα τα τεύχη δημοπράτησης του έργου. Έχουν ξεκινήσει οι απαλλοτριώσεις του χώρου και το έργο θα προχωρήσει, εφόσον απορριφθεί η προσφυγή που έχουν κάνει ορισμένοι κάτοικοι της Ιτέας στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Εφόσον υλοποιηθεί το έργο και ξεκινήσει η λειτουργία του ΧΥΤΑ, θα μεταφέρονται εκεί όλα τα απορρίμματα του νομού. Για τις ανάγκες της διακίνησης θα υπάρχουν και τρεις σταθμοί μεταφόρτωσης των απορριμμάτων. Για τις υπάρχουσες χωματερές συντάσσονται μελέτες και πρόκειται να ενταχθούν σε πρόγραμμα αποκατάστασης όλων των χωματερών του νομού.

Στο Νομό Ευρυτανίας συνολικού πληθυσμού 32.053 κατοίκων ομοίως τα στερεά απόβλητα αποθέτονται σε διάσπαρτες χωματερές, ενώ δε φαίνεται να προκρίνεται κάποια πρόταση ικανή να μετουσιωθεί σε σχέδιο για χωροθέτηση ΧΥΤΑ στην περιοχή. Πρόκειται σαφώς για μια αρνητική ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου νομού, ιδιαίτερα αν αναλογιστεί κανείς τον αναπτυξιακό προσανατολισμό και την ευαισθησία του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρυτανίας. Το ζήτημα ξεπερνά τα διοικητικά όρια του νομού και πρέπει να απασχολήσει την Περιφέρεια γενικότερα, αφού αδράνεια δε μπορεί να δικαιολογηθεί σε καμία περίπτωση. Απαιτείται να γίνουν προτάσεις που θα βασίζονται σε σενάρια χωροθέτησης ΧΥΤΑ, ώστε να αυξηθεί η ωριμότητα του έργου. Οι προτάσεις θα πρέπει να αξιολογηθούν και για το σενάριο που θα προκριθεί θα πρέπει να εντοπισθούν οι δυνατότητες χρηματοδότησης και στη συνέχεια να κινηθούν οι διαδικασίες μελέτης και κατασκευής του έργου.

Προτείνεται η κατασκευή ενός (1) ΧΥΤΑ ο οποίος θα εξυπηρετεί όλους τους Δήμους της Δ.Ε. συνολικής ετήσιας παραγωγής 13.450 τόνων στερεών αποβλήτων. Πρόκειται για το σύνολο του Νομού Ευρυτανίας, ο οποίος αντιμετωπίζεται ως μια ενιαία Δ.Ε. (ένωση 1ης και 2ης Δ.Ε. του Νομαρχιακού Σχεδιασμού Ν. Ευρυτανίας). Απαιτείται η επιλογή ΧΥΤΑ σε κατάλληλη θέση και τουλάχιστον ενός (1) ΣΜΑ.

2.6.7.8 Διαχείριση Αστικών Λυμάτων –Βιολογικοί Καθαρισμοί

Σύμφωνα με την ισχύουσα κοινοτική (Οδηγία 91/271/EEC) και εθνική νομοθεσία (ΚΥΑ 5673/400/5-3-97 «Μέτρα και όροι για την επεξεργασία αστικών λυμάτων») τίθεται χρονοδιάγραμμα για τη λειτουργία εγκαταστάσεων δευτεροβάθμιας επεξεργασίας αστικών λυμάτων:

- Μέχρι 31-12-2000, για οικισμούς με ισοδύναμο πληθυσμό άνω των 15.000 κατοίκων, και
- Μέχρι 31-12-2005, για οικισμούς με ισοδύναμο πληθυσμό μεταξύ 10.000 και 15.000 κατοίκων, καθώς επίσης και για οικισμούς με ισοδύναμο πληθυσμό μεταξύ 2.000 και 10.000 κατοίκων, όταν τα λύματα απορρίπτονται σε γλυκά νερά και εκβολές ποταμών.

Η κύρια Οδηγία που καθορίζει το πλαίσιο διάθεσης της Ιλύος είναι η **86/278/ΕΟΚ**, για τη διάθεση της ιλύος από εγκαταστάσεις επεξεργασίας αστικών λυμάτων στη γεωργία, η οποία έχει ενσωματωθεί στην εθνική νομοθεσία με την **ΚΥΑ 80568/4225/1991** «Μέθοδοι, όροι και περιορισμοί για τη χρησιμοποίηση στη γεωργία της ιλύος που προέρχεται από επεξεργασία οικιακών και αστικών λυμάτων». (ΦΕΚ641/Β/7.8.91). Στόχος είναι να προωθηθεί η αξιοποίηση της ιλύος στη γεωργία με κατάλληλες ρυθμίσεις, ώστε να μην υπάρχουν αρνητικές επιπτώσεις στο έδαφος, τα φυτά τα ζώα και τον άνθρωπο. Έτσι απαγορεύεται η χρήση μη επεξεργασμένης ιλύος σε αγροτικά εδάφη, εκτός και αν εγχέεται ή παραχώνεται στο έδαφος. Η ιλύς θεωρείται επεξεργασμένη εφόσον έχει υποστεί βιολογική, χημική ή θερμική επεξεργασία, μακροχρόνια αποθήκευση, ή οποιαδήποτε άλλη κατάλληλη διαδικασία που έχει μειώσει σημαντικά την ικανότητά της προς ζύμωση και τους κινδύνους που προκαλεί η χρησιμοποίησή της στην υγεία.

Σημειώνεται ότι σε συνδυασμό με την ΚΥΑ 80568/4225/1991 η διάθεση της επεξεργασμένης ιλύος αστικής προέλευσης ρυθμίζεται από τις σχετικές διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας διαχείρισης στερεών αποβλήτων και ειδικότερα από την **ΚΥΑ 114218/97** (ΦΕΚ 1016Β/17-11-1997) "Κατάρτιση πλαισίου προδιαγραφών και γενικών προγραμμάτων διαχείρισης στερεών αποβλήτων" και την ΚΥΑ 50910/2003.

Αναφορικά με την ιλύ που προέρχεται από τις εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων, ο στόχος του ΠΕΣΔΑ Στερεάς Ελλάδας είναι η αξιοποίησή της σε υψηλό ποσοστό, κυρίως προς γεωργικές χρήσεις ή προς χρήση βελτίωσης εδαφών, με αντίστοιχη μείωση του ποσοστού τελικής διάθεσης, χωρίς να αποκλείεται κάποιας άλλης μορφή επεξεργασία και αξιοποίησή της (π.χ. θερμική επεξεργασία).

3. ΦΑΣΗ Β': ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΣΕ

3.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ: ΑΝΑΚΑΙΦΑΛΛΙΩΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ

3.1.1 Γενικά Συμπεράσματα

Γενικώς συμπεραίνουμε ότι τις τελευταίες δεκαετίες σταδιακά έχει δημιουργηθεί ένα επαρκές «οπλοστάσιο» εργαλείων χωροταξικού σχεδιασμού, περιφερειακής ανάπτυξης και περιβαλλοντικής προστασίας.

Οι ευοίωνες προοπτικές ρύθμισης και οργάνωσης του χώρου πρόκειται να ενισχυθούν ακόμα περισσότερο με τη θεσμοθέτηση του εθνικού χωροταξικού σχεδίου και των ειδικών χωροταξικών σχεδίων για τις ΑΠΕ, τον τουρισμό, τις ορεινές και τις παράκτιες περιοχές.

Η μέχρι στιγμής **απουσία θεσμοθετημένου εθνικού χωροταξικού πλαισίου** και η έλλειψη σαφών τομεακών κατευθύνσεων ανάπτυξης με σεβασμό στο περιβάλλον έχει αποτελέσει τροχοπέδη στη χωροθέτηση επιχειρήσεων. Φαινόμενα όπως η κατά περίπτωση ερμηνεία των διαφόρων νομοτεχνικών περιορισμών και οι δυσκολίες προσδιορισμού της οικονομικής βάσης των περιφερειών δημιουργούν ανασφάλεια, ιδιαίτερα, σε ξένους επιχειρηματίες και κατά συνέπεια αποθαρρύνουν την είσοδο ξένων άμεσων επενδύσεων.

Μέσω του εθνικού χωροταξικού σχεδίου και των ειδικών χωροταξικών σχεδίων καλύπτεται εν μέρει η ανάγκη ολοκλήρωσης και αποκρυστάλλωσης του θεσμικού πλαισίου σε ζητήματα, όπως οι ΑΠΕ, οι ιχθυοκαλλιέργειες, οι μαρίνες, ο τουρισμός και η αειφόρος ανάπτυξη των ορεινών όγκων και περιορίζονται οι συγκρούσεις χρήσεων γης, που υπονομεύουν τόσο την περιβαλλοντική αναβάθμιση όσο και την περιφερειακή οικονομία.

Όσον αφορά στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, **το πρόβλημα των συγκρούσεων χρήσεων γης** εμφανίζεται όταν εντατικές και εκτατικές δραστηριότητες αναπτύσσονται εις βάρος περιοχών, που χαρακτηρίζονται από το φυσικό και πολιτισμικό τους περιβάλλον και αντίστροφα, όταν σημειακά στοιχεία φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος δέχονται πιέσεις από τις περικλείουσες δραστηριότητες. Πλεονεκτήματα της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, όπως η κομβική της θέση και η εγγύτητά της με την Αθήνα, πρέπει να αξιοποιηθούν κατάλληλα με ταυτόχρονο περιορισμό της ανεξέλεγκτης υποδοχής δραστηριοτήτων και εγκαταστάσεων, που δεν συνάδουν με το χαρακτήρα και τις αναπτυξιακές κατευθύνσεις των διαφόρων χωρικών υποενοτήτων.

Ωστόσο, η **ουσιαστική αποκέντρωση** δεν έχει προχωρήσει, με αποτέλεσμα η περιφερειακή ανάπτυξη να προσκρούει στα χρόνια προβλήματα συντονισμού, αλληλοκάλυψης και σύγκρουσης αρμοδιοτήτων των διαφόρων φορέων, αλλά και στο σύνθετο πρόβλημα της γόνιμης διαχείρισης της συσσωρευμένης πληροφορίας. Αξίζει να επισημανθεί η πάγια θέση του ΤΕΕ για την ανάγκη στελέχωσης των περιφερειακών και τοπικών υπηρεσιών με ειδικούς επιστήμονες, ώστε να καταστεί δυνατή η υλοποίηση των γενικών πολιτικών κατευθύνσεων στα αντίστοιχα διοικητικά επίπεδα. Η ουσιαστική αυτή αποκέντρωση θα μπορούσε να αναδείξει τις υπεύθυνες θέσεις των τοπικών κοινωνιών, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις όπου εμφανίζονται συγκρούσεις χρήσεων γης.

Από τη μεριά του ΥΠΕΧΩΔΕ διαφαίνεται πρόθεση σύντμησης των απαιτούμενων χρόνων για την ολοκλήρωση των διαδικασιών χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού. Άλλωστε, στο σύνολο της εθνικής εδαφικής επικράτειας παρατηρείται το φαινόμενο της εκμετάλλευσης της περιορισμένης αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών από μηχανισμούς της αγοράς, οι οποίοι προηγούνται όχι μόνο των υλοποιημένων αλλά και των θεσμοθετημένων σχεδίων.

Σε κάποιες περιπτώσεις ενδεχομένως να απαιτηθεί **αναθεώρηση** των επιτρεπόμενων δραστηριοτήτων εντός ζωνών προστασίας. Άλλωστε, η οργανωμένη και σχεδιασμένη αναπτυξιακή διαδικασία δεν πρέπει να προσκρούει σε τυπολατρικές στρεβλώσεις, ούτε να υποχωρεί απέναντι σε συμφέροντα, τα οποία ασκούν πίεση επικαλούμενα την περιβαλλοντική προστασία.

Έχει αποδειχθεί ότι η συνεχής πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση του κοινού συχνά οδηγεί σε σχηματισμό μη κυβερνητικών οργανώσεων, οι οποίες είναι σε θέση να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην ουσιαστική προστασία του περιβάλλοντος, χωρίς δεσμεύσεις από οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα.

Παραβλέποντας τα βασικότερα γενικά προβλήματα, που αναφέρονται στις ανωτέρω παραγράφους, επισημαίνεται η **ανάγκη σύνταξης της Περιφέρειας με τις κατευθύνσεις του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης**. Η πορεία υλοποίησης του σχεδιασμού πρέπει να παρακολουθείται συστηματικά, ώστε να αναδεικνύονται τα προβλήματα και οι όποιες αποκλίσεις από τους στόχους. Επίσης, πρέπει να ελέγχεται τόσο η πορεία των προτεινόμενων διαδικασιών για χαρακτηρισμό, οριοθέτηση και περιεχόμενο των προτεινόμενων ΠΟΑΠΔ, ΠΟΠ, ΠΟΤΑ, ΖΕΠΕ σε έξω-αστικό χώρο, όσο και η φάση στην οποία βρίσκονται οι ενέργειες των διαφόρων επιπέδων της διοίκησης σχετικά με τα προτεινόμενα ρυθμιστικά και γενικά πολεοδομικά σχέδια, που ρυθμίζουν τις χρήσεις γης σε τοπικό επίπεδο. Ενδεχομένως, να παρουσιαστεί ανάγκη τροποποίησης κάποιων εκ των στρατηγικών κατευθύνσεων του περιφερειακού σχεδίου, ώστε να εναρμονιστεί μελλοντικά με το εθνικό χωροταξικό σχέδιο και τα ειδικά χωροταξικά. Σημειώνεται ότι **το σύνολο των ειδικών χωροταξικών σχεδίων** θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στην ΠΣΕ καθώς:

- Ο **τουρισμός** παίζει σημαντικό ρόλο στο ακαθάριστο περιφερειακό προϊόν και μάλιστα οι 13 Διοικητικές Περιφέρειες της χώρας, στο σύνολό τους, θεωρούν ότι προσανατολίζονται προς την τουριστική ανάπτυξη. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τον έντονο μεταξύ τους ανταγωνισμό και δεν είναι εύκολο να εκτιμηθεί πώς θα κατανεμηθούν μελλοντικά οι ρόλοι καθεμιάς απ' αυτές σχετικά με την τουριστική εξειδίκευση, την οργάνωση και αξιοποίηση του τουριστικού προϊόντος, την ενσωμάτωση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και τις αγορές δυνητικών επισκεπτών.

- Το ζήτημα των **ΑΠΕ** και ιδιαίτερα το ενδεχόμενο εγκατάστασης αιολικών πάρκων τείνει να αποτελέσει για την ευρύτερη περιοχή διαχρονικό πεδίο τριβής και σύγκρουσης συμφερόντων και ιδεολογικών προσεγγίσεων, που ξεπερνά τα όρια των κομματικών και πολιτικών γραμμών.
- Ο **παράκτιος χώρος** της Περιφέρειας δεν έχει ρυθμιστεί με αποτέλεσμα χρήσεις τουριστικού (μαρίνες, ξενοδοχεία και τουριστικά καταλύματα, χώροι εστίασης και αναψυχής) και πολιτιστικού χαρακτήρα να συγκρούονται με διάφορες παραγωγικές δραστηριότητες (βιομηχανικές μονάδες, ελαιοτριβεία, ιχθυοκαλλιέργειες, κ.α.).
- Ο **ορεινός χώρος** της Περιφέρειας αποτελεί όχι μόνο πρότυπο αειφόρου ανάπτυξης, προσφέροντας σημαντικές δυνατότητες αξιοποίησης του εναλλακτικού τουρισμού, αλλά και σύμβολο πολιτιστικού, ιστορικού και περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος (π.χ. Παρνασσός, Τυμφρηστός, Γκίονα, Οίτη, Ελικώνας κλπ.).

Ο τουρισμός στην ΠΣΕ χαρακτηρίζεται από εποχικότητα και ανισομέρεια, σύμφωνα και με στοιχεία σχετικής μελέτης του ΕΟΤ για την Περιφέρεια. Η μελέτη αυτή συμπληρώνει το περιφερειακό χωροταξικό σχέδιο (Π.Π.Χ.Σ.Α.Α.) και καταλήγει σε σύνολο στόχων, περιορίζεται όμως σε γενικότητες, χωρίς να δίνει ώθηση προς κατευθύνσεις τουριστικής ανάπτυξης μέσω τοπικής οργάνωσης και ιδιωτικής πρωτοβουλίας (bottom-up approaches). Ως παράδειγμα θα μπορούσε να αναφερθεί η ιδιωτική πρωτοβουλία που αναλαμβάνει το Κτήμα Χατζημιχάλη, προωθώντας προϊόντα μέσω εκδηλώσεων γευσιγνωσίας, οινοποιίας και καλλιεργητικών μεθόδων. Η εν λόγω πρωτοβουλία έχει ως αποτέλεσμα την προσέλκυση κοινού από αστικά κέντρα και τη διάχυση ωφελειών στην ευρύτερη περιοχή.

Αξίζει να τονιστεί ότι μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει από κάποιον ερευνητικό ή διοικητικό φορέα μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για **δημιουργία λειτουργικού και βιώσιμου δικτύου προελεύσεων και προορισμών**. Απλά έχει δοθεί έμφαση στο τρίπτυχο Ιστορία – Περιβάλλον – Πολιτισμός, το οποίο πρέπει να κατευθύνει τα προγράμματα τουριστικής αξιοποίησης και δικτυακών συνδέσεων μεταξύ προελεύσεων και προορισμών. Ειδικά για την πτυχή που αφορά στο περιβάλλον, οι φορείς διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών οφείλουν να συντονίζονται, να αναλαμβάνουν οργανωτική δράση και να προχωρούν σε επικαιροποιήσεις στις περιοχές όπου εντοπίζονται ακραίες ρυθμίσεις.

Ο ρόλος των φορέων διαχείρισης πρέπει να εστιάσει στην ευαισθητοποίηση του κοινού και στην οργάνωση του πλαισίου συνθηκών επισκεψιμότητας και προστασίας (εναλλακτικές μορφές τουρισμού, ημερήσιες σχολικές εκδρομές κλπ.). Ως παράδειγμα αναφέρεται ότι οι Εθνικοί Δρυμοί Οίτης και Παρνασσού, συμπληρωματικά με ιστορικούς τόπους, όπως ο Γοργοπόταμος, η Υπάτη, οι Θερμοπύλες και η Γραβιά, θα μπορούσαν να αποτελέσουν ένα σημαντικό τουριστικό δίκτυο.

Επίσης, από κανένα φορέα δεν έχει γίνει αναφορά σε αξιοποίηση τουριστικού αποθέματος, μέσω Συμπράξεων Δημοσίου Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) και **σύγχρονων εργαλείων χρηματοδότησης και αξιοποίησης**. Παρά το ότι ο ΕΟΤ διαθέτει μέσω της Εταιρείας Τουριστικής Ανάπτυξης Α.Ε. σημαντικά ακίνητα προς αξιοποίηση, ελάχιστες δράσεις έχουν αναληφθεί μέχρι σήμερα εντός των ορίων της Περιφέρειας. Μεγάλες εκτάσεις (π.χ. Camping ΕΟΤ στα Καμένα Βούρλα) και παλαιά ξενοδοχεία (π.χ. Ξενία) θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν με τη συμμετοχή ιδιωτικών επιχειρήσεων, μέσω δημιουργίας οχημάτων ειδικού σκοπού (Special Purpose Vehicles). Σε τέτοιες περιπτώσεις η συνεργασία της Περιφέρειας θα αποτελούσε καταλύτη για τη διευκόλυνση τέτοιων συμπράξεων δημοσίου-ιδιωτικού τομέα.

Όμοιες εφαρμογές σύγχρονων εργαλείων χρηματοδότησης και αξιοποίησης θα μπορούσαν να εφαρμοστούν και σε **περιπτώσεις ιαματικών λουτρών**. Η ανάδειξή τους, ως κέντρα ανάτασης και ευεξίας, με σύγχρονες συμπληρωματικές υποδομές (π.χ. spa, θαλασσοθεραπεία, γυμναστήρια, ιππασία κλπ.), μπορεί να προσελκύσει τουρισμό υψηλής ποιότητας, ενισχύοντας το εν λόγω συγκριτικό πλεονέκτημα της Περιφέρειας.

Σημαντική, ωστόσο, υπήρξε η κινητοποίηση τοπικών παραγόντων και η χρηματοδότηση από τις κοινοτικές πρωτοβουλίες LEADER, LEADER II και LEADER + στο θεματικό τομέα του **αγροτουρισμού**. Χωρίς να θίγονται ποσοτικά στοιχεία στην παρούσα έκθεση, τα προγράμματα αγροτουριστικής ανάπτυξης συνδυάστηκαν επιτυχώς και με άλλες μορφές θεματικού τουρισμού, όπως εκείνες του τουρισμού περιπέτειας, του θρησκευτικού, του χιονοδρομικού, του κυνηγετικού τουρισμού, κλπ.

Χωρίς να επαναλαμβάνεται η επιτακτική ανάγκη ρύθμισης χρήσεων στον **παράκτιο χώρο** της Περιφέρειας, σημειώνεται ότι η χωροθέτηση και ανάπτυξη τουριστικών λιμένων αναψυχής θα αναδείξει νέους προορισμούς, ενώ ο εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων λιμένων θα επαναπροσδιορίσει το ρόλο κάποιων μικρών αστικών κέντρων. Παράλληλα, θα αποτελέσματα της διάχυσης θα επιφέρουν πολλαπλασιαστικά οφέλη σε ευρύτερες χωρικές ενότητες.

Όσον αφορά στο πρόβλημα χωροθέτησης και λειτουργίας ΧΥΤΑ, το πρόβλημα και η αναποτελεσματικότητα εντοπίζεται στο σύνολο των περιφερειών της χώρας. Η διαχείριση των αστικών απορριμμάτων όπως και των βιομηχανικών και των γεωργικών υπολειμμάτων είναι ένα θέμα που πρέπει να αντιμετωπιστεί συγκεντρωτικά με διανομαρχιακές ή ακόμη και διαπεριφερειακές συνεργασίες μέσω των φορέων διαχείρισης.

3.1.2 Συμπεράσματα κατά Περιοχή

Φωκίδα: Τρεις από τις κυριότερες πλουτοπαραγωγικές πηγές του νομού Φωκίδας, η ελαιοπαραγωγή, η εξόρυξη βωξίτη και ο τουρισμός έχουν δοκιμαστεί ιδιαίτερα κατά την τελευταία 15ετία, εξ αιτίας της γενικότερης οικονομικής κρίσης (αύξηση ανταγωνισμού, μείωση τιμών, κ.α.).

Το πρώτο εξ αυτών –η ελαιοπαραγωγή– όχι μόνο δεν ανταγωνίζεται το περιβάλλον, αλλά το αναβαθμίζει άμεσα, αφού οι ελαιώνες θεωρούνται περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Το πρόβλημα είναι ότι με τις συνθήκες αγοράς που έχουν διαμορφωθεί, η παραγωγική αυτή διαδικασία είναι ελάχιστα επικερδής σε αυτούς που την ασκούν. Δεδομένου ότι το εδαφικό υπόβαθρο της περιοχής δεν ευνοεί εναλλακτικές γεωργικές καλλιέργειες, αναγκαίο μέτρο φαίνεται η οικονομική ενίσχυση των ελαιοκαλλιεργητών με κρατικά ή Ευρωπαϊκά κονδύλια. Το πρόσφατο Μέτρο 3.14 «Προστασία Παραδοσιακού Ελαιώνα Άμφισσας» της Ευρωπαϊκής Ένωσης κινείται προς αυτή την κατεύθυνση, όμως δεν επαρκεί από μόνο του για να επιλύσει τα προβλήματα.

Τα μεταλλεία βωξίτη έχουν αποτελέσει επί 7 και πλέον δεκαετίες τη σημαντικότερη πλουτοπαραγωγική δραστηριότητα του νομού. Μετά τις κοινωνικοπολιτικές αλλαγές που σημειώθηκαν στην Ανατολική Ευρώπη το 1989, τα μεταλλεία αντιμετώπισαν κρίση, όμως τα τελευταία χρόνια η κατάσταση έχει σταθεροποιηθεί. Γεγονός αναμφισβήτητο είναι ότι η μεταλλευτική δραστηριότητα έχει αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον, η κυριότερη από τις οποίες είναι η οπτική αλλοίωση του τοπίου, και αυτό επικαλούνται πρόσωπα και ομάδες που αντιτίθενται στη λειτουργία των μεταλλείων. Η νομοθεσία προβλέπει αυστηρές διαδικασίες για την αδειοδότηση Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών, κυρίως την Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων, οι οποίοι εφόσον τηρούνται επακριβώς περιορίζουν σε μεγάλο βαθμό τις αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον. Η Φωκίδα είναι από τους φτωχούς νομούς της χώρας, επομένως δεν έχει την πολυτέλεια να στερηθεί την τόσο προσοδοφόρα εκμετάλλευση των ορυκτών της πόρων.

Κατά συνέπεια οι τοπικές αρχές δεν πρέπει να αποτρέπουν νέες μεταλλευτικές δραστηριότητες, αλλά να θέτουν αυστηρούς περιβαλλοντικούς όρους, να ασκούν πιέσεις στις επιχειρήσεις για την τήρηση των όρων αυτών και πιθανότατα να διεκδικούν αντισταθμιστικά οφέλη, ιδιαίτερα προς τους οικισμούς που γειτνιάζουν με τα μεταλλεία.

Αναφορικά με τον τουρισμό, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται ύφεση τόσο στους Δελφούς, όσο και στις παράκτιες περιοχές, με φωτεινή εξαίρεση το Γαλαξείδι. Πέραν της γενικότερης οικονομικής κρίσης, ευθύνες για την ύφεση φέρει και το εγχώριο δυναμικό που δεν έχει καταφέρει να αναπτύξει τουριστικό προϊόν υψηλών προδιαγραφών. Τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει να αναπτύσσεται ορεινός τουρισμός στη Φωκίδα, πράγμα λογικό αφού στο νομό κυριαρχούν οι ορεινοί όγκοι. Προοπτικές για περαιτέρω ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού υπάρχουν, ιδιαίτερα στις περιοχές που γειτνιάζουν με τα χιονοδρομικά κέντρα του Παρνασσού. Τα κυριότερα έργα με τουριστικό προσανατολισμό που έχουν υλοποιηθεί τα τελευταία χρόνια στη Φωκίδα είναι η μαρίνα της Ιτέας και το δασικό χωριό της Γκιώνας στην περιοχή Καψίτσα. Πολύ θετική χαρακτηρίζεται και η έξαρση των πολιτιστικών εκδηλώσεων που παρουσιάζεται το τελευταίο διάστημα κυρίως στους Δελφούς, αλλά και στην Άμφισσα. Οι Δελφοί ανέκαθεν αποτελούσαν πόλο έλξης τουριστών από όλα τα μέρη της υφελίου, ενώ η Άμφισσα διαθέτει πλούσια πολιτιστική κληρονομιά, την οποία δεν έχει αξιοποιήσει, αφού ακόμα δεν έχει καταφέρει να την προβάλλει.

Ένας κλάδος που έχει αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια είναι αυτός των ιχθυοκαλλιεργειών με ορισμένες μονάδες στα βόρεια παράλια του Κορινθιακού κόλπου.

Γενικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι η Φωκίδα είναι φτωχή σε πρωτογενή παραγωγή, συγκριτικά με άλλους νομούς, αλλά διαθέτει πλούσια φυσικά και πολιτιστικά αποθέματα, τα οποία έχει σε ελάχιστο βαθμό αξιοποιήσει.

Ένα ζήτημα που παραμένει σε εκκρεμότητα και πρέπει να επιλυθεί είναι η υλοποίηση και λειτουργία του ΧΥΤΑ και στη συνέχεια η αποκατάσταση όλων των χωματερών του νομού.

Ευρυτανία: Ο προσανατολισμός του νομού Ευρυτανίας είναι σαφής και φαίνεται να έχει γίνει αντιληπτός από την τοπική κοινωνία και την τοπική επιχειρηματική βάση, που σταδιακά απεγκλωβίζεται από τις πεπαλαιωμένες αντιλήψεις των κρατικών ενισχύσεων. Ωστόσο, οι χρηματοδοτήσεις από τα Ευρωπαϊκά Ταμεία και από την κεντρική διοίκηση παραμένουν αναγκαίες για τη διάχυση της ανάπτυξης στην περιοχή, καθώς κάποια χωρικά υποσύνολα του νομού δεν δύνανται από μόνα τους να αποτελέσουν υποδείγματα τοπικής ανάπτυξης. Γενικώς θα λέγαμε ότι το εγχώριο δυναμικό του νομού έχει αξιοποιήσει το φυσικό απόθεμα της περιοχής, έχει αναπτύξει τουριστικό προϊόν υψηλών προδιαγραφών και συνδυάζει την τουριστική ανάπτυξη με την παραγωγή και διοχέτευση των τοπικών προϊόντων.

Προβλήματα, που βασίζονται σε ιδιαιτερότητες της περιοχής, αλλά και προοπτικές εντοπίζονται σε ζητήματα που αφορούν σε ΑΠΕ. Συγκεκριμένα, διαφωνίες παρουσιάζονται ως προς τη χωροθέτηση αιολικών πάρκων, ενώ τίθεται υπό αμφισβήτηση η σκοπιμότητα των εν λόγω ιδιωτικών επενδύσεων. Αντίθετα, το δυναμικό των τρεχούμενων υδάτων δημιουργεί προϋποθέσεις εγκατάστασης μικρών υδροηλεκτρικών έργων, τα οποία είναι αποδεκτά από το σύνολο της τοπικής κοινωνίας.

Τέλος, η επίλυση του προβλήματος απόθεσης στερεών αποβλήτων με τη χωροθέτηση και δημιουργία ΧΥΤΑ αποτελεί ένα ακόμα κρίσιμο ζήτημα για το νομό. Η σύμπνοια των τοπικών φορέων είναι αναγκαία, παρά το ότι η εν λόγω αρμοδιότητα ελέγχεται από την διοικητική οντότητα της Περιφέρειας.

Φθιώτιδα: Είναι γεγονός ότι η ανάπτυξη των δικτύων μεταφορών αποτέλεσε την υπ' αριθμό ένα προτεραιότητα στα Επιχειρησιακά προγράμματα. Επίσης, ο άξονας ΠΑΘΕ, ως τμήμα των διευρωπαϊκών δικτύων, παραμένει μετά από 3 Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης ανολοκλήρωτο σε ένα μεγάλο και ιδιαίτερα επικίνδυνο τμήμα του. Παράλληλα δεν έγιναν τα απαιτούμενα έργα για να εξασφαλίσουν τη σύνδεση με την Ιόνια και την Εγνατία οδό. Επιπλέον, κρίσιμο είναι το ζήτημα των προσβάσεων στον ΠΑΘΕ, αφού κι εκεί τα έργα είναι από ανύπαρκτα έως αποσπασματικά. Ενδείξεις ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων υπάρχουν όσον αφορά τη σύγκριση μεταξύ ανεπτυγμένου ανατολικού και λιγότερο ανεπτυγμένου δυτικού τμήματος του Νομού.

Αδυναμία αποτελεί και η μη ανάδειξη και αξιοποίηση του ιαματικού τουρισμού και η παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας. Ωστόσο, με την ιδιωτική πρωτοβουλία και τις κατευθύνσεις των τοπικών φορέων μπορεί να υπάρξει αξιοποίηση τουριστικού προϊόντος με διάχυση των θετικών αποτελεσμάτων.

Ιδιαίτερα περιβαλλοντικά προβλήματα δεν έχουν εντοπιστεί. Τα πλέον ευαίσθητα οικοσυστήματα της περιοχής εντοπίζονται στην περιοχή του Μαλλιακού κόλπου και στις ορεινές γεωγραφικές ενότητες του Νομού (Οίτη – Κοκκάλια – Ράχη Τυμφρηστού).

Η διαχείριση των απορριμμάτων με την εξεύρεση τουλάχιστον νέων χώρων κατάλληλων για ΧΥΤΑ και η αποκατάσταση των ΧΑΔΑ , όπως και η προώθηση προγραμμάτων ανακύκλωσης αποτελεί βασικό στόχο των επόμενων προγραμματικών περιόδων.

Βιοωτία: Η οριζόντια και κάθετη γεωγραφία του Νομού, η θέση του στο χάρτη της χώρας, οι κλιματολογικές συνθήκες και η ιστορική – θρησκευτική διαδρομή της περιοχής, παρέχουν ιδιαίτερα αναπτυξιακά πλεονεκτήματα..

Οι μεγάλες εύφορες αρδευόμενες εκτάσεις υψηλής παραγωγικότητας, οι πλούσιοι ορεινοί όγκοι και το υδάτινο στοιχείο (θάλασσα και ποτάμια) δίνουν τη δυνατότητα παραγωγής μεγάλων ποσοτήτων πρώτης ύλης (φυτικής & ζωικής).

Η γειτνίαση με το λεκανοπέδιο της Αττικής, η ύπαρξη συνδυασμένων δικτύων μεταφοράς, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι βρέχεται από δύο πλευρές του από θάλασσα (Ευβοϊκός – Κορινθιακός), αποτελούν στοιχεία που παρέχουν τη δυνατότητα άμεσης μεταφοράς των προϊόντων στο μεγαλύτερο κέντρο κατανάλωσης της χώρας αλλά και διακίνησης αυτών στο εσωτερικό και εξωτερικό αυτής. Παράλληλα ο Νομός στα πλαίσια της λογικής της αποκέντρωσης του λεκανοπεδίου, μπορεί να αποτελέσει διακομιστικό κέντρο προϊόντων με τη δημιουργία περιφερειακής αγοράς.

Η ύπαρξη μεγάλων ποσοτήτων υδάτινου πόρου (υπόγεια & υπέργεια ύδατα), όχι μόνο καλύπτει τις εγγενείς ανάγκες του Νομού (ύδρευση – άρδευση), αλλά και συμβάλλει σημαντικά στην ύδρευση του λεκανοπεδίου της Αττικής. Προτείνεται η δημιουργία ενιαίου φορέα διαχείρισης υδάτων με έδρα την πρωτεύουσα του Νομού (σύμφωνα και με τα προβλεπόμενα στο εγκεκριμένο Περιφερειακό Χωροταξικό Σχεδιασμό). Ο φορέας θα διαχειρίζεται με ορθολογικό τρόπο τη χρήση των υδάτων της ευρύτερης περιοχής με αποτέλεσμα οι εξοικονομούμενες ποσότητες νερών μπορούν να συμβάλλουν (επί πλέον) στον τομέα της υδροδότησης του λεκανοπεδίου σε μία σχέση ανταποδοτικότητας.

Οι κλιματολογικές και γεωλογικές συνθήκες της Βοιωτίας, σε συνδυασμό με τις συγκεντρώσεις βιομηχανικών μονάδων στην περιοχή, δημιουργούν κατάλληλο ενεργειακό δυναμικό για την εγκατάσταση μονάδων παραγωγής ενέργειας μέσω ενός καλά σχεδιασμένου προγράμματος. Επιπροσθέτως, δημιουργούνται σταδιακά οι προϋποθέσεις για τη δημιουργία αυτοκινητοδρομίου, διεθνούς κέντρου αεροπορισμού και προπονητικού κέντρου.

Η ύπαρξη 1200 και πλέον βιομηχανιών στη γεωγραφική επικράτεια του Νομού και μάλιστα πολλών εκ των μεγαλύτερων, υγιών και σύγχρονων της Χώρας (Οπτική Ψηφιακή Τεχνολογία Α.Ε. – Ο.Δ.Ι.Τ.Ε.Κ.Σ.Α, Αλουμίνιον Α.Ε., TITAN Α.Ε., ΛΑΡΚΟ, ΕΑΒ, Σωληνουργεία Κορίνθου κ.λ.π.) παρείχε στην περιοχή το πλεονέκτημα όχι μόνον να συγκρατεί τον πληθυσμό, αλλά και να βελτιώνει την εξειδίκευση του εργατικού δυναμικού. Θα πρέπει να τονισθεί ότι χωροταξικά και κοινωνικοοικονομικά ο πληθυσμός του Νομού είναι κατανεμημένος κυρίως παράλληλα στην οδό Σχηματάρι – Θήβα – Λιβαδειά – Αράχωβα σε μεγάλους συγκριτικά ημιαστικούς σχηματισμούς και δύο μεγάλους πόλους, τις πόλεις της Θήβας και της Λιβαδειάς.

Οι υπάρχουσες περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους στους ορεινούς όγκους Παρνασσού – Ελικώνα, σε συνδυασμό με τη διασπορά ιστορικών – θρησκευτικών μνημείων σε ολόκληρη την έκταση του Νομού και τις παρθένες παραλίες, συνιστούν σημαντικό τουριστικό προϊόν, το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί.

Η λειτουργία από το Ακαδημαϊκό έτος 2005 – 2006 Τμήματος Πανεπιστημιακής Σχολής & ΤΕΙ στο Νομό διαγράφει την τάση συγκράτησης επιστημονικού δυναμικού στην περιοχή και τη δυνατότητα λειτουργίας ερευνητικών προγραμμάτων στον πρωτογενή & δευτερογενή τομέα , τα οποία προβλέπεται ότι θα δράσουν καταλυτικά στην ενσωμάτωση νέων και καινοτόμων τεχνολογιών στη παραγωγική διαδικασία.

3.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΝΤΟΠΙΣΜΕΝΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

3.2.1 Αναθεώρηση-Προτάσεις Στρατηγικού Σχεδιασμού

Βασική πρόταση της εν λόγω εργασίας είναι ότι η προστασία του περιβάλλοντος δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως διατήρηση ενός μουσειακού είδους. Άλλωστε η συγκεκριμένη άποψη δεν επικροτείται πια, καθώς όχι μόνο απαιτεί δυσβάστακτο κόστος αλλά και υποβαθμίζει την έννοια του περιβάλλοντος αποκόπτοντάς την από την φυσική εξέλιξη των κοινωνιών και θέτοντάς την σε σύγκρουση με τις οικονομικές δυνάμεις.

Αντίθετα, το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον πρέπει να είναι ενσωματωμένο στην αειφόρο αναπτυξιακή διαδρομή της ΠΣΕ και μάλιστα, να αποτελεί κινητήριο μοχλό ανάπτυξης.

Το **ισχύον νομικό πλαίσιο** που αφορά σε διοικητική διάρθρωση, οικονομική ανάπτυξη και προγραμματισμό, χωροταξικό σχεδιασμό και περιβαλλοντική προστασία είναι επαρκές. Αυτό που απαιτείται είναι η πολιτική βούληση ώστε να υλοποιηθούν οι προτεινόμενες επικαιροποιήσεις και αναθεωρήσεις προς ουσιαστική επίτευξη των στόχων.

Για τη **στήριξη της περιβαλλοντικής πολιτικής** και του θεσμικού πλαισίου που διέπει την προστασία του περιβάλλοντος και την αειφόρο ανάπτυξη πρέπει να ικανοποιηθούν:

- Η ανάγκη συντονισμού και συνεργασίας των φορέων με ενίσχυση των κάθετων και οριζόντιων ροών πληροφορίας.
- Η ανάγκη διοικητικών και οργανωτικών ρυθμίσεων για τον έλεγχο, την παρακολούθηση, την εφαρμογή και την υλοποίηση της αναπτυξιακής πολιτικής και του περιφερειακού προγραμματισμού, στα πλαίσια της περιβαλλοντικής προστασίας.
- Η ανάγκη ουσιαστικής αποκέντρωσης των αρμοδιοτήτων, τουλάχιστον εκείνων που σχετίζονται άμεσα με τον περιφερειακό αναπτυξιακό προγραμματισμό και την αιεφόρο ανάπτυξη.

Για την ενίσχυση των φορέων που ασχολούνται με την τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη προτείνεται η ανάπτυξη της έρευνας και χρήση των νέων τεχνολογιών για παρακολούθηση των περιβαλλοντικών ζητημάτων (environmental monitoring). Η συγκεκριμένη πρόταση θα μπορούσε υπό κατάλληλες συνθήκες όχι μόνο να αποτελέσει έναν εξειδικευμένο ανεξάρτητο επιστημονικό σύμβουλο των αποκεντρωμένων δημοσίων φορέων αλλά και να αποφέρει μακροπρόθεσμα οικονομικά οφέλη. Ειδικά, όσον αφορά στην ΠΣΕ, προτείνεται η ίδρυση πανεπιστημιακών σχολών στο Πανεπιστήμιο Ρούμελης, οι οποίες θα παράγουν επιστημονικό και ερευνητικό έργο στους τομείς του περιβάλλοντος και της περιφερειακής ανάπτυξης.

Ειδικά για τις τοπικές κοινωνίες, όπως εκφράζονται από θεσμοθετημένους και μη φορείς, είναι πολύ σημαντικό να κατανοήσουν τον αναπτυξιακό ρόλο που καλείται να διαδραματίσει τόσο η Περιφέρεια, όσο και οι επιμέρους ενότητες αυτής. Καταλυτικό στοιχείο για τη σύμπλευση των τοπικών κοινωνιών είναι η ανάληψη παράλληλων αναπτυξιακών δράσεων, αποδεσμευμένων από πεπαλαιωμένα αιτήματα για κρατικές ενισχύσεις. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στις κατά τόπους δυνατότητες της ιδιωτικής πρωτοβουλίας.

3.2.2 Αναθεώρηση-Προτάσεις Θεσμοθετημένου Χωροταξικού Σχεδιασμού

Έμφαση πρέπει να δοθεί στην **παρακολούθηση** (monitoring) και **επικαιροποίηση** (updating) του θεσμοθετημένου χωροταξικού πλαισίου της περιφέρειας. Ο ρόλος της Περιφέρειας είναι και στρατηγικός, επομένως, δεν πρέπει να εστιάζει μόνο σε γνωμοδοτήσεις, που προηγούνται κατά τις διαδικασίες εκπόνησης και θεσμοθέτησης των χωροταξικών σχεδίων (Εθνικού, ειδικών και περιφερειακών). Απαραίτητος για την Περιφέρεια είναι και ο εντοπισμός προβλημάτων και η διερεύνηση των αναγκών για τις οποίες θα προταθούν κατάλληλες αναθεωρήσεις των σχεδίων.

Δεν πρέπει να σταματήσουν οι προτάσεις για νέες θεσμοθετήσεις επιλεγμένων περιοχών και ζωνών, με στόχο την διευθέτηση της περιφερειακής ανάπτυξης προς τον επιθυμητό κάθε φορά προσανατολισμό. Ως παραδείγματα αναφέρονται οι ανάγκες θεσμοθετημένης προστασίας του δάσους οξιάς στο Γαρδίκι Σπερχειάδας και του αισθητικού δάσους στα Κοκάλια Ευρυτανίας, ο καθορισμός των όρων και περιορισμών δόμησης στη Β ζώνη προστασίας του Δελφικού Τοπίου, καθώς και οι επιβαλλόμενες ενέργειες επέκτασης και αναθεώρησης των Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων πολλών οικισμών της Περιφέρειας.

Σημαντική είναι και η δυνατότητα **πρόβλεψης των μελλοντικών αναγκών περιβαλλοντικής προστασίας** και συμπληρωματικότητας χρήσεων γης. Επιστημονικές μέθοδοι προβολών και προβλέψεων, που βασίζονται σε διαρκή παρακολούθηση και έλεγχο της υφιστάμενης κατάστασης, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν τόσο από υπηρεσίες της Περιφέρειας όσο και από επαγγελματίες παρεμφερών κλάδων.

Άλλωστε, η δημιουργία ενός ευέλικτου συστήματος διακίνησης κάθετης πληροφορίας μεταξύ τοπικής αυτοδιοίκησης, νομαρχιακής αυτοδιοίκησης και περιφερειακών υπηρεσιών θα πετύχαινε αποφυγή αποσπασματικών αιτημάτων, εξοικονόμηση χρόνου και προπάντων θα εξασφάλιζε διαφανή και επικαιροποιημένη πληροφορία.

Τέλος, προτείνεται η εκπόνηση μελετών τοπικής ανάπτυξης με στόχο την αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων κάθε περιοχής, φροντίζοντας παράλληλα στον περιορισμό των αρνητικών επιπτώσεων από ενδεχόμενα μειονεκτήματα. Για παράδειγμα, το βιολογικό πάρκο Ελάτειας θα μπορούσε, με κατάλληλη μελέτη και οργάνωση, να αποτελέσει πρότυπο προς υιοθέτηση και σε άλλες περιοχές. Ευνόητο είναι ότι οι **μελέτες τοπικής ανάπτυξης** θα συντάσσονται σύμφωνα με το περιφερειακό πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού και τα θεσμοθετημένα γενικά πολεοδομικά (ΓΠΣ) και ρυθμιστικά σχέδια, κατά συνέπεια θα σέβονται τόσο τις θεσμοθετημένες, όσο και τις προτεινόμενες περιοχές προστασίας. Μέσα από τέτοιου είδους μελέτες είναι δυνατό να στοιχειοθετηθούν και να προαχθούν προτάσεις για σημειακές παρεμβάσεις στο φυσικό σχεδιασμό.

3.2.3 Στρατηγικές Προτάσεις κατά Νομό

Ο Νομός Φωκίδας έχει ανάγκη από την οικονομική ενίσχυση της ελαιοκαλλιέργειας, ανάγκη που υπό τις παρούσες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες διαφαίνεται ότι θα ισχύει και στο μέλλον, ιδιαίτερα εφόσον υπάρχει εκφρασμένη επιθυμία να διατηρηθεί το Δελφικό τοπίο στη σημερινή του μορφή. Επίσης, απαιτείται να επιλυθεί από την Πολιτεία το πρόβλημα των περιορισμών δόμησης στην ευρύτερη περιοχή του ορεινού όγκου του Παρνασσού και του Δελφικού τοπίου. Οι καλύτερες προοπτικές ανάπτυξης του νομού εκτιμάται ότι βρίσκονται στην αύξηση του τουρισμού, όπου πέραν του αρχαιολογικού χώρου των Δελφών, του Χιονοδρομικού Κέντρου Παρνασσού και του παραδοσιακού οικισμού του Γαλαξειδίου, απαιτείται να προβληθούν οι φυσικές καλλονές, ορεινές και παράκτιες, καθώς και η σημαντική πολιτιστική κληρονομιά.

Ο Νομός Ευρυτανίας έχει ανάγκη μόνο από επιλεγμένες κρατικές ενισχύσεις, που εστιάζουν κυρίως στους τομείς των μεταφορών και των υποδομών διασφάλισης περιβαλλοντικής προστασίας. Απαραίτητη, όπως αναφέρεται και στην πρόταση του ΠΠΧΣΑΑ, είναι η χωροθέτηση, υλοποίηση και λειτουργία του ΧΥΤΑ, ο οποίος μπορεί να λειτουργεί κεντροβαρικά. Η ενίσχυση των δράσεων ιδιωτικής πρωτοβουλίας μπορεί να συσχετιστεί με τις επιταγές του χωροταξικού σχεδιασμού αλλά και με τις στρατηγικές κατευθύνσεις του περιφερειακού και τοπικού αναπτυξιακού προγραμματισμού. Ο προσανατολισμός του νομού προς επιλεγμένους κλάδους του πρωτογενούς και του τριτογενούς τομέα με αιχμή τον τουρισμό έχει ήδη διαφανεί και εκτιμάται ότι θα συνεχιστεί απρόσκοπτα.

Ο Νομός Φθιώτιδας αντιμετωπίζει προβλήματα που απαιτούν στρατηγικές δράσεις, όπως:

- Κατασκευή σύγχρονων μεταφορικών δικτύων (ανάπτυξη σιδηροδρομικού δικτύου υψηλών ταχυτήτων, αυτοκινητόδρομος Ε65, αποπεράτωση ΠΑΘΕ)
- Αξιοποίηση τουριστικού προϊόντος βάσει σχεδιασμού και ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού με στόχο τη διάχυση της ανάπτυξης και την προστασία του περιβάλλοντος.
- Άμβλυνση ανισοτήτων στο νομό (ορεινές – πεδινές ή δυτικό – ανατολικό τμήμα) με ταυτόχρονη περιβαλλοντική προστασία και διατήρηση του πλούσιου πολιτιστικού αποθέματος της ευρύτερης περιοχής.
- Σύζευξη αγροτικού τομέα με δευτερογενή, τριτογενή με έμφαση στην προστιθέμενη αξία και την ανταγωνιστικότητα, στα σχέδια αναδιάρθρωσης καλλιεργειών και στις υποδομές ορθολογικής αξιοποίησης της γεωργικής γης. Επιπροσθέτως, προτείνεται ενίσχυση των βιολογικών καλλιεργειών με στόχο τόσο τη βελτίωση της ποιότητας των αγροτικών προϊόντων όσο και τη προστασία του περιβάλλοντος μέσω της μείωσης των εισροών.

Ο Νομός Βοιωτίας : Ειδικότερα η Βοιωτία αντιμετωπίζει προβλήματα που απαιτούν στρατηγικές που βασίζονται :

- Σε μέτρα αντιρρύπανσης και προστασίας σε περιοχές υψηλής και εκτεταμένης βιομηχανικής δραστηριότητας. Ειδικά στην περιοχή Οινοφύτων – Σχηματαρίου απαιτούνται σοβαρές υποδομές για τη διαχείριση βιομηχανικών αποβλήτων και για τον περιορισμό της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Επιπλέον θέμα είναι η αντιμετώπιση των προβλημάτων στον Ασωπό ποταμό και στις ακτές της Βοιωτίας (Κορινθιακός, Ν. Ευβοϊκός)
- Στην αξιοποίηση και προστασία των φυσικών πόρων : διατήρηση και αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος, με θεσμοθέτηση μέτρων και δέσμη ολοκληρωμένων ενεργειών.
- Στη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που θα ενισχύσουν παράλληλα την ανάπτυξη , εξυπηρετώντας τους στόχους της αειφορίας.
- Στην κατασκευή υποδομών διαχείρισης αστικών λυμάτων, απορριμμάτων και υδάτων με έργα ύδρευσης, αποχέτευσης, επεξεργασίας και διάθεσης. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην εναλλακτική διαχείριση απορριμμάτων και στην αξιοποίηση γεωργικών και κτηνοτροφικών αποβλήτων
- Στην ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων και στην προστασία των αποδεκτών από τη ρύπανση που προέρχεται από ανθρωπογενείς δραστηριότητες. Σημαντικά θέματα είναι η δημιουργία σύγχρονων αρδευτικών δικτύων καθώς και η δημιουργία Ενιαίου Φορέα Διαχείρισης των υδάτινων πόρων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, με έδρα τη Λιβαδειά , όπως προτείνεται από το χωροταξικό σχεδιασμό.
- Στην αναβάθμιση του δομημένου περιβάλλοντος με πολεοδομικές ρυθμίσεις και θεσμοθέτηση ζωνών.

- Στην αποκατάσταση περιοχών και χώρων που έχουν υποστεί περιβαλλοντική υποβάθμιση

Συμπερασματικά αναφέρεται ότι η έως τώρα αποσπασματικότητα των περιβαλλοντικών δράσεων και προγραμμάτων, σε συνδυασμό με την αδυναμία διαχείρισης και αξιοποίησης της περιβαλλοντικής πληροφορίας, δεν μπορεί να εφαρμοστεί σε ένα ανταγωνιστικό επιχειρηματικό περιβάλλον χωρίς σαφείς προσδιορισμούς και σε μια κοινωνία με χαμηλό βαθμό περιβαλλοντικής ευαισθησίας. Η προστασία και αξιοποίηση του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος απαιτεί όχι μόνο σαφείς κεντρικές επιλογές και κανονιστικές ρυθμίσεις αλλά και βαθιά περιβαλλοντική παιδεία και συνείδηση, που θα διασφαλίζει την ενεργή συμμετοχή του πολίτη.

3.3 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΕΕ-ΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΠΣΕ

Συγκεντρώνοντας τα συμπεράσματα και τις προτάσεις σχετικά με τις προοπτικές, τις ιδιαιτερότητες και το περιβάλλον της Περιφέρειας, θεωρούμε σκόπιμο να προτείνουμε ένα σύνολο μελετών και ενεργειών. Οι προτάσεις αυτές απευθύνονται κυρίως προς το ΤΕΕ-ΤΑΣ, που ως τεχνικός σύμβουλος, θα μπορούσε να τις προωθήσει προς υλοποίηση. Οι εν λόγω μελέτες και ενέργειες διατυπώνονται στον παρακάτω πίνακα:

A/A	ΘΕΜΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ (1-5)
1	Κατευθύνσεις Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού, Περιφερειακού Προγραμματισμού & Αναδιάρθρωσης της Οικονομικής Βάσης; Καταγραφή Δράσεων & Αξιολόγηση Πολιτικών	3
3	Ανάπτυξη Δικτύου Ορεινών Όγκων Δυτικού Τμήματος ΠΣΕ & Εξειδίκευση του ΠΠΧΣΑΑ	5
4	Εστίαση στην Ανάπτυξη Παράκτιων Χώρων της ΠΣΕ & Οργάνωση Χρήσεων Γης; Εξειδίκευση του ΠΠΧΣΑΑ	5
5	Ανάπτυξη, Οργάνωση & Διαχείριση Τουριστικών Δικτύων με Παράλληλη Αξιοποίηση του Φυσικού & Πολιτιστικού Περιβάλλοντος	5
6	Δυνατότητες Αξιοποίησης Συμπράξεων Δημοσίου Ιδιωτικού Τομέα: Εντοπισμός Αξιόλογων Περιπτώσεων & Διερεύνηση Ενδιαφέροντος για Προώθηση Επενδύσεων	5
7	Καταγραφή, Αξιοποίηση & Προστασία Σημαντικών Μη Θεσμοθετημένων Στοιχείων Πολιτιστικού Περιβάλλοντος. Σύνδεσή τους με το Ολοκληρωμένο Δίκτυο Περιβαλλοντικής Πληροφορίας.	4
8	Μεγάλα Έργα και Μεγάλες Επενδύσεις στην ΠΣΕ: Προβλήματα & Προοπτικές Περιβαλλοντικής Διάστασης.	2
9	Περιβαλλοντική Προστασία σε Λεκάνες Απορροής: Βιβλιογραφία, Επιστημονική Εμπειρία και Προτάσεις για την Ευρύτερη Περιοχή	3

10	Ζητήματα Επαναλαμβανόμενων Φυσικών Καταστροφών Μικρής Κλίμακας: Κατολισθήσεις – Πυρκαγιές – Καιρικά Φαινόμενα – Πλημμύρες. Σύστημα Λήψης Αποφάσεων για την Πρόληψη και την Καταστολή	2
11	Επικαιροποίηση, Ιεράρχηση και Οργάνωση της Περιβαλλοντικής Πληροφορίας: Ανάπτυξη και Χαρτογράφηση Επεξεργάσιμου και Επικαιροποιήσιμου Ολοκληρωμένου Δικτύου Πληροφοριών, που θα Αξιοποιεί τις Τεχνολογίες Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (GIS)	5
12	Εντοπισμός, Καταμέτρηση και Λεπτομερής Χαρτογράφηση του Αιολικού Δυναμικού της Περιοχής και Σύνδεσή του με την Περιβαλλοντική Πληροφορία και τις Καταγεγραμμένες-Προτεινόμενες Περιοχές Προστασίας	4
13	Οριοθέτηση Οικοσυστημάτων και Προτάσεις Διαχείρισης των Πυρήνων και των Ευρύτερων Ζωνών	4
14	Διερεύνηση Δυνατοτήτων Νομοτεχνικής Επεξεργασίας και Επικαιροποίησης Νομοθετημάτων περί των Θεσμοθετημένων Περιοχών με Αντικείμενο Προστασίας και Ανάπτυξης	4
15	Διερεύνηση Δυνατοτήτων Ενεργειακής Παραγωγής & Αυτονομίας με Παράλληλη Αναφορά στις Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις	4

Εκ των προτεινόμενων μελετών και ενεργειών ειδική βαρύτητα πρέπει να δοθεί στις υπ' αριθμόν 3, 4, 5, 6 και 11. Άμεση πρέπει να είναι η διατύπωση της θέσης του ΤΕΕ-ΤΑΣ σχετικά με τις 3, 4 και 5, βάσει των οποίων θα θεσμοθετηθούν τα ειδικά χωροταξικά σχέδια που αφορούν στον τουρισμό, στις ορεινές περιοχές και στον παράκτιο χώρο. Η προτεινόμενη μελέτη υπ' αριθμόν 6 αποτελεί διαρκή ανάγκη για τη διερεύνηση των δυνατοτήτων κινητοποίησης ιδιωτικών κεφαλαίων προς την Περιφέρεια, για την αξιολόγηση των προοπτικών συμμετοχής των τοπικών κοινωνιών και για τον προσδιορισμό του ρόλου των δημοσίων φορέων. Τέλος, οι προτάσεις υπ' αριθμόν 11, 12 και 13 είναι κρίσιμες για τη διαμόρφωση ορθολογικής και αμερόληπτης επιστημονικής άποψης και θέσης, η οποία θα είναι ανεξάρτητη από τα επιχειρήματα που προβάλλονται περί διασφάλισης επιχειρηματικών συμφερόντων και/ή εις βάρος τοπικών κοινωνιών.

Πιθανώς, η διοργάνωση ενός συνεδρίου με θέμα την ταξινόμηση των πιθανών προορισμών και την ιεράρχησή τους για το σχεδιασμό δικτύου τουριστικού ενδιαφέροντος με ταυτόχρονη ανάδειξη της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, την αξιοποίηση της τεχνολογίας και την εφαρμογή του νομικού πλαισίου ΣΔΙΤ να αποτελούσε πρόκληση για το ΤΕΕ-ΤΑΣ, για την ΠΣΕ και για τις Νομαρχιακές και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις.

Τέλος, το ΤΕΕ-ΤΑΣ θα μπορούσε να αναλάβει την πρωτοβουλία κινητοποίησης όλων των φορέων της Περιφέρειας και της Κεντρικής Διοίκησης για την **οργάνωση, χρηματοδότηση και υλοποίηση ενός καινοτόμου και πρωτοπόρου εργαλείου**

- λήψης και στήριξης αποφάσεων,
- αποσαφήνισης πολιτικών αρχών και στόχων,
- απλοποίησης των δαιδαλωδών γραφειοκρατικών διαδικασιών,
- ενίσχυσης των θέσεων των αποκεντρωμένων διοικητικών επιπέδων,
- καταγραφής των περιβαλλοντικών ιδιαιτεροτήτων της περιοχής
- παρακολούθησης των περιβαλλοντικών αλλαγών και των επιπτώσεων των δραστηριοτήτων και των έργων στα οικοσυστήματα
- οργάνωσης και συνεχούς διαχείρισης της πληροφορίας, που συγκεντρώνεται σε μελέτες και νομοθετήματα,
- συγκέντρωσης ορθολογικών συμπερασμάτων και στρατηγικών.

Πρόκειται για τη δημιουργία μιας πλατφόρμας ψηφιακών δεδομένων, που θα επικαιροποιείται σε τακτά χρονικά διαστήματα και θα συνδυάζει:

- Γεωγραφική πληροφορία (καταγραφή και χαρτογράφηση ευαίσθητων οικοσυστημάτων, τοπίων φυσικού κάλους, αισθητικών δασών, εθνικών δρυμών κλπ., χαρτογράφηση αιολικού δυναμικού, χαρτογράφηση υδάτινου δυναμικού) .
- Πληροφορία θεσμικού και νομοτεχνικού περιεχομένου (οριοθέτηση υφιστάμενων και προτεινόμενων θεσμικά προστατευόμενων περιοχών και σύνδεσή τους με τις διατάξεις των αντίστοιχων νομοθετημάτων και στρατηγικών προστασίας, αντίστοιχα).
- Περιβαλλοντική πληροφορία (οριοθέτηση οικοσυστημάτων, καταγραφή και απεικόνιση σημειακών και μη σημειακών πηγών ρύπανσης, παρακολούθηση και καταγραφή περιβαλλοντικών αλλαγών, ανάλυση επιπτώσεων, συγκέντρωση ΜΠΕ και αποτελεσμάτων επιστημονικών ερευνών κλπ.) .

Τα οφέλη μιας τέτοιας προσπάθειας θα μπορούσαν να υπερκαλύψουν το κόστος ανάληψής της, σε περίπτωση που το προτεινόμενο σύστημα αποδειχθεί υλοποιήσιμο, λειτουργικό και εύχρηστο για τα στελέχη των φορέων μελέτης και λήψης αποφάσεων, που σχετίζονται με τον περιβαλλοντικό, χωροταξικό και αναπτυξιακό σχεδιασμό. Ωστόσο, απαιτείται περαιτέρω διερεύνηση του προτεινόμενου εγχειρήματος καθώς και εξέταση των δυνατοτήτων χρηματοδότησής του από Εθνικούς και Κοινοτικούς πόρους. Άλλωστε το εν λόγω τεχνολογικό καινοτόμο και πρωτοπόρο εργαλείο δεν θα πρέπει να προκύψει ως ένα ακόμα αποσπασματικό και περιορισμένης χρηστικότητας αντικείμενο.